టాల్‌స్టాయ్ కథలు

(ఆంధ్రానువాదము.)

అనువాదకుఁడు:

హొసూరు నంజుండరావు, బి. ఏ.

సర్వస్వామ్య సంకలితము.

వెల 0–8–0.

సాధన ముద్రాక్షశాల
అనంతపురము.

1936

భూమిక

ప్రపంచమునం దొకొకప్పుడు జనులలో శ్రీమంతులు బలాఢ్యులునైనవారు తమ ప్రాబల్యమదముచే నీతి విదూరులై జనసామాన్యమును పీడించి పిండి పిప్పి జేసి తుదకు వారు దమపై తిరుగుబాటొనరించునట్లు చేసికొనెదరని లోకచరిత్రము సువ్యక్తము చేయుచున్నది. లోకమున ధర్మగ్లాని సంభవించినపుడు, అనగా సమాజ దృఢత్వము సడలినపుడు, పరమాత్ముఁడు ధర్మరక్షణార్థమై తన మహావిభూతులచేఁ గొందఱను సృష్టించి, వారి మూలమున సంఘమును సువ్యవస్థకుఁ దెచ్చును. ఇట్టి మహావ్యక్తులలో కౌంట్ లియో టాల్‌స్టాయ్ అను రష్యాదేశస్థుఁ డొకఁడు. ఈ మహాపురుషుఁడు క్రీ. శ. 1828 వ సంవత్సరమున ప్రభువర్గములో నొక శ్రీమంతుని వంశమున జన్మించెను. బాల్య యౌవనములందంతయు నతఁడు తన చుట్టుపట్టునుండు వారివలెనే విషయ సుఖములలోఁ గడపివైచెను. అప్పుడప్పు డించుక విచారము మనస్సున నంకురించినను, లోకాభిప్రాయము నెదురింప ధైర్యములేక, మఱచి నట్లుండిపోయెను. తత్త్వ చింతాపర చిత్తవృత్తిగల టాల్‌స్టాయ్, మధ్య వయస్సు దాఁటిన పిదప, దృఢ సంకల్పుఁడై యెవ్వారేమనినను సరకుగొనక, యప్రతిమ సాహస ధైర్యములతో

దన నూతన మానవజీవన తత్త్వములను బ్రపంచము నకుఁ జాటెను. శేషించిన జీవితకాలము నంతయు నతఁడు లోకసేవలోనే గడపెను. ఇతఁడు సుప్రసిద్ధ కవిపుంగవుఁడౌటచేఁ దన కవిత్వపటిమ నంతయు నీజీవన తత్త్వములను బ్రతిపాదించుటకై వినియోగించెను. అతఁడు రచించిన నవలలు, నాటకములు, కథలు, వ్యాసములు మున్నగునవి రష్యా దేశమునందే గాక, ప్రపంచమునం దెల్లెడలను బహు భాషలలోఁ బ్రకటింపఁబడి పఠింపఁబడు చున్నవి. ఆతని ప్రబోధము లిప్పుడు లోకమునం దంతటను నొక విధమైన సంచలనమును గలిగించినవి.

టాల్‌స్టాయ్ మహామహుని బోధనల నర్థము జేసికొన వలయునన్న నాతని కాలమున నుండిన రష్యా దేశపుస్థితి నెఱుంగుట యత్యవసరము. రష్యాదేశము నం దప్పుడు లక్షలకొలఁది యెకరముల భూములు, కొందఱు భూస్వాముల యధీనములై, బీదజనులకు నిరుపయోగములై యుండెను. బీద లాభూములలో నడుగు నయితము బెట్టకూడదు. తెలిసియో తెలియకయో యెవ్వరైన నభాగ్యులు గడ్డికాని కట్టెలుకాని సేకరించినచో వారిని గఠిన శిక్షలకు గుఱిసేయు చుండిరి. ఇందు నకుఁదోడు వేలకొలఁది యెకరములు భూస్వాములు వేటాడుటకై ప్రత్యేకంపఁబడి యతి జాగరూకతతో

రక్షింపఁబడుచుండెను. సారాంశమేమన, కర్షకులకు భూములు లేవు; కర్మకారులకు బరిశ్రమలులేవు; పన్ను లధికము; పేదలకుఁ దినుట కన్నమును గట్టు గుడ్డలును లేవు. ఇఁక శ్రీమంతు లన్ననో, స్వసుఖపరాయణులై జన సామాన్యమును నిరసనభావముతోఁ గాంచుచు దమ సేవా నిమిత్తమైయే వారిని దేవుఁడు సృష్టించినట్లు తలంచు చుండిరి. ఒక వైపు బహు సంఖ్యాకులైన ప్రజలు పశువులకంటె హీనులై గర్భదారిద్ర్యావస్థలో నకనకపడుచుండుటయు, నింకొకయెడ నల్ప సంఖ్యాకులైన శ్రీమంతులు భోగలాలసులై బంగరు తూగుటుయ్యేలలలోఁ దూగుచుండుటయు టాల్‌స్టాయ్ గ్రహించి యత్యంత ఖేదమనస్కుఁడై యీ యవ్యవస్థను సరిదిద్ద సమకట్టెను. మానవ జన్మమెత్తిన ప్రతి దృఢకాయుఁడును కాయకష్టపడినగాని తన గ్రాసమున కతఁడర్హుఁడు కాఁడనియు, బరస్పర విశ్వాసముతోఁ బ్రతిమానవుఁడును తనతోడి వారికి సాయపడుచుండ వలెననియు, నివియే దైవ నియమములనియు టాల్‌స్టాయ్ ప్రపంచమునకు జాటెను. ఈ తత్త్వములను బ్రతిపాదించుటలో నతఁడు తన సమకాలికులును దనకంటె నించుక వెనుక నుండిన వారును నైన "గోగోల్" "డాస్టాయ్ ఎవ్స్కి" "టర్గనియాఫ్" మున్నగు రష్యాదేశపు ప్రబోధకుల ననుసరించెను. ఏ విధమైన మూలధనమును వ్యక్తులు కూడబెట్టరాదనియు, నిత్య వ్యవహారములలో మనస్తాపము లంకు

రించి నపుడు వాని నన్యోన్య సౌహార్ద్ర భావములతో పరిశుద్ధుఁగొన వలయుచేగాని ప్రభుత్వపు న్యాయస్థానములకెక్కి తన్మూలమున ద్వేషానలమును బ్రజ్వలింపఁ జేయరాదనియు, దుష్టులను నయితము సౌమ్యమార్గమున శిష్టులుగ మార్ప యత్నింప వలయునేగాని పశుబలము నుపయోగించి వారిని శిక్షలకు గురిసేయ రాదనియు, నధికార బలముపై నాధారపడిన ప్రభుత్వపు టునికియే యొక విధమైన దౌర్జన్యమనియు (violence), టాల్‌స్టాయ్ బోధించుచుండెను. బోధించుటయే కాదు! తన జీవనమునం దాచరణలో నుంచి తదితరులకును జూపెను. ఈ మహాత్మునికి దైవ నియమములలోని గాఢవిశ్వాసమే యీ సిద్ధాంతములకు మూలకందము. పరమాత్ముఁడు ప్రతి జీవాత్మయందును నడఁగియున్నాడనియు, నా పరమాత్ముఁడు తన్ను సాక్షాత్కరించుకొనుటకే మానవ రూపమునందె యనియు, ప్రతి వ్యక్తియు నా పరమాత్మునిపై భారమువైచి విశ్వప్రేమమును జూపుచుఁ దోడి మానవులకుఁ దోడునీడై మెలంగుచుండవలసిన దనియు, టాల్‌స్టాయ్ నొక్కిచెప్పుచుండెను. బైబిల్‌లోని ముఖ్య వాక్కులకు జనసామాన్యము పెడర్థము నిచ్చుచున్నదనియు, తాఁ జెప్పునదే సరియైన యర్థమనియు సారెసారెకు బోధించుచుండెను. ఈ మహాత్ముఁ డాగర్భ శ్రీమంతుండైనను నహంకార మమకారములను విడనాడి, ప్రాపంచిక వ్యామోహములనుండి

తప్పించుకొని, వైరాగ్య శిఖామణియై, పిత్రార్జితము లైన తన వందలకొలఁది యెకరముల భూములను కర్షకులకుఁ బంచిపెట్టి వారితోఁ దానును పరమదైన్యముతో నిశ్చల నిర్మల మనస్కుఁడై పనిచేయు చుండెను. ఇట్లు తోడి మానవుల సేవలోఁ దన జీవితకాలము నంతయు ధారవోసి, క్రీ. శ. 1910 వ సంవత్సరమున నీ పుణ్య పురుషుఁడు పరమపద మందెను. ఇం దనువదింపఁబడి యుండు కథలలో నీతని తత్త్వము లతి మనోహరముగ నిరూపింపఁబడి యున్నవి.

టాల్‌స్టాయ్ చేసిన ప్రబోధములు కొంతవఱకు జనుల కలవడెను. ఇట్లుండ క్రీ. శ. 1914 వ సంవత్సరమున ఘోర సంగ్రామము ప్రారంభ మాయెను. రష్యాకూడ అందుఁ బాల్గొనెను. అప్పుడు రష్యాలో నుండిన ప్రజా ప్రముఖులు కొందఱదివర కుండిన నిరంకుశ చక్రవర్తి పరిపాలనము నంత నొందించి దాని స్థానమునఁ బ్రభుత్వ సమష్టి పద్ధతిని స్థాపించిరి. భూము లన్నియు భూస్వాములనుండి లాగుకొనఁబడి కర్షకుల కియ్యఁబడెను. బీడు భూములన్నియు సాగుబడిలోనికిఁ దేఁబడెను. రష్యాదేశమం దిప్పుడు ప్రజల స్థానిక కూటముల మూలమున (Rule by Soviets) ప్రభుత్వము నడుపఁబడు చున్నదఁట. టాల్‌స్టాయ్ చేసిన బోధనలలో ముఖ్య సూత్రములైన అహింసా తత్త్వ

మును ఆ స్త్రీకత్వమును రష్యాలో నిప్పు డడుగంటినదని వినికి. ఆతని యార్థిక సిద్ధాంతములలోఁ గొన్ని ప్రబలి యుండినను అవి దుస్సాధ్యములనియు, వట్టి నీటివ్రాతే యనియు బహుజనాభిప్రాయము.

నే నిదివరలో రచియించిన 'కుబేరపతనము' అను నాటకమును మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమువా రనుగ్రహించి ప్రవేశ పరీక్షకుఁ బఠనీయ గ్రంథముగ నుంచి నన్నుఁ బ్రోత్సహించి నందులకై వారికి నేను కృతజ్ఞతా పూర్వకములైన వందన సహస్రముల నర్పించుచున్నాఁడను. దీని యెడలను నట్టి యాదరముచేచూపి నాకు తేజము నొసంగ వలయునని వేడుచున్నాఁడను.

12 ఈస్టురోడ్
బసవనగుడి పోస్టు
బెంగుళూరు. 1-12-36.

ఇట్లు విన్నవించు,
విద్వజ్జన పాదధూళి,
హెచ్. నంజుండరావు.

—

మున్నుడి

'టాల్‌స్టాయి' గొప్పకథకుఁడు. ఈతఁడు రచించిన కథలు ప్రపంచవిఖ్యాతిఁ గాంచినవి. ప్రపంచమందలి నాగరిక భాషలన్నిటిలోనికి ఇవి యనువదింపఁబడినవి.

'టాల్‌స్టాయి' తనకథలమూలమునఁ దన దేశమగు రష్యాలో గొప్పమానసిక సంచలనమును గలిగించినాఁడు. పేదల కష్టజీవనము నాతఁ డతిసులభమగు, కలానిబద్ధమగు మాటలతీరుతోఁ జిత్రించి మంచువలె గడ్డకట్టి కొయ్యవాఱిన హృదయములఁ గరఁగించి రష్యాదేశము మరలఁ జైతన్యముతోఁ దలయెత్తి పాఱాడ జవసత్త్వములఁ గల్పించినాఁడు.

'టాల్‌స్టాయి' కథలనుగూర్చి యింగ్లీషు చదువుకొనినవారికి మాత్రము తెలిసియుండెను. ఇటీవలఁ గొందఱు వానిని తెనుఁగునవ్రాయుచున్నారు. వారిలో హెచ్. నంజుండరావుగారొకరు. వీరిభాష సులభముగను కథాకథనమున కనుకూలముగను నున్నది. ఈ సంపుటమున మూఁడుకథలు మాత్రమున్నవి. నంజుండరావుగారింకను నిట్టికథల ననేకములనువ్రాసి తెనుఁగువారి మన్ననలకుఁ బాత్రులగుదురు గాకయని కోరుచున్నాను.

అనంతపురము
22—12—1936

చిలుకూరి నారాయణరావు.

విషయ సూచిక

మానవజీవన మూలకందము

I

తొల్లి రష్యాదేశంబున నొక చిన్న పట్టణంబున సైమన్ అను గొడగరవాఁ డొక డుండెను. అతఁడు కడు బీదవాఁడు. పెద్ద కుటుంబి. సొంతపు టిల్లుగాని భూమిగాని యెద్దియును నతని కుండలేదు. కలిమిగల యొక కృషీవలుని సదనమును బాడుగకుఁ గైకొని యం దతఁడు కాపురము సేయుచుండెను. జీవనోపాధికై యతఁడు తన చర్మకార వృత్తిమీఁదనే యాధారపడి యహరహమును గాలక్షేపము సేయుచుండెను. ధాన్యము ప్రియము; కూలి చవుక. దానంజేసి యతఁ డార్జించిన పైకమంతయు నుదరంభరణమునకే సరిపోవుచుండెను.

రష్యా స్వాభావికముగ శీతలదేశము. అందునను జలికాలమున నందలి జనులు, సీతునకోర్వలేక, మేష చర్మకృతమైన గొంగళి నిలువుటంగులను ధరింతురు. సైమన్ మార్తా దంపతుల కిరువురకును జేరి యొకటే నిలువుటంగి యుండెను. అదియును జాల ప్రాఁతవడి చినిగి యుండెను. ఏటేటను వారు చలికాల మాసన్నమయినపుడు క్రొత్త నిలువుటంగిని గుట్టింపఁ బ్రయత్నించు చుండిరి

గాని బీదవారి కోరికలు సులభముగ నీడేరునా? వీరి కోరికయు నుత్తమాటలయందే పరిసమాప్తి నొందు చుండెను. సంసారపుఁ దొసఁగు లెన్నియుండినను నీసారి వారు నిలువుటంగీ నెట్లైనను గొన నిశ్చయించు కొనిరి. సంసార నిర్వాహకమున మాత్రా మితవ్యయ మొనరించి, డబ్బును సేకరించి, యైదు రూపాయల వఱకుఁ జేర్చి, దానిని భద్రముగ బెట్టెలో దాచియుంచి యుం డెను. అందునకుం దోడు పక్కపల్లెలో నిద్దఱు గృహ స్థులు సైమనున కైదు రూప్యముల కూలిడబ్బు నీయ వలసిన వారైరి. దానిని బోగుచేసి, మొత్తము పది రూప్యములకు నొక గొంగళి నిలువుటంగిని గుట్టింప నతఁడు నిశ్చయించెను.

సైమన్ సంతనాడు వేకువ జాముననే లేచి, ప్రాత ర్విధులను ముగించుకొని, యల్పాహారమును గైకొని, మార్తాయంగిని లోపల ధరియించి, పైనఁ జినిగిన నిలువు టంగిని దొడిగి, యూఁతకోలను హస్తమునంబట్టి, దానిని ముందు వెనుకల కాడించుచు, నిజజాయను డాసి పైకము నిమ్మని యడిగెను. అంత నాసాధ్వి, పెట్టెమూఁతఁ దీసి తన ప్రాణసమానముగ నెంచి దాఁచియుండిన యైదు రూప్యముల నాతని జేతిలోఁ బెట్టి "భద్రముగ నుంచు కొనుము; మోసపోకుము; తినఁబడు నన్నములోఁ

దక్కవచేసి సంతరించిన కాసులివి" అని, నాథుని హెచ్చరించి, చెంత నిలఁబడెను. సైమన్ పైకమును నిలువుటంగి. జేబులోనుంచి, పైన, నింముకదట్టి, యత్యంత సమ్మోదముతో బయలు దేఱెను. చేరువ నుండిన గ్రామమున కరిగి సైక మీయవలసిన పెద్ద మనుష్యుని యింటికేగెను. అతఁ డింట నుండఁడాయె. అతని యిల్లాలు, భర్తను వచ్చువారమునఁ దప్పక పైకముతోఁ బంపుదునని వాగ్దత్తము జేసెను. ఆవల సైమన్ ఇంకొక సంపన్నుని గృహమున కరిగెను. అతఁ డింట నుండెనుగాని చేతఁ బైకము లేదనెను. తన యుద్దేశమును సైమన్ అతని కెఱుకపఱచి, యప్పుగా నిలచియుండు కూలిడబ్బు నిచ్చివేసిన జాల దోడ్పడినట్లగునని సవినయముగ విన్నవించెను. అందుల కా గృహస్థుఁ డానపెట్టి లేదని నుడివి, యొకజత పాఁత పాదరక్షలను సైమనున కిచ్చి దానిని బాగుచేసి తెమ్మని నడివెను. సైమన్ అందున కియ్యకొని యాతని యిల్లువదలి ముందునకు నడచెను. అనుకొనినట్లు ద్రవ్యము రానందున, సైమన్ చింతాకులచిత్తుఁడై సంతనైపు మరలు చుండఁగా, నపరిచితుఁడొకఁ డతనిచేఁ దన చెప్పులను సరిచేయించుకొని రెండణాల డబ్బు నతనికిఁ గూలిగా నొసంగి వెడలిపోయెను.

సైమన్ తనకుఁ బొసఁగిన దొసఁగునకు మిగుల వగచుచు సంతఁ జేరెను. మేష చర్మముల నమ్మ

తావునకుఁ జనెను. తనవలె నెందఱో యటఁ గొన వచ్చి యుండిరి. అత్యుత్కృష్టములైనవి మొదలు కొని సామాన్యములైనవి తుదిగాఁగల నిలువు టంగు లమర్పఁబడి యుండెను. కొందఱు, మంచివే కొంద మనిరి. మఱికొందఱు, దరిద్ర్యాభావముచే సాధారణము లైనవే చాలుననిరి. సైమనునకు, పాపము! నికృష్ట మయినదయినఁ గొన వలను పడదాయె. అతఁ డత్యంత ఖిన్నుఁడై, తొట్రుపడుచు, నా వణికుని మ్రోల నిలచి, "మహాస్వామీ! నాయొద్ద యర్ధ మౌల్యము మాత్ర మున్నది. దాని నిప్పుడు గైకొని, తక్కిన యర్ధ క్రయ ము నప్పుగా భావించి, నిలువుటంగి నిచ్చినఁ జాల కృత జ్ఞుఁడుగా నుండెదను. అప్పును దప్పక వచ్చువారమే యిచ్చివేయుదు" నని, వినయ పూర్వకముగ నడిగెను. అందుల కతఁడు పెడచెవిఁబెట్టి "అప్పుల నిచ్చుటయునిన నేమో నాకుఁ జాల బాగుగ దెలియును. ఇట్టి బేరము లిందు బొసఁగవు. సంపూర్ణమౌల్య ముండిన మాట లాడుము; లేనిచో వచ్చిన త్రోవఁబట్టి గిఱ్ఱుమనక వెడలి పొమ్ము" అని గద్దించెను. తానిఁకఁ బీడించిన ఫలములేదని సైమనుఁ గ్రహించి, దొరకొనిన కార్యము కుంటువడెఁగదా యని మనంబున ఖేదిల్లి, వెనుకకు మఱ లెను. రెండణాల కూలిపైకమును, జక్కఁజేయు నిమిత్తమై యీయఁబడిన యొకజత పాత పాదరక్షలునుఁ దప్ప,

యాదిన మేసంపాదనయు లేకపోవుటచే 'గోరుచుట్టుపై రోకటిపోటు' అన్నట్లతనికి మఱింత మనోవేదన కలిగెను. ఇందునకుం దోడుగా నడచి నడచి మిక్కుటముగ నలసటయగుటచే నతఁడు నిట్టూర్పులు బుచ్చుచుఁ గష్టసాధ్యముతో నంజలువేయుచుండెను. మనోవ్యాకులత నించుక వారింపనెంచి, యతఁడు సారాయియంగడి కరిగి, యాదినమున సంపాదించిన రెండణాల డబ్బును వెచ్చించి, త్రాగివైచెను. పదపడి, యతఁ డింటితోవఁ బట్టెను. సారాయి ప్రభావముచే నతని యొడలు వెచ్చగనయ్యెను. ఆదిన ప్రభాతంబునం దతఁడు చలితో గడగడ వడఁకుచుఁ దోవ నడచెను. ఇప్పుడన్ననో, యతనికిఁ గొత్త నిలువుటంగి లేకయే వెచ్చగ నుండెను. మంచుగడ్డలతో జల్లుమనుచుండిన నామార్గమున, నతఁడు, చేతఁ బట్టిన యూఁతకోలను బలముగ నూదుచు, మఱొకచేత నుండిన జీర్ణపాదరక్షల నాడించుచు, నప్పుడప్పుడుఁ దీరనికైపుతోఁ దొట్రిల్లుచు, మార్గము నడచు చుండెను. అప్పుడాతని మనంబునఁ బరిపరి విధంబులైన భావంబులుద్భవిల్లి, యవి కంఠోద్గతము లాయెను. అవి కొంత వఱకీతెఱగున నుండెను: "నాకు కావలసినది సారాయి. అది నా కబ్బినది. ఒడలియం దది ప్రవేశించి నాకు వలసిన వేడిమి నిచ్చినది. ఇఁక, నాకుఁ దోలు నిలువుటంగి యెందులకు? అది లేకపోయిన మానె.

దాని యుపయోగము నాకిప్పుడు తొలఁగి పోయెను. యావజ్జీవమును నేను దాని చింతయే యంటించుకొనను. అయిన నాభార్య, మాత్రా, నిలువుటంగి తేలేదని చిడుముడి పడును. ఏమి సిగ్గుమాలినతనము! నిర్నిమిత్తంబుగ నన్నది కసరును. ఇంటి కంతయు నేనే సంపాదించువాఁడనై దానిని దాని బిడ్డలను బోషించుచున్నాను. అట్టితటి నన్నదిగాంచి మొగము చిట్లించుట యెట్టిపాడి? ....ఆ! కొంచెమాగుము. 'నీవు పైకమును దేకపోయిన నీకుఁదగిన బుద్ధిని నేర్పుదు' నను. అప్పు నీయవలసిన మహానుభావు లియ్యకపోయిన నేనేమి సేతు? రెండణాల సంపాద్యముతో నిలువుటంగిని గొనుటెట్లు? రెండణాలతో నేమి సేయనగును? తాగి వైచుటదప్ప"

అని యివ్విధంబున నాచర్మకారుండు తబ్బిబ్బైన పలుకుల నుడువుచు, గాళ్ళొకింత తడబడ, వంకరటింకరగా నడచుచుండెను. ఇట్లర్ధమార్గము గడచెను. అందొక దేవాలయం బుండెను. దాని కెదురుగఁ దిరుగుడు త్రోవయుండెను. ఇంచుక దూరమున నుండగనే, యతని కాదేవాలయము చెంత, నెద్దియో తెల్లగనుండున దొకటి దృగ్గోచరమయ్యెను. సంధ్యాకాలమగుటచేఁ జీకటు లప్పుడే క్రమ్ముచుండెను. ఆకతమున నాశ్వేతపదార్థ మతని కన్నులకు స్పష్టముగఁ గనుపింపలేదు. సైమను కన్నులు పులుముకొని, తేటి

పాఱఁ జూచెను. "ఇచ్చట శ్వేతశిల యెద్దియును నుండలేదే!" అని యనుకొని మఱియొకసారి కన్నులు ఫులుముకొని దృష్టించిచూచెను. అది ఱాయి కాదని యతనికి బోధపడెను. "ఏదైన జంతువా?" యని శంకించెను. అయ్యది జంతువుగా నున్నట్లును నగుపడ లేదు. శిరస్సేమో మానవశిరస్సువలెనే కన్పట్టుచుండెను. సైమన్ యులికిపడెను. "ఇంతటి తెల్లని మనుష్యుఁ డిందెందుల కుండవలయును?" అని విస్మయ నిమగ్నుఁడై తన్నుఁ దాఁ బ్రశ్నించుకొనెను. అల్లనల్లన, నా యాకారమును డగ్గరించి, దానిచుట్టును జూచెను. మానవాకారంబొకటి విశదముగఁ బొలచెను. "సజీవుఁడో లేక నిర్జీవుఁడో?" అని తలపోసి, యరమరికతో దానిని దాఁకొని పరీక్షింపఁగా నా మానిసి సంపూర్ణనగ్నుఁడై యుంట నెఱిఁగెను. ఈ వైపరీత్యమును గాంచి, సైమన్ మాన్పడిపోయెను. డిల్లుపడిన డెందముతో నాతని చేరువ నిలచెను. ఆవ్యక్తి యవనత పదనుఁడై దేవాలయ భిత్తి నానుకొని యొదిగి కూరుచుండి యుండెను.

II

ఆకస్మికముగ నగుపడిన నీదారుణదృశ్యంబుఁ గాంచి, సైమన్ భయ విహ్వలుఁడై, యిట్లు యోచింప సాగెను: "ఎవ్వరో బందిపోటుదొంగలు వీనియొద్ద నుండిన దంతయు దోచుకొని, వీఁడు, హతముగావిం చియో లేక నేలకు గోలకుఁదెచ్చియో యిం దిడిపోయి యుందురు. వీనిజోలి కేనిప్పుడు పోతినా నాయిడుములకుఁ గడయే యుండదు!" అని యనుకొని, యా భీకర దృశ్యమునుండి తన చూపును మరల్చుకొని, తొందరఁగా నంజలువేయుచు వెడలిపోయెను. కొంత దవ్వరిగెను. తిరిగిచూచెను. ఆ యాకృతి చలించు చున్నట్లతని కంటఁబడెను. దిగులు నొకింతదూరంగ, దాని చాయనే చూచుచు నిలువఁబడెను. అయ్యది యాతనినే పారఁజూచి దేరిచూచుచుండిన ట్లుండెను. సైమన్ రోమాంచితుఁడాయెను. గ్రక్కునఁ దిరిగి త్రోవనడువ మొదలిడెను. ఇట్లింక కొంచెముదూరము నడచెను. ఏమి చోద్యమోకాని, యతఁడావ్యక్తి నుండి తెగింపుకొని పోఁజాలకుండెను. ఇనుము నయ స్కాంత మాకర్షించుపగిది, సైమన్ మనంబు నా నూతన వ్యక్తి యీడ్చుచుండెను. అంత, సైమన్ ఇత్తెరంగున చింతింపసాగెను. "వాని నొకింత పలుకరింతునా? లేక నాత్రోవఁబట్టి వెడలిపోదునా? వాఁడు నన్నేమి

చేయును ? ఎవ్వఁడో, యేమో ! ఎందుల కచ్చటఁ గూరుచుండి యున్నాఁడో ? ఏమైనను గానిమ్ము; వాఁడందు నిర్వ్యాజముగ గూర్చుండియుండుట న్యాగుపడదు !! సమీపమున కేగినవెంటనే, నామీఁదికుఱికి నన్నుఁ గడముట్టించిన నేనేమిసేతు ! వాఁడొకవేళ తో ద్రోవ దోపరికాఁడ యారకూళ్ళ యాగచాట్లబో తనకొందము. అప్పటికిని వానినుండి నాకు బాధతప్పదు. దిగంబరుఁడై యున్నాఁడు !!! నేను ధరించియుండు నీ చింపి బట్టలను వానికీయవలసి వచ్చును. అయ్యో ! దేవుఁడా, నాకెట్టి ధర్మసంకటమును దెచ్చిపెట్టితివి" అని విచారించుచు, సరగు సరగున, నింకొకింతదూరము పోయెను. అంతలో, నాతని యంతరాత్మ మేల్కొంచినట్లు యతనికి త్తెరంగున నుద్బోధింప సాగెను. "సైమన్, నీవేమి చేయుచున్నావు ? నీకీ చిత్తచాంచల్య మెందులకు ? ఎవ్వఁడో యభాగ్యుండొకఁ డిడుములకుఁ జిక్కి తహతహ పడుచుండగా నీవు వానినిజూచి భీతిఁజెంద చూచియుఁ జూడనట్లు నటించి పరుగిడుచున్నావే ? ఇది నీకుఁ దగునా ? నీవు చాల ధనికుఁడవై పోయితివా ? నీ ధనమునంతయు నా దౌర్భాగ్యుం డపహరించునని నీకు దిగులా ? సత్పురుషు లెప్పుడును బరుల కష్టంబుఁజూచి సహింపరు. వ్యసనార్తున కీవు సాయమొనరింపఁ బ్రాలుమాలి, పనికిరాని పిటికెదనమును వహించి యీ రీతిఁ

బారిపోవు చుండుట నీబోటి యుచితజ్ఞులకుఁ జనునే ?"

సైమన్ మది తెలివొందెను. వెనుకంజ వేసెను. తిన్నగ దేవళమును సమీపించి, ధైర్య మవలంబించి, యా వ్యక్తిని దప్పకఁ జూచెను. అతఁడు యౌవనుఁడై దృఢకాయుఁడై యుంట యెఱుకపడెను. చలికి బిఱ్ఱ బిగిసికొని పోయినట్లును, జాల భీతిలినట్లును, గనుపించెను. ఆ విలక్షణవ్యక్తి, సైమనును గన్నులతోఁ జూడనైన చూడక, మోమువంచుకొని, కదలక, యొదిగి కూరుచుండి యుండెను. తల నెత్తి చూచుటకు సహితము నాతనికి శక్తిలేదేమో యనునట్లుండెను. అంతలో నతఁ డబ్బుర పాటున నిదురనుండి మేల్కొనినట్లై, శిరము నొకింత యెత్తి తన విశాల నేత్రములతో సైమన్నను వీక్షించెను ఆ చూపు నుండియే సైమన్నన కాతనిపై ననురాగ ముద్భ వించెను. మాటలలో మసలినఁ బ్రమాద మొకవునని యెంచి, చేతిలో నుండిన పాత పాదుకలను జివ్వున నేలఁ బడవైచి, యూఁతకఱ్ఱను గోడకానించి, తన చినిగిన నిలువుటంగిని తీసి "దీనిని తొడుగుకొనుము" అని నుడివి యాతని కందిచ్చెను. అయిన, నతఁడా యంగరకమును ధరింపనొల్లన ట్లగుపడుచు, మౌనముద్రదాల్చి కూర్చుం డి యుండెను. కడు దూపటిల్లుటచే నిలఁబడుట కాత నికి త్రాణ లేదేమోయని భావించి, సైమన్ కేలూత

యొసంగి యతనిని నిలువఁ బెట్టెను. మేనిపై నెందైనను గాయము లున్నవేమోయని యనుమానించి నఖశిఖ పర్యంత మాతనిఁ బరిశీలించెను. అయిన నెందును గాయము లగుపడలేదు. అనూనమైన యాతని దేహమును గాంచి, సైమన్ యచ్చెరు వొందెను. తళతళ మని మెఱయుచున్న మేను; సౌష్ఠవములైన యవయవములు; వింత తియ్యముతోఁగూడి మన మోహనమై యొప్పుచున్న నెమ్మొగము; ఇవన్నియు నతనిని జూపఱకుఁ బ్రేమపాత్రునిఁగా నొనరించుచుండెను. సైమన్ ఆతని చేతులను చొక్కా చేతులలో దూర్ప యత్నించెను గాని, యాచర్య కతఁడపరిచితుఁడుగ నుండు నట్లగుపడెను. సైమన్ ఆశ్చర్యచకితుఁడాయెను. అంగరకము నాతనికిఁ బరివేష్టించి, దారముతో బిగించెను. తాఁ దెచ్చియుండిన జీర్ణపాదుకల నాతనికిఁ దొడిగించి, తనటోపి నాతని శిరముపై నుంచెను. సైమన్ ఖల్వాటుఁడు. కాన, నతని తల కత్యంతముగ చలియయ్యెను. మరుడఁ టోపీని దీసి తన పట్టతలపై నుంచుకొని, "వీని తలలోఁ గురు లతిసాంద్రముగ నున్నవి; అందుచే నితని కంతగా చలి కాదు" అని మనస్సమాధాన మొనరించుకొని అతనిని తనవెంబడి గొంపోవ నిశ్చయించుకొనెను. నూతనవ్యక్తిని సంబోధించి, "సహోదరా! మానవ జీవితము దంతురితయుతము సుమా! మనకు

మూాడేడి యిత్తుములు మన యధీనమునందు లేవు. 'దైవాధీనం జగత్సర్వం' అని కదా కోవిదుల నుడి. నీవు వ్యాకులత నొందకుము. నా వెంటరమ్ము." అని వక్కా ణించి "నీవు నడవఁగలవా ?" అని యడిగెను. అం దులకతఁడు, బదులిడమి సైమక్ వేడబంబుతో మఱి యొకసారి యడిగెను. దానికతఁడు కృతజ్ఞతా సూచ కంబులైన దృష్టులతో సైమన్నును దిలకించెను. అంత, సైమక్ "అహో ! ఏల మాటలాడవు ? ఈ చలికాల మంతయు, నిందే గడపనెంచితివా, యేమి ? జాగరూకుఁ డవుగమ్ము. నడచుటకు శక్తిలేనిచో, నీకత్యనూఁతగా గొని నడువుము." అని వాకుృచ్చి, తనచేతికఱ్ఱ నాతని కొసంగెను. దాని నతఁ డాదరువుగాఁ గొని, వణఁకు దేహంబుతో సైమన్నును వెన్నాడెను. మార్గము నడచుచుండునపుడు వారిరువురికని నీ దిగువనుండు సంభాషణ జరిగెను.

సైమక్:—నీవేప్రాంతము వాఁడవు ?

నూతనవ్యక్తి:—నే నీవైపువాఁడనుగాను.

సైమక్:—ఔను, నీవు పరదేశము వాఁడవని నాకును దెలియును. ఈ చుట్టుపట్ల నుండువారిలో నా కపరిచితు లెవ్వరును లేరు. నీ విందెట్లు రాఁ గలిగితివి—దేవాలయము చెంతకు ?

నూతనవ్యక్తి:—నేఁ జెప్పలేను.

సైమన్:—ఎవ్వరో, పాపాత్ములు నీ కీ యపచార మొన రించి యుందురు.

నూతనవ్యక్తి:—నా కెవ్వఁడును నపచార మొనరింపలేదు గాని దేవుఁడు నన్ను శిక్షించెను.

సైమన్:—నీ మాట ముమ్మాటికిని నిజము. మన మందఱము దైవాజ్ఞకు లోఁబడిన వారము. పుట్టిన మీఁదట నన్నిటను మన వలయును గదా! నీ వెం దరుగవలయు?

నూతనవ్యక్తి:—నా కంతయు నొక టే.

ఈ ప్రత్యుత్తరముల షక్కఁగాంచి సైమ న్నరుదం దెను. అతని కీ విచిత్రవ్యక్తి దుండగీఁడుగా నగుపడలేదు గాని స్వకీయ సమాచారములను గుఱించి మాత్రము నోరు విడువఁడని వ్యక్తమయ్యెను. చాల మృదుభాషి. సౌమ్యకళ మోమున దొలుకాడు చుండెను. సైమన్నన కతని నడవడి సరిగ బోధపడమి "ఉండేమో నాకేమి తెలియును నీ విషయములు" అని యనుకొని తన సం గడికాని వైపుఁదిరిగి "మంచిది మిత్రమా యిష్ట ముండి నచో నాయింటికి రమ్ము. ఇంచుక చలి కాచుకొని విశ్రమించు కొందువుగాక" అని పలికెను. నూతనవ్యక్తి

యూర కాతని ప్రక్కనే నడచు చుండెను. చలిగాడ్పు కటి "భోరు"మని వీచెను. సైమను ఒడలు పులకరించెను. ధరించి యుండిన మార్తా యంగి నతఁడు చక్కఁగ సవరించుకొని కప్పుకొనెను. నడచి నడచి వేసరియుండుటచే దీర్ఘ నిశ్వాసములను విడచుచు, నివ్విధంబున దలపోయ సాగెను. "నేఁడు నేను మంచి యంగినే సంపాదించితిని! క్రొత్త యంగీ నలవరించుటకు మాఱుగా మున్నుండిన పాతఁత దానిని సయితము పోనాడితిని!! తోడుగా నగ్న పరదేశీ యొకఁడు!!! మార్తా నాచర్యను గాంచి యెంత కోరియుపడునో!"

మార్తాను దలంచుకొను కొలఁదిని, యాతని గుండె దడగొట్టుచుండెను. అయిన, వెంటనుండిన నూతనవ్యక్తి మొగంబును దిలకించు కొలఁదిని, ముఖ్యముగ నాతఁడు దేవళమునొద్ద ప్రసరింపఁజేసిన దీర్ఘ వీక్షణము నుగ్గడించుకొను కొలఁదిని, నతని యంతరాత్మ యానందపరవశమై నృత్యమొనరించు చుండెను.

III

ఆనాఁడు సైమను సతి సత్వరముగనే గృహకృత్యములను ముగించుకొని, ధవుని రాకకై యత్యౌత్సుక్యముతో నెదురు చూచుచుండెను. వంటకమునకు వల

సిన వంటచెఱకులను జీల్చి సిద్ధపఱచెను. నీళ్ళను మోసికొనివచ్చి, పాత్రలయందు నింపెను. వంటక మంతయు వండి, పసి బిడ్డల కన్నముబెట్టి వారిని నిదురపోనిచ్చెను. రొట్టెలను జేయలేదు. పిండి చాల స్వల్పముగా నుండినందున, నాఁడే దానినంతయు నుపయోగించినచో మరునాటి భుక్తికభావము గలుగును కదా, యని యోచించెను. కొంతసే పేమియుఁ దోచక యూరకుండి యావల నాపిండిని మఱునాటి కుంచుటయే లెస్స, యని నిర్ధరించుకొనెను. "నేను వంటకము నేమో సిద్ధపఱచితిని, అయిన, నా వల్లభుఁడు పల్లెలో నెవరింటనయిన నాతిథ్యమందిన నేవండిన వంటక మంతయు వ్యర్థమయిపోవునేమో," అని యనుకొనుచు, చినిగిన చొక్కా నొకటినిఁ గైకొని, దానిని గుట్టుచు బల్లయొద్దఁ గూరుచుండియుండెను. కుట్టునపు డామె మనంబున నేవేవో యోచనలు పుట్టి పొరలుచుండెను. "నా ప్రియుండమాయకుఁడు. కల్లనిదంతయు పాలని నమ్మును. అంగడివా రెవ్వరైన మోసబుచ్చిన నేమిగతి! వయస్సు చెల్లినవాఁడైనను, యతని మనస్సు పసిబిడ్డమనస్సే !! పదిరూపాయల కుత్కృష్టమైన నిలువు టంగి రాకపోయినను, సామాన్యమైనదానినైనఁ గొనవచ్చును. కడచినయేఁడు చలికాలమునం దేను చాల కష్టపడితిని. నది కరిగి నీళ్ళు తెచ్చుటకుఁగూడ

వలను పడకుండెను. ఉండిన నిలువుటంగి యొకటి, వారు ధరించిన నాకులేదు; నేను తొడిగిన వారికిలేదు. అది యెట్లో కష్టసాధ్యముతో సర్దుకొనుచుంటిమి. ఈసారి యాకష్టము తీరినది. ప్రారంభించిన కార్యము నిరాటంకముగ నెరవేరునుగదా! నాప్రాణేశుఁడేలొకో యింకను రాలేదే!! చాల ప్రొద్దయినట్లున్నది. త్రోవలో నింకను సారాయినేమైనఁ జవిఁజూచిరేమో, నాప్రాణాధికులు !!!" ఈసరణిఁ దలపోయుచు, నాగృహిణి కుట్టుపనిని సాగించుచుండెను. అంతలో, వీధివాకిటఁ గాలిచప్పుడు వినవచ్చెను. ఎవ్వరో తలుపు తెఱచినట్లాయె. మాత్రా, కుట్టుపని నట్లేనిలిపి, సూదిని బట్టలోనే చెక్కి, దిగ్గునలేచి వీధిగుమ్మముకడ కేతెంచెను. ఒక నూతనవ్యక్తియుతుఁడై, నిజభర్త గృహమును బ్రవేశించుటఁ గాంచెను. ఆవ్యక్తి, శూన్యశిరస్కుతోను, జీర్ణపాదుకలతోను నుండుటఁజూచి, యచ్చెరువొంది, యతఁడొక దిక్కుఁదిన గుంపుగొయ్య కాఁడా యని యూహాలుసేయ మొదలిడెను. సైమన్ విషయమై తాఁబడిన యనుమానము ధృవపడెనని దిగులొంది, జేవురించి, పెనిమిటిమోముల నిలచి, వాసన పట్టెను. అతని యూర్పులలో, సారాయివాసన వచ్చుచుండుట గనిపెట్టెను. ఇందులకుందో డతఁ డతిమానుఁడై, యఱగన్నువెట్టి దేబచూపులతో దిక్కు

లను జూచుచుండుటయు, తనదృష్టుల నెదుర్కొనుటకు ధైర్యములేనివానివలె వర్తించుటయు, నాయమ యెఱింగి, తలమీఁద మిన్నువిరిగిన దానివలె నత్యంత ఖిన్నురా లాయెను. "అయ్యో! రానున్న యనర్థంబులు మును మున్నె మనంబునకుఁదట్టి భయబీజము నుత్పత్తిల్లఁజేయు నను లోకోక్తి, నేఁడు నిక్కువంబయ్యె! డబ్బంతయు దుర్వ్యయముచేసి తాత్రిగివచ్చినాఁడు. ఒకటే నిలువు టంగి యుండినది! అదియును, చినిగి ఛిద్రమైయుం డెను!! దానిని సహితమెవ్వానికో దాన మొనరించి వచ్చినాఁడు!!! లోనధరించి యుండిన నాయొంటొల్లె మాత్రము శేషించియున్నది. వెంబడినుండు సంగడితో, నింతవఱకుఁ జెల్లాటము లాడుచుండెను కాఁబోలు!!!" అని గొణుగుకొని, రోషమిగురొత్తఁ జూచుచు, నిలఁబ డెను. ఆవల పైమకుటము తన యనుచరునితో గదిలోనికరిగి టోపీని దీసి బటకాలొయ్యకుఁ దగిలించి, భార్యకనఁబఱ చిన సంరంభమును జూడనట్లు నటించి, బల్లపలకపైఁ గూరుచుండెను. మార్తా వారిని వెంబడించి, నిలచి, చూచుచుండెను. నూతనవ్యక్తి నిశ్చేష్టితుఁడై శిర మును వంచి నిలిచియుండుట గాంచి, యతఁడొక కుబ్జ నుఁడని తలంచెను. ఇంతియగాక యతఁడు పెచ్చుగ దిగులొందినట్లు తోప తప్పక వాఁడొక చాటుమాటు వ్యక్తియేయని నిశ్చయించెను. అంత నాయింతి యత్యం

తంబుగఁ గనలి కషాయ నేత్రుఁడై, "వివేక శూన్యులకు బుద్ధిసెప్పుట బూడిదలో హోమము జేసినట్లే"యని గొణుగుచు, వంటయింటికరిగి యందున్నురనుచు నిలువఁబడెను. సైమన్ తన సంగడీకాని సంబోధించి "సహోదరా! రమ్ము కూరుచుందుము" అనిచెప్పి సాదరముగ నతనిఁ దనప్రక్కఁ గూరుచుండఁ బెట్టుకొని, మార్త్రా చర్యలవలన నామెకుఁ గోపము వచ్చినదని గ్రహించియు శుష్కహాసితంబు వహించి, "మార్త్రా, వంటకేమేమి వండి యున్నావు? మా కిద్దఱకును వడ్డించెదవా?" అనియడిగెను. మార్త్రా కోడ లంతయు భగ్గుమని మండిన ట్లయ్యెను. గొబ్బున బయటికివచ్చి, లొటపిట గొట్టుచు, శిరమునల్లార్చుచు, భర్త నొకమాఱును నూతనవ్యక్తి నొక తూరియు జూఱచుటఁ జూచుచు నిలఁబడెను. మగుడ సైమన్ భార్య నుద్దేశించి, "ఏమి? ఏమియును వండలేదా?" అని యడిగెను. మార్త్రా కోప మగ్గలమయ్యెను. అంతనామె తెగువ వహించి, ముఖము చిట్లించి, "అవును, నేను వండి తినిగాని నీకుకాదు నేను వండినది. సైమన్ నీవు సారాయి త్రాగి యొడలెరుంగవు కాఁబోలు! కొ్రత్త నిలువుటంగిసి కొనఁబోయి పాతదానిని సయితము పోగొట్టుకొని వచ్చిన మహా మేధావికావా నీవు! పైగా కట్టుబట్టలేని శుష్క దరిద్రుని, దిక్కుమాలిన పక్షిని దోడనిడుకొని వచ్చినావు .నీవంటి త్రాగుబోఁతులకును,

నిన్ను వెంబడించివచ్చు దిగంబర దేశ దిమ్మరులకును నిం దశనము లేదు" అని నుడివెను. సైమన్ స్వాభావికముగ నోర్పుగలవాఁడు. అయిన నీమాట లతనికిని యలుకఁ గలిగించెను. "మార్తా, ఇఁక నోరు మూయుము. అవశ్యమై యేల యిత్తెరంగున వదురుచున్నావు? నన్ను వెంబడించి వచ్చియుండు పురుషుఁడెట్టివాఁడో యరయక, ఇట్లు నోటికి వచ్చినట్లు నుడువంగ దరమే?" అనుడు మార్తా మఱింత మండిపడి, "పైకమునంతయు నేమి చేసితివి? చూపుము" అని యడిగెను. అందులకతఁడు తాఁదొడిగియుండిన యంగి జేబిలో వెదకి చూచెను. అందది యుండలేదు. ఉత్తర క్షణముననే తన చలికానికిఁ జుట్టియుండిన నిలువుటంగి జేబిలో వెదకెను. అందది భద్రముగ నుంచిన దుంచినట్లే యుండెను. దానిని వేగిరతీసి, బల్లపై నుంచి, భార్యతో నత డిట్లనెను. "మార్తా ఇదిగో నీవిచ్చిన పైకము. 'టాప్రివిస్కి'గాని 'శెప్రివినాఫ్'గాని నాకీయవలసిన ద్రవ్యము నియ్యరైరి. సంపూర్ణ మౌల్యము సంచితముగాక పోవుటచే నిలువుటంగిని గొన వలను పడదాయె." ఈ మాటలు మార్తా వీనులలో దూరలేదు. బల్లపై నుండిన డబ్బును గొబ్బున గైకొని "నీకును, నీ వెంటనుండు వ్యర్థ జీవులకును నా యింట నన్నము లేదు" అని హద్దుమీఱి నుడివి, తోకఁ దొక్కిన త్రాచుచందంబున రోజుచు నిలువఁబడెను.

నిజస్థితి నెరింగించిన గోప ముపశమించునని యెంచి, సైమర్ భార్యతో "మార్త్రా, నేఁజెప్పిన దించుక సావధాన మనస్కురాలవై వినుము. ఈ దిన సంపాద్యంబైన రెండణాల ముత్తమును మాత్రము పానీయమునకై వెచ్చించితిని. నిక్కవం బెఱుంగక నీవిట్లు వెడపలుకులాడుట సంగతియే?" నా నామచ్చకంటె మఱింత కుపితయై "అవక తవక మాటలచే నే మోసపోను. కల్లుముంతలో నెందైన పాలుండునా? త్రాగుబోతుల నుండి సత్య సౌజన్యములు వెలువడునా? నిన్నిందులకే కదా నేను మొదటనే పెండ్లాడ నొల్లనంటిని. నాకు యార్నాలుగా నియ్యఁబడిన గుంజాకోకల నన్నియు నీవే పాడుచేసి త్రాగి వైచితివి. నేడు క్రొత్త యంగిని తేఁబోయి పాత్రదానిని సయితము పోఁగొట్టుకొని, మీఁదు చెడ త్రాగి, చాలనిదానికి నొక దేశదిమ్మరిని వెంట నంటించుకొని యింటికి వచ్చినావు! నీ నుండి తలవంపులు దప్ప మఱేమియును లేదు" అని పరిపరివిధములఁ గేరడమాడి, పదియేండ్ల యనుభవముల నన్నియును నన్యాపదేశముగ స్మరణకుఁ దెచ్చుకొని, భర్త మీఁద వ్రేగులను శరపరంపరలవలెఁ బ్రయోగించెను. ఉక్త మాటలతోఁ దృప్తినొందక యా గృహిణి నిజనాథుని చేయిపట్టి యీడ్చుచు, "నా యంగి నిచ్చివేయుము. అది యొకటే నాకుండునది! నేనెట్లు పాడై పోయిననీకేమి

నీవు వెచ్చగ నుండినజాలును కాంబోలు ! భార్యాబిడ్డలచింత నీకేందుకు ? ఇంతటిస్వార్థపరమైన కుక్కజన్మ ముండినను నొకటేపోయినను నొకటే !! నిన్ను దయ్యముపట్టని !!!" అని పెనిమిటిని దిట్టఁగా, నతఁ డత్యంత సంతప్త మానసుండై యిట్లనెను: "మార్తా, గొడ్డలిచే నఱుకఁబడిన చెట్టు మఱల చిగురించునుగాని, మాటలచే విరిగిన మనస్సు మగుడ తిన్నఁబడ నేరదు. అవాచకముల నాడి యేల పాపము నొడిగట్టు కొనెదవు ?" ఈ బుద్ధివాదము లామె చెవిలో దూరలేదు. తన యంగిని సైమను విప్పియిచ్చునంతలో దానినామె గుంజెను. మొదలే జీర్ణావస్థలో నుండిన నాయంగి యీ యిగ్గులాటలోఁ బూర్తిగఁ జినిగిపోయెను. మార్తా దానిని గైకొని తలమీఁద వేసికొని, వేదురెత్తిన రీతిని వీధివాకిటవైపు బరుగిడెను. నాఁడామె, పతిని బతిగృహమును బరిత్యజింప నెంచెనుగాని, యేకారణము చేతనో యించుక యాగెను. గృహ పరిత్యాగ విషయమై బహుశః యామె మనస్సు కుదురుబాటునకు వచ్చియుండ లేదేమో ! అయిన, తన మగనిపై నుండిన కాంతాళమును మాత్రము దీర్చుకొనవలయునని నిశ్చయించి యుండెను కాంబోలు !! అందుల కామెకు సందు దొరకఁగా నాకార్యము నకుంఠితముగ నొనరించివైచెను. ఇంటి కేతెంచియుండు కొ్రొత్తమానిసి యెవ్వఁడో, యెట్టి

వాఁడో, తెలిసికొనఁ గుతూహలాయత్త చిత్తయై యుండి నట్లామె కనుపించుచుండెను.

IV

వీథివాకిట నాకస్మికముగా నిలచిపోయిన నాయిల్లాలు, ముందుఁబోవనొల్లక, తెల్లబోయిన మొగముతో నల్లన మఱలివచ్చి, ధవుని యెదుట నిలచెను. అంత నాదంపతు లిత్తెఱంగున ముచ్చటింపసాగిరి.

మాత్రా:—వాఁడొకవేళ కుత్సితుఁడు గానిచోఁ గాచ యయిన ధరింపక కూరుచుండియుండునా? కట్టుగుడ్డకు సయితము గతిలేనివాఁడు! ఏనేరమును నొనరింపకుండ నుండినచో, నీ కీదాపరికం బేల? ఇంతనిబోలు నీయొంద కాఁడెంతు వాఱికెనో, నీ వెందులకు నాకుఁ జెప్పకుంతువు?

సైమన్:—ఇంతవఱకు నే నిదియే నీకు విశదీకరింప యత్నించుచుంటిని. నీ వందుల కాస్పదమియ్యవైతివి. చెప్పెదవినుము. దేవాలయమును సమీపించితిని. పొద్దు దాదాపరసంజయై యుండెను. తిరుగుదారియొద్ద వివస్త్రుఁడై యితఁడు కూరుచుండి యుండెను. నిర్మానుష్యముగ

నుండెను. చలికి నీల్గుకొనిపోయి సంకటపడు చుండెను. ఇదేమి యెండకాలమా? దేవుఁడు నన్నచ్చోటికిఁ గొంపోకయుండినచో, నీయుభాగ్యుఁడు తప్పక మృత్యువువాతఁ బడియుండును. అట్టిపరిస్థితిలో నేనాతని వదలివచ్చుట తరమా? ఆపదలో నుండినవానిని నుపేక్షింతునా? లేక రక్షింతునా? నాక ర్తవ్యంబేమి? అయ్యెడ నామనస్సు కరగిపోగాఁ జనిగిన నిలువుటంగిని నాతని చుట్టుఁజుట్టి యింటికిఁ దోడ్కొని వచ్చితిని. మార్తా, నీలో దయలేదా? నీకీ దురాగ్రహమేల? మానవదేహం బశాశ్వతంబని యెఱుంగవా? లోకంబున సాధునిందకంటె సాధుహింసకంటె వేరొండు పాపంబు గలదే?

మార్తా మఱలఁ బరుషోక్తుల నాడనెంచెనుగాని యయ్యవి నాలుక తుదకు వచ్చునప్పటికే, యామె వీక్షణము లావిలక్షణ వ్యక్తిపైఁ బోగా నోటమాట వెలువడదాయె. ఒక వర్ణనాతీతమైన భావసంచలనము గలిగినట్లై యామె హృదయపరివర్తన మొందెను. నాతనవ్యక్తి నిమీలిత నేత్రుఁడై, వినమితవదనుఁడై, నిశ్చేష్టితుఁడై, యొకప్రక్క కూర్చుండి యుండెను. ఒకొకప్పు డతఁడు తన కన్నులను గిరుపుచు, నిజహృద

యంబున నేవో కొన్ని భావము లుద్భవించినట్లు సూచించుచుండెను. మార్తా, యాతనినే దయాతుం దిలయై చూచుచుండెను. సైమన్, యిదియే యదనని గ్రహించి, యామె మనంబున దేవుని జ్ఞప్తిసేయనెంచి, "మార్తా నీలో దేవుఁడు లేఁడా?" అని యడిగెను. ఈ మాటలు సైమన్ సహధర్మిణి హృదయంబున గాఢముగఁ జొచ్చెను. బిరబిర వంటయింటికరిగి, పిండిని కలిపి రొట్టెలనుజేసెను. వానిని దట్టలలోనుంచి, పానీయంబులతోఁ దెచ్చి బల్లపైనుంచి, యిద్దఱను భుజింపుఁడని వేడెను. సైమన్ నెయ్యుని దగ్గరకీడ్చుకొని, "యువకుఁడా, రమ్ము భుజింపుము. నీవు క్షుధాతురుండవై పరితపించుచున్నావని నీముఖమే చెప్పక చెప్పుచున్నది" అని నుడివి యతిథి యారగింపఁ బ్రారంభించిన వెంటనే, తానును గుడువ మొదలిడెను. పిదప సైమన్ వినోదార్థముగా నూతనాగంతుకునితో "సంగడీఁడా! ఇనుముతోఁ గూడిన యగ్గివేల్పునకు సమ్మెట పెట్లబ్బినట్లు, నన్నుఁగూడిన నీకు గురుతరమైన పెట్లే నేఁడు పడెఁగదా!" అని యాతని మోమును దిలకించుచు నొక చిఱునవ్వునవ్వెను. అతిథి మారుమాటాడలేదు. వారు భోజనము నారగించునంతసేపును మార్తా మహాతల్లి యొకప్రక్క నిలచి వారి ముఖభావములనే పరిశీలించుచుండెను. ఆమె కానూతన వ్యక్తిపైఁ గనికర

మతిశయించెను. చూచుచుండినట్లే యాతనిముఖమున మందహాసము చెంగలించినట్లయ్యెను. హఠాత్తుగ గదియంతయు వెలుగాయెను. అతిథి మోమునుండి జ్యోతియొకటి యావిర్భవించుచున్నట్లుండెను. అతఁడు మార్తావైపుదిరిగి, అనిమేషుఁడై కించిత్కాలము వీక్షించెను. ఉత్తరక్షణముననే జ్యోతి యదృశ్యమై యుండుటయు, అతఁడు మునుపటియట్లు భోజనము నారగించుచుండుటయు గోచరమయ్యెను. వారిభోజనము ముగిసినపిదప మార్తా పాత్రల నన్నింటిని దీసి తోరంబుగఁ గడిగి, యాచోటును శుభ్రపఱచి, యావల శేషాన్నమును భుజించెను. ఆగంతుకుని గుఱించిన సంగతుల నామె తెలియఁగోరి, యాతని నిట్లుఱంగున బ్రశ్నింప మొదలిడెను:

మార్తా:—నీ వేవైపు వాఁడవు?

నూతనవ్యక్తి:—నే నీవైపువాఁడనుగాను.

మార్తా:—దేవళముచెంత కెట్లు రాఁగలిగితివి?

నూతనవ్యక్తి:—నేఁ జెప్పలేను.

మార్తా:—ధూర్తులెవ్వరైన నీయొద్ద నుండిన దంతయు దోఁచుకొని పోయిరా?

నూతనవ్యక్తి:—దేవుఁడు నన్ను శిక్షించెను.

మార్తా:—నీ వందు వివస్త్రుఁడై పడియుంటివా?

నూతనవ్యక్తి:—అవు నమ్మా, చలికి నా యంగము లన్నియుఁ గట్టెవారి యుండెను. నా దీనస్థితిని పైమఱఁ గాంచి, జాలిచెంది, తాఁదొడిగి యుండిన నిలువుటంగిని నాచుట్టుఁజుట్టి యిందు దోడ్కొని వచ్చెను. పరిపరిధమమున నీవింటుక చవికాని మాటల నాడినను, తుదను దయార్ద్రహృదయవై నా కన్నపానంబుల నిడితివి. ఈ సుకృతమునకు నీకుఁ బరమేశ్వరుఁడు మంగళ మొనరించుగాత.

మార్త్రా కాతనిపై ననురాగ మగ్గల మయ్యెను. లోనికరిగి యెల్లిపొద్దున తాను సరిచేసి కట్టియుంచి యుండిన మగని జుబ్బాను తెచ్చి, యాతని కొసంగి, ధరింపు మనెను. ఒక జత చల్లడములను సయితి మాతనికిఁ దెచ్చియిచ్చి "కట్టు బట్టలేక నీవెట్లు బ్రతుకఁ గలవు? ఇదేమి యెండకాలమా? వీనిని ధరించి కుంపటి ప్రక్కఁ గాని, పైన మంచెమీఁద నుండు గదిలోఁగాని వెచ్చగఁ బరుండి నిదురింపుము" అని సాదరముగఁ బలికెను. ఆపై నతిధి చల్లడమును దొడిగి నిలువుటంగిని మార్త్రాకు వెనుక కిచ్చివేసెను. పదపడి జుబ్బాను ధరించి, మిద్దె మీఁది కరిగి, యరలోఁ బరుండి నిదురబోయెను.

నిలువుటంగిని గైకొని వచ్చిన మార్త్రా, ధవుని యొద్దకువచ్చి, దాని నతనికొసంగి కప్పుకొమ్మని చెప్పి,

యాతనికిఁ బాన్పు సిద్ధపఱచెను. తాను సెజ్జనుజేరి పరుండెను. ఆమెకు నిదుర పట్టలేదు. ఆమె మనస్సంతయు నా నూతన వ్యక్తిలో లీనమై యుండెను. మఱి నాఁటి కుంచఁబడిన పిండినంతయు నుపయోగించి యాతిథ్య మొనరించి నందులకై యామె మనంబున నలజడి కలిగెను. ఇంటనుండిన నొకటి రెండు చింపి గుడ్డలనుగూడ దాన మొనరించి నందులకై మిగుల వగచెను. అయిన, నాయతిథి ప్రదర్శించిన స్మితవదనమును స్మరించుకొను కొలఁదిని యామె యలజడి యంతయు పటాపంచలై చెదరిపోవు చుండుటయేగాక యామె యంతరాత్మ యానంద పరవశమగుచు నృత్య మొనరించు చుండెను. సైమనునకును నిదురపట్ట లేదని మార్తా తెలిసికొని యతనిని బిలచెను! అంత వా రీతెఱంగున సంభాషింప సాగిరి.

సైమన్:—ఏమి, మార్తా?

మార్తా:—రేపటికి భుక్తికి లేదు. ఉండిన దంతయు వండి వేసితిని. తెల్లవారి కరుగమ్మ పొరుగమ్మల నడిగి యప్పుగాఁ గొంత పిండిని దేవలయును.

సైమన్:—ఎట్లో దినములు సాగిపోవును. ప్రాణము లుండు వఱకు జీవనోపాయమును వెదకు చుండ వలయును గదా!

మార్తా:—(ఇంచుకసే పాలోచించు చుండి) మనయతిథి గుణవంతునివలెనే కన్పట్టు చున్నాఁడు. అయిన, స్వకీయ సమాచారములను గుఱించి యించుకేని యు నోరు విడువఁడు. ఎందులకింత గుట్టు?

సైమన్:—అతఁడేమియును జెప్పఁ జాలఁడేమో!

మార్తా:—సైమన్

సైమన్:—ఏమి?

మార్తా:—మనమేమో పరపర వారలకెల్ల 'పరోపకారార్థ మిదం శరీరం' అని సతతముఁ దేకువ లేకఁ దోడ్పడు చున్నామే; మనకేల యెవ్వరును సాయపడరు?

సైమన్:—మార్తా నీ కింత చింతయేల? పుట్టించిన దేవుఁ డన్నమిడఁడా? ఇఁక నిదురఁ బొమ్ము చాల పొద్దయినది.

ఆవల సైమన్ మాటలను జాలించి శీఘ్రముననే నిదురవోయెను. మార్తాకూడ నిశ్చింతగా శయనించెను.

V

ప్రభాత మాయెను. సైమన్ మాట్రా దంపతులు మేల్కొనిరి. బిడ్డలింకను గాఢనిద్రలో నుండిరి. మాట్రా యిరుగింట "యెమీలియా" యొద్దకరిగి పావుసేరు పిండి నెరువుగాఁ దెచ్చి పచన కార్యము నారంభించెను. నూతనాగంతుకుఁడు వేకువనే లేచి మై విదిర్చి, తిన్నగ నదియొద్ద కరిగి ప్రాతఃకాల కృత్యములను ముగించుకొని వచ్చి బల్లపలకపై నూరక కూరుచుండి యుండెను. మున్నతని మోము కాంతిహీనమై రాహుగ్రస్తమైన చంద్రబింబంబు పగిది యుండెను. ఇప్పు డయ్యది దివ్య వర్చస్సుతో నలరారుచుండెను. సైమ నాతని సమీపించి, ప్రక్కనఁ గూరుచుండి, యిట్లు ముచ్చటింప సాగెను.

సైమన్:—సహోదరా! కడు పన్నమును, నోడలు గుడ్డయును నడుగునుకదా. ఏ తన్నిమిత్తము మానవుఁడు కష్టించి పని చేయవలయును. నీ వేపని చేయఁగలవు?

నూతనవ్యక్తి:—నాకేమియును దెలియదు.

సైమన్:—మంచిది; నే నొకమాటఁ జెప్పెద వినుము. మానవుని మనంబున నిచ్ఛయొకటి యుండిన నెట్టి పనినైన నతఁడు నేర్వఁగలఁడు!

నూతనవ్యక్తి:—మానవులు పనిచేయుదురు; నేనును పనిచేసెద.

సైమన్:—నీ పేరేమి?

నూతనవ్యక్తి:—నన్ను "మైకేల్" అని పిలుతురు.

సైమన్:—మైకేల్, ఆత్మీయ వృత్తాంతములను గుఱించి నీవు మూకీభావము వహించుచో నేను నిన్ను నిర్బంధింపను. అయ్యది నీయిచ్ఛకు లోఁబడినది. అయిన జీవధారణచేసిన ప్రతి మానవుఁడును బ్రతుకు తెరవొకటి కల్పించుకొన వలయును. నే నలవరచున దంతయు నీవర్థిమెయి నేర్చిన నచిర కాలముననే నీ వారితేరిన గొడగర వయ్యె దవు. అట్టి తఱి నిన్ను నేను నాయింట నుంచు కొనుట కే యభ్యంతరమును నుండదు సుమా. ఇందున కేమందువు?

మైకేల్:—దేవుఁడు నీకు భద్రమొనరించుగాత! నీవేమి చూపిన దాని ననుకరించెద. కరుణించిచూపుము.

ఆవల సైమన్ దారమును గైకొని దానికి బంక నంటించు విధము నతని కెఱింగించెను. ఏకసంతగ్రాహి యో యాయన నేర్పినదంతయు మైకే లొకసారికే యనుక రించు చుండెను. చర్మ కర్మమునందలి మర్మములన్ని యు నవలీల నేర్పినైచి యొకటి రెండు దినములలోనే

దక్షుండయ్యెను. పైనం జూచుటకు వెంగలివలెం గను పడినను, పనిలోమాత్రి మతం డసదృశమగు నైపుణ్య ము నగుపఱచు చుండెను. ప్రతి దినమును నతిశ్రద్ధతో బాటుపడుచుం దన యజమానునికి వెన్నెముకవలె నుం డెను. సద్గుణ విశిష్టుండు; స్వల్పాహారి; మితభాషి; తప్పుపలకండు; అలవోకగానైన నెగతాళి చేయండు; నవ్వనే నవ్వండు. నాటిరేయి మార్తా నెనరున నన్నో దకముల నిడినపుడుమాత్రి మించుక స్మితమును గనం బఱచి యుండెను. మొత్తముమీంద నతండు దేవతా జీవనమును గడుపుచుండెనవిన సత్యమునకు దూరము కాదు.

VI

ఈప్రకారము కాలచక్రమున దినములు, వార ములు, నెలలు, యొక సంవత్సరము నయితము కడచిపోయెను. అహరహమును మైకేల్ స్వామికార్య తత్పరుండై మెలంగుచుండెను. అతని పనులలో నొక వింతయోజము గన్పట్టుచుండెను. పరిసరవాసు లంద ఱీతని వాసి విని పాదరక్షల పనుల నన్నియు నీతనికే యప్పగించుచుండిరి. వారి పనులను మైకేల్ భద్రము గను, సుందరముగను, శీఘ్రముగను, జేసియిచ్చుచు

వారి ప్రశంసలను జూరగొనుచుండెను. సైమన్నునకు విరివిగ ధనము చేరుచుండెను.

ఇట్లుండ నొకనాఁడు ప్రాతఃకాలంబున నొక శ్రీమంతుఁడు రథారూఢుఁడై సైమన్ గృహమున కఱుదెంచెను. శకట మాగగనే సేవకుఁడు గొబ్బున డిగ్గి శకట కవాటమును దీసి నిజస్వామికిఁ గేలూత నొసంగి యాతని దింపెను. సైమన్ సతి సత్వరముగ వీధివాకిలి పాఱఁదీసి యాతనికి సుస్వాగత మొసంగెను. సైమన్ మైకేలు లభ్యుత్థానం బొనరించిరి. తట్టున గడిబిడిసేయుచుండిన బిడ్డలు నిశ్శబ్దముగ నాగంతుకుని వేడబంబుతోఁ జూచుచు నిలువఁబడిరి. ధనికుఁడు మంచి కాయపుష్టి గలిగి యుండెను. నిగనిగలాడు సకలాతు నిలువుటంగిని ధరించి యుండెను. అతఁ డతిశయించిన నహంభావముతో గృహ ప్రవేశ మొనరించెను. చాల పొడువరి యగుటచే ద్వారబంధన మాతని శిరమును దాకు చున్నట్లుండెను. కాఁబట్టి యతఁడు తలనించుక వంచి జాగ్రత్త వహించి లోనికరిగెను. ఇంటి హాజారములో నర్ధభాగ మంతయు నతఁడాక్రమించుకొను నట్లుండెను. వినయ సంభ్రమంబులు పురిగొన సైమన్నాతని చెంత నొకకుర్చీ నీడ్చి యందాసీను గమ్మని వేఁడెను. అర్ధవంతు డొకింత సేపు కూరుచుండక యట్లే నిలఁబడి నలుదిక్కులఁ జూచెను. ఆతని తల గీముచందువాను సోకుచున్నట్లుం

డెను. సైమన్ ఈ మహాకాయునిగాంచి వెఱఁగందెను. ఇట్టి మానవు నతఁ డిదివఱ కెప్పుడును గాంచియుండలేదు. సైమన్ చాల పలచనివాఁడు. మైకేలును సన్నగా సుకుమారముగా నుండెను. ఇఁక మాట్రా యన్ననో మూర్తీభవించిన క్షామదేవత! ఆమె బిడ్డలు చాల బక్కచిక్కి యెండుచేపలవలె నుండిరి!! వీరి నడుమ నాగరికతలేని లావు వాఁ డీలోకమునకుఁ జేరినవానివలె నగు పడక యన్యలోకమునకుఁ జెందినవానివలెఁ గన్పట్టుచుండెను. ఆతని మొగము గుండ్రనిదై యుబ్బెత్తిన బుగ్గలతో నిండారుచు రక్తవర్ణయుతమై ముఖము గొట్టునట్లుండెను. ఆతని యవటు వాబోఁతు మెడసొంపు నవఘుళించు చుండెను. ఒడలంతయుఁ జెక్కుచెదరక యుక్కుగుండువలె నుండెను. తనివిదీర తినుటలో నతఁడావంతయు వెనుక పడువాఁడు కాఁడని యాతని భీమంబగు రూపంబే చెప్పక చెప్పచుండెను. తన నల్ల నిగ్గుల గొంగళి నిలువంగి నతఁడువిప్పి మఱొక కుర్చీపై నుంచి, తానొక దానిపై నాసీనుఁ డయ్యెను. ఆతని యంగరకము సంచపురేకు తళుకులతోఁ గన్నుల మిఱుమిట్లు గొల్పుచుండెను. అంత నాఘనుఁడు, సైమన్ వంక దిరిగి, వృషభస్వరమును బోలిన కంఠధ్వనితో "ఈ యంగడికి యజమానుఁ డెవఁడు?" అని ప్రశ్నించెను. సైమన్ సవినయముగ "నే యల్పాత్ముఁడే, మహాప్రభూ"

బదులిడి ముందేమి యానతి నొసంగునోయని యాతనినే చూచుచు నిలఁబడెను. ఆవల నా భాగ్యవంతుఁడు సైమన్నునుజూచి "నీ పేరేమి" అని యడుగ, నందుల కతఁడు "నన్ను సైమన్ అని పిలుతురు" అని వాకుచ్చెను. పిదప నా యైశ్వర్యవంతుఁ డట్టహాస ముట్టిపడ, భృత్యునివంక దిరిగి, "ఓరీ! ఐవాన్ ఆ తోలు పొదుక నిందు గొనిరమ్ము; శీఘ్రముగా" అని యాజ్ఞాపింప, నతఁ డతి త్వరితగతి నరిగి బండిలో నుండిన నాపొట్లమును దెచ్చి బల్లపై నుంచెను. శ్రీమంతుండు వికసన్ముఖుండై పొట్లమునువిప్పి తోలును జేతితోఁ జూపుచు సైమన్నును సంబోధించి "చూచితివా! యీ చర్మమును?" అని యడిగెను. అంత వారిరువురికిని, నీదిగువ సంభాషణ జరిగెను.

సైమన్:—చూచితిని స్వామీ.

ధనికుఁడు:—ఇది యెట్టిచర్మమని తలంచితివి?

సైమన్:—(తోలును జేతితో స్పృశించి)ఇది యుత్కృష్టమైన చర్మము.

ధనికుఁడు:—(గురుకాయించుచు) పిచ్చివాఁడా! 'అత్యుత్కృష్ట'మనుము. ఇది జర్మనీనుండి నాకై ప్రత్యేకముగ దెప్పించితిని. నీ జీవితకాలము నం దిట్టి తోలు నెప్పుడును జూచియెఱుఁగవు!

దీని విలువ యెంతయని భావించితివి ? ఇది యేఁబదిరూపాయల నిచ్చితిని, దొరకుట దుర్లభము !!

సైమన్:—(అబ్బురపాటున) ఇంతటి విలువగల చర్మమును మాబోటి దరిద్రులెట్లు చూడఁగలుగుదుము ?

ధనికుఁడు:—(చిరచిరలాడుచు) టక్,టక్! అదియట్లుండని. ఇప్పుడు నీవు నా కాళ్ళకు సరిపోవు బూట్లులను గుట్టి యియ్యఁగలవా ? ఈ చర్మముతో ?

సైమన్:—(వినయముతో) చిత్తము; మహాస్వామీ.

ధనికుఁడు:—అట్లయిన, చేయగల ననుచున్నావా ? నిక్కవముగా చేయఁగలవా?

సైమన్:—(తొంకుమాటలతో) చే...య...గలను దేవరా !

ధనికుఁడు:—(అమితమైన గర్వముతో) ఎవరికాళ్ళకు నీవు బూట్లులు గుట్టుచున్నావని తలంచితివి ? ఎట్టివారలని భావించితివి ? ఒక్కయేఁడు చెడిపోక నుండు బూట్సులు చేసియియ్యవలయును. ఈ నియమమునకు బద్ధుఁడవై యుండఁగలిగినచోఁ గార్యమును గైకొనుము. లేనిచోఁ, 'నావలన కాదు'

అని మోమోటమిలేక మొదలే మనవిచేయుదును. అట్లొనరించుటలో నవమాన మేమియునులేదు. చర్మమును మాత్రము చెడఁగొట్టకుము. మును మున్నే నిన్ను హెచ్చరించుచున్నాను. ఒక సంవత్సరములోపల బూట్సులు చెడిపోయెనా, నీకుఁ గారాగార వాసము తప్పదు. చెడకుండ నుండెనా, నీకు నేను పదునైదు రూప్యములను పారితోషికముగ నొసంగెదను.

సైమన్ సందిగ్ధ మనస్కుఁడాయెను. అతనికి నోటమాట నిర్గళముగ రాదాయె. ఇట్టి కఠిన నిబంధనల నతఁడెప్పుడును వినియుండలేదు. కాన నతఁడు, స్వతంత్రించి తానే యొప్పందమున కొప్పుకొనుటకు చాలినంత ధైర్యములేమి, మైకేలును మోచేతితోఁ బొడచి మోరగంటితోఁ జూచెను. మైకేల్, నిజస్వామి సైగనుగైకొని, యంగీకార సూచకముగఁ దలయూఁచెను. ఈ యింగితము నెఱింగి, సైమన్ శ్రీమంతుని కార్యము నంగీకరించెను. సైమన్నాతని యడుగుల కొలఁతను గైకొన ననుమతివేఁడెను. అందుల కతఁడు వల్లెయన సైమన్ చేతులను శుభ్రముగఁ గడుగుకొని పదునేడంగుళముల కాగితము నొకటిని దీసికొనివచ్చి కూరుచుండెను. సంపదాఢ్యుం డెడమకాలును విఱ్ఱవీగుచుఁ జాచెను. దాని

యడుగు భాగమును వెనుకభాగమును గొలచెను. ఆవల నతఁ డాయతికాయుని మోకాలు పిక్కను గొలవఁ బోగా, కాగితము చాలకవచ్చెను. ఆసంపన్నుని గడుసు పిక్కలు పెద్దదూలములను బోలుచుండెను. సైమన్ మఱొక కాగితమును దెచ్చి చేతనుండినదానికి జంటింపఁ బోయెను. అంతలో నా ధనాఢ్యుఁడు సైమన్నును హెచ్చరించుచు, “జాగ్రత్త, మోకాలు పిక్కయొద్ద యిరుకుగా నుంచకుము” అని పలికి తనచూపులను మైకేల్ వైపు మరల్చెను. తన చేతివ్రేలితో నతనిని జూపుచు “వీఁడెవరు” అని యడుగ, నందులకు సైమన్ “వీఁడే నాపనివాఁడు, మైకేల్ అని వీని పేరు” అన, ధనికుఁడు మైకేల్ వైపుతిరిగి “మైకేల్, ఇదిగో చూడుము, బూట్సు లొక్కయేమి కించిన్మాత్రమును చెడకూడదు” అని దర్పోన్నతిని బలికెను. మైకేల్ శ్రీమంతుని కభిముఖుఁడై యాతనిజూచుటకు మాఱుగా నతని వీపు వెనుక నెద్దియో వీక్షించుచు, తటాలున నొక చిఱునవ్వునవ్వెను. అప్పుడాతని మొగంబున నజ్వలకాంతులు ప్రభవిల్లుచుండెను. దీనినంతయుఁ బరికించుచుండిన సైమన్, విస్మయచేతస్కుండై యూరక నిలచి యుండెను. మదాంధుఁడైన ఆఢ్యవంతునికన్నుల కిది కనుపడలేదు. అతఁడు మైకేలును సంబోధించి, “ఏరా కుంకా! దేనినిజూచి నీవిట్లు పండ్లికిలించుచున్నావు?

నియతకాలమునకు సరిగ బూట్సులను సిద్ధపరపకుం డినచో నీవు కష్టమునకు గురియగుదువు." అని త్రుఘృచు సుడుప, నంచుల కాదిటువరి "వలసినపు డవి యాయత్తమయ్యే యుండును" అని గొనకొని ధాటిగాఁ బలికెను. అంత నాయభిజనుఁడు "అట్లైన సరియే, నాకు కావలసిన దదియే" అని వక్కాణించి సైమను వంకఁ దిరిగెను. అతఁ డిరుపాదముల కొలఁతను గైకొని యొక మూల నమ్రితతో నిలువఁబడెను. పదపడి సంపదధికుఁడు సేవకుని బిలచి విప్పియుండిన బూట్సులను మగుడ దొడిగించుకొని, నిలువుటంగిని దొడుఁగ వలయునని యానతిచ్చి చేతులుచాచి నిలువఁ బడెను. బంటు దానిని సరిగ దొడిగి వెనుకకొదిగి నిలఁబడెను. పిదప నా శ్రీమంతుండు, సైమను నెలవును గైకొని, యిల్లు వెడలెను. ఈ సారి యా యాయకాఁడు ద్వార బంధనపు పైతట్టు నంతగా గమనింపమి, యాతనితల దానికి 'ఛళ్'మని తాకెను. ఆ కడిది తాకున కతఁడొట్టుపెట్టి తిట్టి నొప్పి నాపుటకై చేతితోఁ దలనొరయుచు బయటికిఁ బోయెను. భృత్యుఁడు తనమీఁద మాటవచ్చునేమో యని దిగులుపడి గడగడ వడఁకుచు నొకమూల నిలిచెను. శ్రీమంతుం డంత రథము నవరోహించి అతి త్వరితముగ గుఱ్ఱములను దోలవలసినదని సారథి కాజ్ఞ యొసంగెను. సారథి కొరడాతో బలముగ గుఱ్ఱములను

గొట్టెను. రథము కనుమూసి తెఱచునంతలో నదృశ్యమాయెను. పిదప సైమన్ తన చెలికానితోఁ బరిహాసముగా "చూచితివా, నెయ్యుఁడా యెంతపెద్ద బలీవర్దమే తెంచి యుండెను. తీక్ష్ణమైన పరశువుతో సహితము తని యెముక తెగదుసుమా! మన కుటీర కవాటము నతఁడు తన తలతోఁ దొడరి సడలించి వైచెను. అయిన నతఁడా దెబ్బ నించుకైనను లక్ష్యపెట్టి నట్లగపడదు!" అనవుడు మైకేల్ మాఱుమాటాడక మిన్నకుండెను. అప్పుడు సైమన్ మాటలందుకొని మోమునఁ జిఱునవ్వు జీరువాఱ, నిట్లనెను "అవును, సుబ్బనసూర మొసపి మదించి యున్నాఁడు. యముఁడుకూడ ఈ మహానాయునిఁ గాంచి వెఱచి వెనుకకు మఱలి పోవును గాఁబోలు!"

VII

సైమన్ కత్యుత్సాహుఁ డాయెను. మైకేలును గార్య నిమగ్నుం డయ్యెను. అంత సైమన్ మైకేలును సమీపించి "మిత్రమా ఇటు చూడుము! పనినేమో మన మొప్పుకొని వేసితిమి. దానిని తృప్తికరముగ నిర్వహించు భారము మన తలపై నున్నది. సర్వప్రయత్నములను జేసి శ్రీమంతుని కప్పినముగఁ జేసి తీరవలె

యును. మొదటే ముంగోపి; ఇఁక నెరసు దొరకిన మమ్ములఁ బ్రతుక నిచ్చునా? మీఁదు తోలు చాల విలువగలది. మన మాంవంతమైనను దప్పొనరింప కూడదు సుమా! నాకు నేత్ర పటుత్వము తక్కువ. దానంజేసి నీవే తోలును బరిమాణముల ననుసరించి కత్తిరింపుము. హస్త నైపుణ్యమున నీకన్న మిన్న యయిన వారెవ్వ రున్నారు! ముఖ్యమైన భాగములన్నియు నీవే కుట్టుము. చిల్లర పనులను నేఁజేసెద." నావుడు మైకేల్ చర్మమును దీసికొని బల్లపైఁ బఱచి మృదువుగఁజేసి మడచి కత్తిరింప మొదలిడెను. మాత్రా చెంతనిలచి చూచుచుండెను. మైకేల్ చర్య యామెకు వింతఁ గొల్పెను. బూట్సులు కుట్టుట కనుగుణముగా దోలును గత్తిరించుటకు మారుగా సంబువులకు దగినట్లు తేఁడు దానిని గత్తిరించు చుండెను. అను దినమును జూచు చుండుటచే నామెకీ పనులలో మంచి జ్ఞాన మలవడి యుండెను. రష్యా దేశమున శవములకు సంబువులను దొడుగు వాడుక గలదు. సజీవుఁడై యుండు శ్రీమంతునికి బూట్సులు కుట్టుటకు బదులు కళేబరమున కుపయోగించు సంబువుల నతఁడు చేయుచుండుట మాత్రా గాంచి యక్కజమంది మైకేలును మందలింప నెంచెను గాని ఆమె కట్లొనరించుటకు చాలినంత ధైర్యముండ లేదు. అనుమాన మానసంబుతో "దొడ్డవారి బూట్సు

లను గుట్టు పితానము నాకుఁ దెలియదేమో! మైకేల్ పేరెన్నికఁగన్న పనివాఁడు !! తప్పుల నెప్పుడును జేయఁడు. నేను కేవలమొక యాఁడుదేకదా !!! నాకేమి తెలియు నీ విషయములు !!!" అని తలపోసి యక్లేచూచుచు తటస్థురాలుగ నిలచిపోయెను. మైకేల్, బూట్లకువలె జంటదారము నుపయోగించుటకు మారుగ సంబువులకువలె నొంటిదారమునే యుపయోగించుచుండెను. మార్తా యబ్బుర మతిశయించెను. ఆతని కార్యము లిదివఱకు నిష్కల్మషంబుగ నుండబట్టి, మార్తా, యాతనిపనిలో ఁక్యము గలిగించుకొనుటకు జంకెను. ఇవ్విధంబున మైకేల్ మధ్యాహ్నమువఱకుఁ గార్యమగ్నుండై యుండి, నెరతనంబున సంబువులను సిద్ధపఱచెను. బూట్లు లెంత వఱకై నదో సైమన్ చూడ వచ్చెను. సంబువులను గాంచిన తక్షణమే ఆతని మనస్సు కళవళ్ళుమనెను. ఆ నలలితుని చర్యలో నీ ఘోర ప్రమాదము గోచరించినందులకై యాతని మనంబున నాశ్చర్య విషాదము లొక్కసారి స్తోమంబయ్యెను. అంతనతఁడు మోము ముడుచుకొని మైకేల్ను సంబోధించి యిట్లనెను. "నాయనా! యెంతపని జేసితివి! ఏడాదిగా నొక్క తప్పైనను జేయనివాఁ డిప్పు డొకటిచెప్పిన మఱొకటిని జేసి నైచినాఁడవే !! ఇది నీకు న్యాయమా? పెద్దమనుష్యుం

దూరకుండునా? స్వాభావికముగనే యతఁడు క్రూర చిత్తుఁడు. ఇఁక నెరసుదొరకిన నతఁ డూరక వదలునా? చర్మమన్ననో, చాల విలువగలదే !!! తప్పుఁజేసిన గఠినముగ దండింతునని యాదర్శితుఁ డాదియందే శాసించి యున్నాఁడే. అయ్యో, నాకొంపముంచితివే; నా గుట్టు కూల్చితివే” అని సంక్షోభిత హృదయుండై యలమటించుచు నాగొడగరవాఁడు చతికిల పడియెను. మాత్రా కూడ హృదయవేదనతో ధవునియొద్ద కరుగుదెంచి, యాతని నూరడించుచు, “నాకిది మొదలే తెలియును. మైకేల్ చాలనిపుణుఁడు గాన నేనతనిపని కడ్డముపో లేదు” అనిచెప్పి, యామెయు బలవించుచు, నిలువఁబడెను. అంతలో వీధివాకిట నెవ్వరో యత్యంత కౌతుకముతోఁ దలుపు తట్టిరి. సైమన్ తత్తరపాటున నరిగి తలుపుఁదీసి చూడఁగా మున్ను వచ్చియుండిన శ్రీమంతుని బంటు అశ్వారోహకుఁడై వచ్చి గుఱ్ఱము నొక ప్రక్కకు బిగించి నిలచి యుండుట గాంచెను. సైమన్ నిలువునీరై పోయెను. అయినను నలజడి నొకింత యడంచుకొని యా భృత్యునికి సుస్వాగత మొసంగి వచ్చిన పని యేమని విచారించెను. ఆవల వా రిరువురికిని నీదిగువ సంభాషణ జరిగెను.

భృత్యుఁడు!—సైమన్ మీకుఁ గుట్టనిచ్చిన బూట్సు

లను గుఱించి మా దొరసాని యొకసందేశ మంపి యున్నది.

సైమన్:—ఏమి యా సందేశము!

భృత్యుఁడు:—బూట్సులను గుట్టి నిర్ణయించిన మాప్రభువున కవి యిప్పు డనవసరములుగఁ బరిణమించినవి! వానికి మారుగా నొకజత సంబువులు గావలసి వచ్చినది. అందుచేత మా ప్రభ్వీని సంబువులను జేయించి తెమ్మని యానతి నొసంగి నన్నుఁ బంపినది.

సైమన్:—ఇంతలో నేల యీ మార్పు?

భృత్యుఁడు:—తానొకటి తలఁచిన దైవమొకటి దలఁచుగదా! మా యొడయం డిందుండి వెడలి పోయినఁ గొన్ని గడియలలోనే ప్రాణములు విడిచెను. ఆతని శవమున కుద్దాలము లవశ్యకము లైనవి. వేగిర చేసి యిత్తువా?

సైమన్:—(దిగ్భ్రాంతుఁడై) నీ మాటలు నాకచ్చెరువు గొల్పు చున్నవి. ప్రాతః కాలమున నతఁ డిందుండెనే! దృఢకాయుఁడుగను నారోగ్యవంతుడుగను గన్పట్టెనే!!

భృత్యుఁడు:—దైవానుగ్రహ మావంత తప్పిన నెంత దృఢ కాయుఁడైన నేమి! ఇంటనుండి వెడలి

వచ్చిన పురుషుఁడు మగుడ గృహము చేరనేలేదు. త్రోవలోఁ గొన్ని చిల్లర పనులను ముగించుకొని యింటికొక్క కరిగితిమి. బండివాకిలి దీసి యాతనిదింపఁబోఁగా నతఁడసువులబాసి చల్లపడి కొయ్యవారి యుండెను. ఆతని శవము నీవలికీడ్చినై చూచే దుష్కర మయ్యెను.

సైమన్:—ఆవల ?

భృత్యుఁడు:—ఆవల నాస్థూలమైన ఘటమును బయటికీడ్చి పీనుఁగ పెట్టెలో నుంచి, యంత్యక్రియలకై సిద్ధపఱచితిమి. సంబువులను దొడుగుట మాత్రము మిగిలియున్నది. వానిని శీఘ్రముగనిచ్చిన గొంపోదును.

సైమన్ హృదయము నావరించియుండిన సంక్షోభమిప్పు డుపశమించెను. మైకేల్ చేసినతప్పు అప్రయత్నముగ నొప్పుగాఁ బరిణమించెకదా యని సంతోషభరితుఁడయ్యెను. అతఁడు చూపిన దివ్యదృష్టి సైమన్నకు బోధపడలేదుగాని యుపక్రమించిన కార్యమును మాత్ర మతఁ డతితృప్తికరముగఁ జేయునని గట్టినమ్మక మాతనియెడల జనించెను. అప్పటినుండి మైకేల్ పైనుండిన విశ్వాసగౌరవము లినుమడించెను. మైకేల్ సంబువుల జతను కాగితములోనుంచి, కట్టి, భృత్యునకం

దిచ్చెను. అతఁడు సైమర్ సెలవునుగైకొని, కూలి డబ్బు నావలఁ బంపుదునని నుడివి, హయమునెక్కి వెడలిపోయెను.

VIII

ఇట్టులఁగున మైకేల్ నిజస్వామి కత్యంతాను కూలుండై యాతనియింటనే నివసించుచుండెను. ఇట్లొక యేడు, రెండేండ్లు, ఐదేండ్లు నయితము గడచిపోయెను. ఆ సచ్చరితుని నడవడిలో నించుకేనియు మార్పు కనుపింపలేదు. పీతరాగుఁడు; మితభాషి; వేడుకకైనను బరిహాసమొనరింపఁడు. ఇదివఱ కతఁడు రెండుసారులు మాత్రము స్మితమును జూపియుండెను. మాట్రా, దయార్ద్రహృదయయై యన్నపానంబు లొసగినపు డొకసారి; ఒకయేడు చెడనిబూటుసులను జేసి యియ్య వలసినదని యా శ్రీమంతుఁ డాజ్ఞాపించినపు డింకొకసారి. ఇఁక నాతని కృత్తికర్మ చాతుర్యమన్ననో, వర్ణనాతీతము. ఇంతటి యమోఘశక్తి గలవాఁడును, మేధాసంపన్నుఁ డును, దనచేతిక్రింద పనివాఁడుగా నున్నందులకై సైమర్ సంతోషాంతరంగుండై, యాతనిఁ జూచిచూచి మురియుచుండెను. ఎందుండి వచ్చితివని యిప్పు డతని నడుగఁడు. తనయిల్లువదలి వెడలిపోవునేమో యను

భీతి యతని కిప్పుడు కలిగెను.

ఇట్లుండ నొకనాఁ డపరాహ్ణంబున సైమన్ మైకేలు లెప్పటియట్లు తమ పనులలోఁ బ్రవేశించి యుండిరి. శీతకాల మగుటచేఁ జలి యధికముగా నుండెను. సైమన్ బిడ్డలు బల్లయొద్దఁ గూరుచుండి కిటికీగుండ వచ్చుబోవు వారిని జూచుచు నాడుకొనుచుండిరి. మాత్రా లోపల పచనకార్యాసక్తయై యుండెను. సైమన్, జాలకము చెంతనిలచి యరమీఁద అంపమునకు సానఁబెట్టుచుండెను. మైకే లింకొక కిటికీయొద్ద నిలచి పాదరక్షలలో నొక సూక్ష్మభాగము నత్యంత జాగరూకతతోఁ గుట్టుచుండెను. అల్లంతన, వీథివైపుఁ జూచుచుండిన కుఱ్ఱడొకఁడు మైకేల్ యొద్దకుఁ బరుగిడి వచ్చి యాతని వీపుమీఁద నానుకొని, "మైకేల్ మామా! అదో చూడుము. ఎవ్వతెయో యొక యిల్లా లిద్దఱుపిల్లలను దోడ్కొని మనయింటిని డగ్గరుచున్నది. ఆమె యొకవర్తకుని పెండ్లాము కాఁబోలు! ఇద్దఱు బిడ్డలలో నొకటి కుంటిది!!" అనుడు మైకేల్ చేతనుండిన కార్యము నట్లే వదలివేసి కన్యలతో నరుగుదెంచుచుండిన నాస్త్రీని దేఱి పాఱజూచుచు నిలబడిపోయెను. సైమ న్నిది గాంచి విస్మయమొందెను. ఏలన, నా కష్టాళి యెప్పుడును నిబ్భంగి కర్తవ్యమును మాని వీథిఁ బోవువారిని జూచుచు నిలఁబడలేదు. ఆతని

దృష్టి నాకర్షించిన వ్యక్తి యెవ్వరో తెలియఁగోరి సైమన్ కిటికీలోఁ జూచెను. ఒక స్త్రీ యిద్దఱు బాలికలను జెరియొకచేతిలోఁ బట్టుకొని నిజగృహాముువైపు వచ్చుచుండుట గాంచెను. ఆ పొలఁతి చూపరియే; మధ్యవయస్కురాలు; విలువగల వలువల నలవరించి యుండెను. బాలికల కిరువురకును జిలిబిలి వన్నె యొల్లెలను గీలించి, మీఁద శ్రేష్ఠతమములైన శాలువలను గప్పియుండెను. బిడ్డలు ముద్దులొల్కుచుండిరి. ఇద్దఱుపోలికయు నొకటిగానే యుంటచేఁ బ్రత్యేకముగ వారినానవాలుబట్టుట కష్టమగు మండెను. అయిన నొక బిడ్డమాత్రి మించుక కుంటుచుండెను. పడుచులను నడపించుచు నాయిల్లాలు సైమన్ గృహమును బ్రవేశించెను. అతఁడామెకు స్వాగతమొసంగి కుర్చీపై నామె నాసీన గావించెను. బాలికలు బలుసిగ్గున నామె కాళ్ళచెంతనే నిలువఁబడియుండిరి. బల్లపలకపై గూరు చుండుడని సైమన్ యెంత చెప్పినను వినక ఆ బాలికలు మఱింత సంకోచము నగుపఱచుచు నా స్త్రీ యొద్ద యొదిగి నిలఁబడిరి. అంత నా యాగంతుకురాలు సైమన్నును సంబోధించి "అయ్యా, వచ్చు వసంత కాలమున దొడుగుట కీ బాలికలకు మంచి మృదువైన బూట్సులను గుట్టి యీయగలరా ?" అని యడుగ నందున కతఁడు "ఇంత చిన్నవి మేము సామాన్యముగ

గుట్టుమమ్మా అయిన మీ కోరికను పీటబుచ్చుటకు నాకిష్టములేదు; కాన గుట్టియిచ్చెద" అని బదులిడెను. పదపడి సైమన్ "బూట్సుల లోనిభాగమునందు బట్టను వేతునా, లేక మెత్తని తోలునే వేయుదునా ?" అని యడుగ నందునకామెయంగన "బట్టనే వేయుఁడు" అని పలికి మైకేల్ వంక తనదృష్టులను బ్రసరింపఁజేసెను. సైమన్నతనిని జూపుచు "ఇతఁడే మైకేల్, పనిలో మంచి చొరవగలవాఁడు" అన, నందుల కానవలామణి "అవును, మైకేల్ పేరువినియే నేనింతదూరము మరుగుదెంచినది" అని పలికి యాతనికి వందన మొనరించెను. మైకేలును నత్యంత విశ్వాస పూర్వకములైన జూట్కుల నిగుడించుచు నాస్త్రీకి నమస్కరించెను. ఏమి చోద్యమో కాని యా బాలికలు మైకేల్ కంటఁబడిన దాదిగా నతఁడు గుట్టుపనినిమాని వారినే తెప్పలల్లార్పకఁ జూచుచుండెను. బిడ్డలు గునగున జెరిగి కుదిరికగా నల్లారు ముద్దుగా నుండినదేమో నిజమే. కాటుక కండ్లు; గులాబివన్నెఁ నిగ్గు చెక్కులు; నల్లని నెఱివేణులు; కెంపెదవులు; ముచ్చటఁగొల్పు తెలివిగల మోములు; వీనికిఁదోడు శ్రేష్ఠమైన శృంగారమైన ఉడుపు. ఇవన్నియు జూపఱ చిత్తంబు నాకర్షణ సేయుచుండినదేమో నిజమే. అయినను మైకేల్ వారిని తెప్పలార్పకుండ బరికించుటలో నేమో విశేష మున్నట్లుండెను.

వంట యింటిలో నుండిన మార్తా యీవలికివచ్చి వచ్చిన యిల్లాలిని బిడ్డలను జూచుచు నిలుచుండెను. బాలికల కాళ్ళ కొలతనుదీయు సైమన్ ముందునకు వచ్చెను. అప్పు డాగృహిణి యొకబిడ్డను జూపి "ఈ చిన్నది కుం టిది. ఒరగాలికొక బూట్సును చక్కఁగ నుండుదానికి మూఁడు బూట్సులను జేసిన చాలును. వీ రమడబిడ్డలు." అని చెప్పెను. సైమన్నామె చెప్పిన చొప్పున నంగ వికల్పముగల నామగువ కాళ్ళకొలఁతను దీయుచు మది జాలిచెంది "అమ్మా, యెంత చక్కని చుక్కయిది! ఇది పుట్టుకతోఁ గుంటియా లేక పుట్టినమీఁద నంగ వైకల్యము నొందెనా?" అని యడుగ నందుల కాసాధ్వి "పుట్టుకుంటి కాదప్పా. జననమందిన పిదప వీరి జనని పాదముమీఁదఁ బొరలుటచేఁ గుంటువడెను" అని నుడి వెను. అంతలోఁ జెంతనుండిన మార్తా మాటనందుకొని "అట్లయిన నీవు వీరి తల్లి కావా?" అని ప్రశ్నింప "కానమ్మా, వీరు నా కొమరితలుగారు. నాకును వీరి యింటి వారికిని యెట్టి చుట్టరికమును లేదు. నేను వీరిని పెంచుకొంటిని" అని యా ఘనురాలు వాకుఱిచ్చెను. మార్తా యాచ్చెరువొంది "నీవు వీరికిఁ దల్లివి కాకపోయి నను వీరి నెంతగాఁ బ్రేమించు చున్నావు!" అన నా పుణ్యాంగన "అమ్మకజెల్ల! వీరినెట్లు నేను ప్రేమింప కుండ నుండగలను. పురిటింటి శిశువులుగా నుండిన

దాదిగా నేను వీరిని నాచంటికే పాలతోఁ బోషించి పెంచితిని. నాయాత్మతనయుం డొకఁడుండెను. ఆ దౌర్భాగ్యుండు రెండేండ్లు పెరిగి యావల నన్నువదలి దేవునిలో నైక్యమయ్యెను. అప్పటిగోలె నే నీ బిడ్డలను నా సొంత బిడ్డలవలెనే భావించి వీరి యాటపాటలందు మునయుచున్నాను" అని వచింప నంత మాత్రా "అట్లయినచో నీ బాలికల తలిదండ్రు లెవ్వరు?" అని యడిగెను. ఆపై నాపూజ్యురాలిట్లెఱుంగునఁ జెప్పసాగెను.

IX

దాదాపైదేండ్ల క్రిత మీ బిడ్డలొకే వారము దినములలోఁ దల్లిదండ్రులను బోనాడుట తటస్థించెను. తండ్రి మంగళవారము నాడును తల్లి శుక్రవారమునను బరలోకమున కేగిరి. జనకుఁడు మరణించిన మూడవ దినమున వీరు జనన మందిరి. మరునాడే తల్లి యసువులఁ బాసి భర్త ననుగమించెను. అప్పుడేను నామగనింటిలో గ్రామమందు నివసించు చుంటిని. మా యింటి ప్రక్కనే వీరు నివసించు చుండిరి. వీరి తండ్రి ప్రతి దినమును నడవి కరిగి యందు గట్టెలు కొట్టితెచ్చి వాని నమ్మి సంసారము నడుపు చుండెను. ఇట్లుండ నొకనా

డతనికిఁ గాల పరిపాకంబయ్యెఁ గాబోలు! మహావృక్షం బొకటి విరిగి యాతనిపైఁ బడెను. అతని ప్రేగు లీవలికి వచ్చివేసెను. కంఠగత ప్రాణుండై ఘోరమైన యావేదనతో సంకటపడు చుండుట నెవ్వరో గాంచి యాతని గీమునకుఁగొని వచ్చిరి. కుట్టుసురుతో నుండిన నతఁ డిల్లు చేరగనే కండ్లు తేలవేసి గుటుక్కు మనెను. నిండు చూలాలుగ నుండిన నాతని భార్య యావారమున నీ యమడ బిడ్డలను బ్రసవించి యొక దినము మాత్రము బ్రతికియుండి యేకాంత దుఃఖమున బొగలుచు నీ లోకయాత్రను జాలించు కొనెను. పురిటింటి బిడ్డలనుచూచి వత్తమని నేను రెండవ దినము పోయిచూడఁగా నా దౌర్భాగ్యురాలు మరణించి చల్లనై కట్టెపారి పడియుండెను. హృదయ భేదకమైన యాదృశ్యమును గాంచి నా కత్యంత సంకటమయ్యెను. కన్నీళ్ళు కార్చుచు చుట్టుపట్ల నుండువారిని బిలచి వారికీ సంగతిని దెలిపితిని. వారందఱును సజ్జనులు; దయాళువులు. శవసంస్కార కార్యము నొనరించి యా ధర్మాత్ములు గుమిగూడి బిడ్డల విషయమై యోచింప సాగిరి. అందుండిన వారందఱిలోను చంటిబిడ్డతల్లి నేనొక్కతెయే యాటచే నా యనాథ శిశుద్వయమును వారు నాకప్పగించి తత్కాలమునకు స్తన్యమునిచ్చి పోషింపుఁడని యేకగ్రీవముగాఁ నందఱును నన్ను వేడిరి. నేనందులకు విధిలేక సమ్మతించి బిడ్డల

నింటికి గొనిపోయి పోషింప మొదలిడితిని. ఇట్లుకొన్ని వారములు గడచెను. ఆవల నందుండిన వారందఱును నాయొద్ద కరుగుదెంచి "ఈకందలకు నీవే తల్లివి; వీరిని నీవే సాకుకొనుము" అని కోరగా నేనందులకియ్యకొని, వీరిని పెంచుకొంటిని. తొలుదొల్త కుంటిబిడ్డ నసడ్డజేసి పాలీయకుంటిని, వెంటనే నాయంతరాత్మ నన్నుఁజక్కఁగ చీవాట్లుపెట్టగా నాకు జ్ఞానోదయమై "దేవునివలెనుండు పసిపాప యేమిపాపముచేసెను! కడుపునకియ్యక దీనినిఁ జంపనేల?" అని యనుకొని నాకర్జమును గుర్తించి దానికిని స్తన్యమునీయ మొదలిడితి. దైవకృపచే మువ్వురు బిడ్డలకును జాలినంత పాలుండెను. అంతే కాదు; వారుత్రాగి మిగిలి చిలిపాలుగనుండెను. అది చూచి నాకచ్చెరువగుచుండెను. ఆదరణ విషయములో వీరిని నాసొంత బిడ్డలవలెనే చూచుకొనుచుంటిని. అప్పుడు నాకు యౌవనముండెను. దేహ పటుత్వముండెను. పుష్టికరమైన యాహారముండెను. పెట్టుపోతల కించుకేనియు గొఱతలేక వీరిని గాపాడుచుంటిని. ఇట్లు రెండేండ్లు కడచునంతలో నాసొంతబిడ్డడు, నాపెన్నిధి నన్నువదలి పరలోకమునకేగెను. మఱల నాకు సంతానము కలుగనేలేదు. ఇప్పుడు నాభర్త కర్మాగారమందు గొప్పవేతనమును సంపాదించు చున్నాడు. ఏకొఱతయును మాకిప్పుడులేదు. ఈబిడ్డలనే నాసొంత

బిడ్డలకంటె నెక్కువగా జూచుకొనుచు వీరిని లాలించి తేలించుచు సుఖముగానున్నాము. బిడ్డలు పాపలతో సందడిలేని యిల్లు యిల్లేనా? నాజీవన దీపమునకు వీరే తైలము." ఇట్లంగి, యాగుణవతి, దయదలిర్ప వాక్రుచ్చి చెక్కుదోయిపైc దొలికి నిలచియుండిన యశ్రుకణము లను గరవస్త్రముతోc దుడుచుకొనుచు కుంటిబిడ్డను నక్కునcజేర్చి యనురాగ ముట్టిపడ దానిని ముద్దిడెను. ఈ కథ నతిశ్రద్ధతో నాలకించుచుండిన మార్టి నిట్టూర్పు నిగుడించి, "జననీజనకులను గోల్పోయినను బిడ్డలు మనవచ్చుగాని, దైవము తప్పcజూచిన నెట్టి వారును మనట కల్ల, యను కోవిదుల నుడి కన్యథా త్వంబు వాటిల్లునే?" అని వచించి మిన్నకుండెను. తోడనే మైకేల్ నుండి వింతప్రభ యొకటి యావిర్భ వించుచున్నట్లుండెను. ఇల్లంతయు నుజ్వలకాంతి యుత మయ్యెను. అందఱాతనివైపు జూడ్కులు నిగుడించిరి. అతcడూర్ధ్వ వదనుcడై చేతులను మోకాళ్ళకుcజుట్టి యొదిగి కూరుచుండియుండెను. ఆతని మోమున లే నగవు చెంగలించెను. దేనినో చూచి యతcడాహ్లాదమును గనుcబఱచు చున్నట్లుండెను. ఉత్తర క్షణముననే యా వింత ప్రభ యదృశ్యమయ్యెను. ఎప్పటియట్లు మైకేల్ పాదుకలను గుట్టుచుండెను.

X

ఆ గంతుకురాలు సైమన్ మార్త్రా దంపతుల సెలవుగైకొని జంటపిల్లలను వెంటనిడుకొని వెడలిపోయెను. తదుపరి మైకేల్ మహాశయుఁడు పైకిలేచి, సైమన్ మార్త్రాల చెంత కఱుగుదెంచి వారిరువురికిని నమస్కరించి యిట్లనెను; "జననీ, తండ్రీ, నా కెలసంబుదీరె, ఏనిక పోయివచ్చెద. నాకు సెలవొసంగెదరా? దేవుఁడే మో నన్ను మన్నించెను. కాని మీరును నన్ను మన్నింతురా?" అని వేడెను. ఈమాటల నతఁ డుచ్చరించునపుడు దివ్యకళలతో నతని మోము వలరారుచుండెను. ఒక మహావిభూతియేగాని సామాన్యుఁడు కాఁడని సైమన్ మార్త్రాలు గ్రహించి దిగ్భ్రాంతులైరి. తమ గృహము నింతటి సంభావనీయుఁడు పావన మొనరించినందులకై బ్రహ్మానందము నందిరి. వారతనికి జోహారులొనరించి, యానంద బాష్పములను రాల్చిరి. అంత సైమన్, ఆదివ్యపురుషుని సంబోధించి యిట్లనెను. "మహానుభావా నీవు మానవాతీతుండవని నీచర్యలే విశదపఱచు చున్నవి. నిన్ను బ్రశ్నించుటకుగాని నాయొద్ద నుంచు కొనుటకుగాని యే నెంతటివాఁడను! అయిన నొక్కటి మాత్రము నేనడుగ సాహసించుచున్నాను. ఎందుల కీవు సదా మౌనుఁడవై విచారయు పదనుఁడవై యుండి మార్త్రా యన్నాదికముల నిడినపుడు మందహాసమును

గనుబఱచితివి ? నాటన్ గోలె నీవు విన్నపాటులేక
మెలంగుచు శ్రీమంతుం డొకఁడఱుగుదెంచి యొకయేడు
సమయకుండనుండు బూట్సులను గుట్టుమని శాసించి
నప్పుడు మగుడ సస్మితాస్యుండవైతివి ? ఆవల మున్ను
కంటె నెక్కుడు ముఖవర్చస్సుతో నేల మనుచుంటివి ?
మఱల నిప్పుడొక క్రొత్తనెలఁత యమడబిడ్డలతో వచ్చి
యుండ వారిని గుతుకతతోఁ దిలకించి మఱొకసారి
దరహాసితాననుండవైతివి ? నే నిట్లడుగుచున్నానని
కోపింపకుము. ఎందులకు నీనుండి వెలుతురు వెలువడు
చున్నది ? ఏల నీవీ త్రికాలంబులందు మాత్రమే ప్రమో
దంబున బెరసి తక్కిన కాలమందంతయు గంభీరముగా
నుంటివి! దయచేసి యీయంశములను విశదముగ దెలిపి,
నా శంకలను దీర్పుమా”, అని దీనముగ వేడగా నందుల
కా పూజ్యపురుషుం డిత్తెఱంగున వా క్రుచ్చెను.
“సైమన్ తండ్రీ నేనిప్పుడు శాప విముక్తుండ నైతిని.
దేవుఁడు నన్ను క్షమించెను గాన నానుండి దీప్తులు
బయలుదేరు చున్నవి. శాపము కలిమిచేఁ గాంతి
హీనుఁడై యిదివఱకు నిందుంటిని. ఇచ్చట నుండు
కాలములో మూఁడు దైవ వాక్కులను దెలిసికొన వల
యునని నాకు దైవాజ్ఞ యుండెను. నేనా మూఁడు
వాక్కుల నా త్రికాలంబు లందుఁ దెలిసికొనఁ గలిగితి
గాన సంతసమంది మందహాసము నగుపఱచితిని. క్షు

ధాతురుండైన నాకు మర్తా మహాదేవి కృపచేసి యన్న మిడినపుడు మొదటి దైవవాక్కు విదిత మయ్యెను. శ్రీమంతుం డరుగుదెంచి నపుడు రెండవది నాకు దెల్ల మయ్యె. మూఁడవది అమడబిడ్డలతో వచ్చియుండిన నా ప్రాణాంగన మూలమున నాకేఱుక పడెను. ఈ త్రికాలంబు లందును శాపవిమోచనం బయ్యెకదా యని సంతుష్టుండై జ్యోతిర్మయుండై విరాజిల్లెతి" అని యా మానవాతీతుండు నుడువ నైమన్నతనిని మఱికొన్ని ప్రశ్నల నడుగ సాహసించి యిట్లనెను. "అనఘా! ఇం కొక మనవి. దేవుఁడు మిమ్ము నెందులకు శిక్షించెను? మీ రెఱింగిన నాత్రివాక్కు లెయ్యవి?" అంత నాదివ్య పురుషుం డిట్లు జెప్పసాగెను. "నేను దేవలోకమున నుండు నొకానొక దేవదూతను. ఏదో యొక చిన్న విషయమున దైవాజ్ఞను నేను మీరి నడచుట సంభవించెను. దాని కతన నామహామహుండు నన్ను శిక్షింపనెంచి మానవునిగ బరిణమించి నరలోకమునకుఁ ద్రోసి వైచెను. నేనంత యౌపాధికమైన నీ మానవ శరీరముతో భూలోకంబున నుండవలసి వచ్చెను. ఆ యప్రమేయుని "నా కమరత్వము మఱల నెప్పుడబ్బును" అని వేడగ నందులకా కరుణాము యుండు నామూఁడు వాక్కులును నీవు క్రమేణ తెలిసికొనిన పిదప మఱల నిజరూపమునొంది దేవలోకమునకు రాఁ గలుగుదువు.'

అని వచింప, నేను మనస్సమాధాన మందితిని. దేవుని యానతి నేరీతి నతిక్రమించితి నంటివా చెప్పెద వినుము. ఒకనాఁడు పరమేశ్వరుఁడు నరలోకమునకుఁ బొమ్మని నాకాజ్ఞ యొసంగి యందొక చోటను జక్కగ గుర్తు చెప్పి యచ్చట నుండిన యొక స్త్రీ యాత్మను గొని రమ్మని చెప్పెను. ఆజ్ఞానుగుణ్యముగఁ జివ్వున నేను మానవలోకమున కరుగుదెంచి యా స్త్రీ పరుండి యుండిన గదిని బ్రవేశించితిని. అందామె రోగగ్రిస్తయై యమడబిడ్డలను బ్రసవించి యేకాంత దుఃఖము నందుట గాంచితిని. ప్రక్కఁ బరుండి యుండిన శిశుద్వయమునకు స్తన్యము నిచ్చునంతటి శక్తికూడ యామెకు లేనట్లుగ పడెను. సంతాప కారకమైన యామెస్థితిని గాంచి నాకు మనసు కరగెను. నేను దేవదూతయని యా యతివ తొడిదొడి గుర్తించి నాకు మ్రొక్కి "మహానుభావా నేను ఘోరవిపదంబుధిని మునింగి యున్నాను. నాకు మగదక్షత లేదు. నా పెనిమిటి రెండు దినముల క్రితము మ్రానువిరిగి పైబడుటచే దుర్మరణము నొందెను. పతి వియోగ దుఃఖం బొకయెడ బడబాగ్నివలెఁ గడుపు కాల్చుచుండగా రోగమొకచోట తీవ్రముగ బాధించు చుండగా నీయమడ బిడ్డలు పుట్టిరి. నేనొంటరిపాటున దిక్కులేక పడియున్నాను. ఈ కందలను బోషించి పెంచి పెద్దఁజేసిన పిదప దైవాజ్ఞను తలమోచి

తోడసులేక నిన్ను వెన్నాడెద. తల్లి దండ్రు లిద్దరును లేక పోయిన బిడ్డలెట్లు బ్రతుక గలరు!" అని కన్నీరు మున్నీరు కాగ నేడుచుచు దీనముగ వేడగ నేను తటస్థుండై నిలచి పోతిని! కన్న బిడ్డలపై నుండిన విరాళితోఁ బలికిన నామె పలుకులు నిజమని నమ్మితిని. అంత నేను ప్రాణహరణ కార్యమునకు విముఖుండనై చెంత నుండిన పసి పాపలను పాలుద్రాగుట కనుకూలముగఁ బరుండపెట్టి వచ్చిన త్రోవఁబట్టి వెడలి పోతిని. అంత నేను దేవలోకమునకరిగి లోకరక్షకుని మ్రోల నిలచి జరిగినదంతయు నాతనికిఁ బూసగ్రుచ్చినట్లు నివేదించితిని. అప్పాటున నాజగద్రక్షకుండు నాపై కోపించి 'నాయాజ్ఞోల్లంఘనంబు చేయఁజనునే? నీవు మఱల నరలోకమునకరిగి విడిచివచ్చిన స్త్రీ ప్రాణమును దత్క్షణమే తీసికొనిరమ్ము. నీవిప్పుడుచూపిన యవిధేయతకై ఈ శిక్షను విధించుచున్నాను. నామూఁడువాక్కులు నీకుఁ దెలియువఱకు నీవు భూలోకంబున నివసింపవలయును;' అని యానతిచ్చి యతిశీఘ్రముగ వెడలిపొమ్మనెను. పదపడి నేను దేవలోకచ్యుతికి వగచి, "పరమపావనా ఆమూఁడు వాక్కులెయ్యవి" అని యడుగ నందులకా మహామహుం డివ్విధమున సెలవొసంగెను. "నామూఁడు వాక్కు లెవ్వియన జెప్పెదవినుము. మొదటిది, మానవులలో నుండునదేది? రెండవది మానవుల కతీతమైన

దేది? మూఁడవది, మానవజీవన మూలకంద మేది? ఈ మూఁడును నీవు చక్కఁగ నెఱిఁగినపిదప నీవు మఱల నమరుఁడవై యిందు రాఁగలుగుదువు," అని సంజ్ఞాపించి యా శరణాగతవత్సలుండు నన్ను వీడ్కొలిపెను. ఆవల నేను దైవాజ్ఞను శిరసావహించి, వేల్మిశీని గుతలంబునకు వచ్చి, మొదలు వదలివచ్చిన స్త్రీ ప్రాణమును గైకొన నంకించితిని. అంతలో నాయనద యావేదనతో గురంగటనున్న యొక శిశువుపైఁ బొరలి దానిపాదమును నలిగించి వేసెను. నేనామె యాత్మను లాగుకొని, నభోమార్గంబున నెగిరిపోవుచుండ నంతలో బ్రిబల నిర్ఘాతంబొకటి వీతెంచి నా రెండు రెక్కలను దుంచి వైచెను. అప్పుడేను గాలిచేఁగూలిన గారాకుభంగి భువనమార్గంబున కవధూతంబై యొక పొలమునఁ గూలితిని. నానుండి వ్యవహితమైన యా స్త్రీ యాత్మ వేలుపుల త్రోవఁబడి దరిఁజేరెను.

XI

స్పైమర్ మార్తా దంపతులు తామిదివఱ కెట్టి పూజ్య పురుషుని కాతిథ్య మొసంగిరో చక్కఁగ నెఱింగిరి. దేవలోకమునకుఁ జేరిన యొక్క యమరుండే తమ

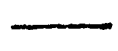
గృహంబున విడిచి కుటుంబమందు సంగిదై యుల్లిబిల్లిగా నున్నందులకై వారు పరమానందము నొందిరి. అంత నా దేవదూత తన కథ నిత్తెఱంగున ముందు సాగించెను.

"ఈ పగిది నేను దేవునిచేఁ ద్రోయఁబడినవాఁడై దిగంబరుఁడై పడియుంటిని. చలి గాలి ఆఁకలి దప్పి మున్నగునవి తదాదిగా నన్నును బాధింప సాగెను. ఆనాఁడు చలి యధికముగ నుండెను. నా కాళ్ళు సేతులు కొంకరపోయి నేను జడుఁడై పడియుంటిని. సమీపంబు ననే కొండొక దేవాలయంబు దృగ్గోచరం బయ్యె. అత్యంత కష్టసాధ్యముతో నా దేవళము చెంత కరిగితిని. నా దురదృష్ట వశమున నా దేవాలయ కవాటము బీగము వేయఁబడి యుండెను. చలిని వారింపనెంచి దేవాలయ భిత్తినానుకొని యందే కూరుచుండి యుంటిని. సంధ్యా కాలము సాగిన కొలఁదిని చలిబాధ యధికమగు చుండెను. ఆఁకలి కార్చిచ్చువలెఁ గడుపును గాల్చు చుండెను. డబ్బాటున నెవ్వరో యా మార్గమున వచ్చినట్లాయె. పాతఁత పాదుకల నొక చేతిలోను దుడ్డుకఱ్ఱ నింకొక చేతిలోను పట్టి యావ్యక్తి తనలో నేమేమో గొణగుకొను చుండెను. ఆ మానవుని ముఖమున దామస గుణము తాండవమాడు చుండెను. నాకుఁ జాల భయమయ్యెను. నా మోము నావలికి దిప్పుకొంటిని. చలి, గొంగళి నిలువుటంగి, కుటుంబ పోషణము మున్నగు

విషయములను గుఱించి యతఁడు పలవరించుచు వేళా కోళావస్థలో నుండినట్లుండెను. అప్పుడేను "చూచితివా! క్షుధాతురుండనై నేను చలికి నీల్గుకొనిపడియుండగా నీపురుషుండు స్వార్థపరుఁడై నన్నుఁజూచియుఁజూడనట్లు నటించి సరగుసరగున వెడలిపోవుచున్నాఁడే," అని యనుకొని హతాశుండనైతిని. అయిన నించుకసేపైన పిదప నావ్యక్తి యనుమానమానసంబుతో నాయొద్ద కరుగుదెంచి నన్ను నలువైపులను బరిశీలించెను. వేలవేసికొనియుండిన నాశిరమును పైకెత్తి యాతని ముఖమును దిలకించితిని. మొదటివలె నతనిమోము నిస్తేజమై భయావహమైయుండక ఇప్పుడు జీవకళలతో నలరారుచుండెను. నే నతని దృష్టించి చూచుసరికి యాతఁడు నాయెడల ననురక్తుండై నాకుఁ గట్టుబట్టనిచ్చి నన్ను బహూకరించెను. ఆవల నాపుణ్యాత్ముఁడు నన్నుఁ దనయింటికిఁ గొంపోయెను. ఆతని గృహిణి మొదలేవగింపుతో గడుసు మాటల నాడెను. ఆమె కర్కశ వాక్కులు నాహృదయంబున జొచ్చి నన్ను మిక్కుటముగ నొదిలించెను. నా కుక్కిరిబిక్కిరియై యందు నిలుచుటయే కష్టమయ్యెను. నన్నిల్లువెడల నడపవలయునని యా యిల్లాలి ముఖ్యోద్దేశమై నట్లగపడెను. అట్లామె యొనరించియుండినచో, నేను చలికిజిక్కి చనిపోయియుందును; ఆమెకూడ చనిపోయి యుండును.

అంతలో నామెభర్త దేవుని విస్మరింపఁజేసెను. అప్పుడా సంపూజ్యురా లనుగ్రహంబొప్ప నా కన్నపానంబుల నిడెను. ఆమె త్రైమువ మొగంబున నేనప్పుడు దేవుని గాంచితిని. ప్రథమదైవవాక్యంబున 'మానవులలో నుండునదెయ్యది ?' యనునది నాకుఁ దేటతెల్లమయ్యె. మానవులలోనుండునది ప్రేమయేకదా ! అవ్యక్తముగ నుండిన నీవిషయమును దెలిసికొంటినిగదా! యని సంతోషించి నవ్వితిని. ఆవల దక్కిన రెండువాక్యములును గుంభనముగానేయుండినందున నేనతిమెలకువతో వేచియుంటిని. ఇట్లు కొన్నిదినములు గడచెను. అంత నొకనాఁడొక శ్రీమంతుం డరుగుదెంచి యమితమైన యహంతో నొక సంవత్సరము చెడని బూట్సులను గుట్టుమని యాజ్ఞాపించుచుండుటను వింటిని. ఆసంపదధికుని వీపువెనుక నాసంగడీఁడుగా నుండినఁ గాలపురుషుని గాంచి యా దినము సూర్యుడస్తంగతుఁడగు లోపల నా ధనికుఁడు మృత్యువక్త్రగతుం డగునని యెఱింగితిని. హోఁ గాలము దాపించి యుండినను, నజ్ఞాన వశంబున, నొకయేఁడు చెడని బూట్సులను గుట్టుమని యానతి నిచ్చుచుండుట గాంచి రెండవ వాక్యంబున 'మానవుల కతీతమైన దెయ్యది?' అను దాని నెఱింగితిని. అనాగతమున కమర్ప బ్రియత్నించుచుట గాలిలో మేడగట్టుట వంటిది! భవిష్యత్తు దైవాధీనము. అనాగతవేది యా సర్వజ్ఞుఁడొకఁడే. నాచెలి

కానిని జూచి నందునకును రెండవ దైవవాక్యము విశదమైనందునకును బ్రమోదమునొంది నేను రెండవసారి నవ్వితిని. అయిన మూడవ వాక్యమైన 'మానవజీవన మూలకందము' నాకు విదితము కామి, నే నత్యంత జాగరూకతతో వేచియుంటిని. పుట్టుతునకు ఘుణాక్షర న్యాయమున నారవయేండ్లాయమున బిడ్డలతో నను పెంచిన నా పుణ్యాంగన మూలమున నా మూడవ వాక్యము కరతలామలక మయ్యె. తల్లిదండ్రి లెడబాసినను బిడ్డలు దైవానుమతము ననుసరించి పరుల ప్రేమవలన మన గలుగుదురను సంశయము నాకు విశదమయ్యెను. ఎట్టి బందుగునూ కాని యీ వెలందుక, సదయ హృదయయై, యనదలైన యీ కొదమలను ముద్దుతోఁ బెంచి ప్రేమించుచుండుట గాంచి మానవజీవన మూలకంద మన్యోన్యానురక్తి యని గుర్తించితిని. ఆ పూజ్యురాలి మొగంబున దేవుని ప్రతిమానమును దిలకించితిని. మూడవ దైవవాక్యకూడ ప్రతిపాదితమయ్యెకదా యని సంతోష భరితుండనై మూడవసారి నవ్వితిని."

XII

అంత నా దేవదూత విగత కల్మషుండై యమరత్వమును బొందెను. ఆ మహానుభావుండు వచించుచుండినట్లే యాతని యంబరములు జారి నేలం గూలెను. అతని యొడలంతయు నుజ్వలకాంతులచేం బరివేష్టితమయ్యెను. కర్ణామృతతుల్యమైన యా మహామహుని వాగ్ఝరి యిహలోకంబునకుం జెందినట్లుగాక నభోవచనంబులభాతి వినవచ్చుచుండెను. సైమన్ మార్త్రా దంపతు లానందపరవశులై యంజలి ఘటియించి నిలువంబడియుండ నామానవాతీతుండిట్లెలుంగున నుద్బోధింప సాగెను. "ప్రతిమానవుని జీవనవృత్తమునకును బరస్పర ప్రేమయే తల్లివేరు. స్వశక్తిమీందనే యాధారపడియున్నానని తలంచు మానిసి శుద్ధవీరుండు ! బిడ్డలు ప్రవర్ధమానమగుట తల్లి యధీనమందు లేదు. నాండు తనకేవస్తువు కావలయునో యాసంపదాధ్యుం డెఱుంగండు. ముందు గడియలో నేమి సంభవించునో యెవ్వనికిని దెలియదు. మానవుని కనాగతజ్ఞానము దేవుండియ్యలేదు. శాపము కలిమిచే నేను మానవుండైనపుడు స్వయముగా నేనేమియును జేయంజాలకుంటిని. సైమన్ మార్త్రా దంపతుల మన్ననవలన నేమనగలిగితిని. తల్లి దండ్రులనుండి దూరీకరింపంబడిన పసిపాపలన్యాంగన చూపిన ప్రేమవలన పొదలగలిగిరి. సృష్టికర్త

మానవులకు జీవముపోసిన సంగతి నేను మున్నెఱిఁగి యుంటిని. అయిన, వారిజీవనసౌధమునకు బునాదిరాయి యన్యోన్యానురాగమనియు, నైకమత్యమనియు దెలిసి యుండలేదు. ఇప్పుడది నాకుఁదెల్లమయ్యె. జనులు స్వార్థపరులై తోడిమానవుల నసడ్డచేయువలయునని దైవసంకల్ప మెన్నటికినిగాదు. వివేకవిదూరులైన కొందఱు, తమ్మునతామే సంరక్షించు కొనుచున్నామని విశ్వసించినను, వారే యించుకలోతుగ నాలోచించిన బరస్పర ప్రేమానుబంధములేక జీవించుట యసంగత మనియు, వెంగళమనియు వారికి విదితమగును. విశ్వ ప్రేమి దైవసమానుఁడు! సమానుఁడేకాఁడు, స్వరూపుఁ డనినను తప్పుకాదు. దయయే దేవుఁడు"

ఈ విధంబున నా దేవదూత యుద్బోధించి యా వల దైవసంస్తవ మొనరింప మొదలిడెను. ఆతని కంఠారావము తోరమై, సుశ్రావ్యమై, నాదయుతమై, యాగృహంబు నస్తిభారంబుతో నల్లాడించి వైచెను. అనంతర మాయింటి పైకప్పు రెండుభాగములుగాఁ జీలి పోయెను. జ్యోతిర్మయంబగు స్తంభంబొకటి యా విర్భవించి యిహపరలోకంబుల నొకటిగాఁ జేర్చునట్లుం డెను. విలసితభక్తి నిశ్చలులై నిలచియుండిన నాగొడ గర దంపతులు సాంద్రప్రభోజ్వాలలను గాంచి, సుడివడి

నేలఁబడిరి. శాపవిముక్తుండైన యా దేవదూత, యుకు పక్షద్వయంబుతో నంతరిక్షంబున కెగిసి దేవలోకంబున కరిగెను. తదుపరి సైమన్ మార్తా దంపతులు, తచ్చ పాటునుండి తెలివినొంది, పైకిలేచి నలువైపులనుజూచిరి. మునుపటియట్లు వారు స్వగృహంబున నుండుట గాంచిరి. బిడ్డలెప్పటియ ట్లాడుకొనుచుండిరి. మైకేల్ మాయమై యుండెను.

జల్లుఢక్క

[వాల్గానదీ ప్రాంతములందు రూఢిలోనుండు ఒక చిన్న కథ]

వాల్గానదీ ప్రాంతంబునం దొకగ్రామంబున ఎమిలిక్ అను కృషీవలు డొకఁడుండెను. అతఁడొక భూస్వామి కధీనుఁడై కూలిపని చేయుచుండెను. ఒకనాడతఁడు కర్తవ్యోత్సుకుఁడై శాద్వలంబులపై నడచి పోవుచుండ, మండూకంబొకటి చంగుచంగుమని ఎగురుచు నాతనికి నడ్డముగ వచ్చెను. ఎమిలిక్ చాల భూతదయ కలవాఁడు. 'చలిచీమనైనను జా ద్రొక్క నేరనివాడు' కాన నతఁడా కప్పగంతులను వారించుకొని, దానిని తన పాదముల క్రింద చిక్కి హతము గాకుండ బ్రతికించెను. అంతలో నాతని నెవ్వరో పిలిచినట్లాయెను. తిరిగి చూచెను. లేఁబ్రాయపు ముద్దరాలొకతె వెనుక వచ్చుచుండుటఁ గాంచెను. ఎమిలిన్నను సంబోధించిన దీ జవ్వనియే. అంత నా ముగుదకును ఎమిలిన్నకును నీ దిగువ సంభాషణ జరిగెను.

ముగుద:—ఎమిలిక్! నీ వెందున కింకను బెండ్లాడకున్నాఁడవు?

ఎమిలీన్ !—బేలా! నేనెట్లు పెండ్లాడుదు! నాయొడలి మీద నుండు వలువలుదక్క వేరులేవు. ఇంత దరిద్రావస్థలో నుండువాని నెవతె పెండ్లాడును?

ముగుద:—నేను నీ కిల్లాలయిన?

ఎమిలీన్:—(మందస్మితవదనుఁడై) నాకు చాల సంతోషము, నీవనిన నాకక్కఱయే. అయిన మనము పెండ్లాడిన సంసారమునకు వలసిన జీవనాధార మెద్ది? ఉండుట కిల్లుకూడ లేదే!

ముగుద:—ఆ విషయమై నీ వెందుకు చింతించెదవు? నిద్రను దగ్గించి ఎక్కువ పనిసేయవలెనను తత్వము జీవన మూలకందముగా గ్రహించిన వాని కెవ్వనికైన తిండి బట్టలకుఁ గొఱతఁ గలుగునా?

ఎమిలీన్:—అట్లయిన మంచిది. నేను పరిణయమాడె దను. ఎందు సంసారమును బూనుదము? ఎక్కడి కరుగుదము?

ముగుద:—పట్టణమునకు.

అట్లే వారిరువురునుఁ జేరువనుండిన నగరమునకు వెడలిరి. ఆ నగరాంతంబున నొక చిన్న కుటీరమున కామె యతనిఁ దోడ్కొని పోయెను. అందు వారు పరిణయమాడి సుఖముగ సంసారయాత్ర చేయుచుండిరి.

ఇట్లుండ నొకనాఁ డా దేశపు రాజు రథారూఢుండై యాత్రోవనుఁ బోవ తలపెంచెను. ఎమిలీ సతీమణి రాజ దర్శనార్థమై వీధివాకిట నిలచి చూచుచుండెను. అరద మింటిదగ్గఱకు వచ్చెను. పుడమితే డామె రూప లావణ్యములను దేరిపాఱఁజూచి వెరగంది 'ఎచ్చటనుండి వచ్చిన దీ సౌందర్య రాశి' అని ప్రశ్నించి రథికుని శక టము నాపుమనెను. వాఁడట్లె యొనరింప భూకాంతుండు ఎమిలీ సతిని చేతిసన్నతోఁ బిలచెను. అంత నామె స్యందనంబును సమీపించి సవినయముగ నమస్కరించి నిలువ నతఁడామెను, 'నీ వెవ్వరు' అని యడిగెను. అంత నాసాధ్వి 'నేను ఎమిలీ కృషీవలుని భార్య' అని బదు లిడెను. 'ఇంత చక్కని దానవే నీవు, కేవల మొక హాలముకాపరి నెట్లు చేపట్టితివి? నీవు పట్టపురాణిగా నుండవలసిన దానవే!' అని రాజనగా నందులకా పతి వ్రతా లలామ 'నాకు రైతు మగఁడే చాలును. మీా యుపచార పూర్వకములైన మాటలకే నెంతయుగృతజ్ఞ రాలను' అని నుడివి మిన్నకుండెను.

రాజామెతోఁ గొంతసేపు ముచ్చటించి ముందు నకు సాగెను. అతని మనస్సామెపై దగిలెను. సరిగా నగరమునకుఁ బోయెను. రాత్రి నిదురపట్టలేదు. ఎట్లా చక్కని చుక్కను దనవశము గావించికొన నగునా అని ఆలోచించుచుండెను. భృత్యులను బిలిపించి తన యభి

మతం బెరింగించెను. 'ఎమిలిన్ పెండ్లామును నావశము గావించు కొనుటకై యేదైన చక్కని యుపాయమును వెదుకుఁడు' అని ఆజ్ఞాపించెను.

అంత వారు దీర్ఘాలోచనఁ గావించి యేలికయొద్ద కరుదెంచి 'జియ్యా! యేలినవారికిఁ గష్టసాధ్య మేదైన నున్నదే? ఎమిలిన్నును రాచనగరులో నొక భృతకుఁడై పనిచేయ నాజ్ఞాపింపుము. మేమతనిని గష్టతమములైనఁ జేతలచే నంత మొందింతుము. ఆపై వానిభార్య విధవ యగు. మీరామెను నిరాటంకముగ స్వీకరింపవచ్చును.' అని వినయ వినమిత గాత్రులై విన్నవించిరి.

ఈ యుక్తి పుడమిరేనికి సమంజసమని తోఁప, నాతండు ఎమిలిన్నును ప్రాసాదంబునఁ గూలిపని చేయ వలయుననియు భార్యాసమేతుండై యందే నివసింప వలయుననియు నుత్తరు వొసంగెను.

దూతలు రాజాజ్ఞను ఎమిలిన్నునకు నివేదించిరి. అందున కాతని గృహిణి 'నాథా! ప్రాసాదంబునఁ బగలంతయుఁ బనిచేసి రాత్రివేళ కింటికి వచ్చివేయుఁడు' అని నుడివెను.

మరునాఁడు పెందలకడనే లేచి యాకార్మికుండు రాచనగరమునకుఁ బోయి, పార్వత్తెకాని యొద్ద కరిగి 'నాపనియేమి' అని యడుగ నందుల కాతఁడు ఒక్కఁడే

యెందులకు వచ్చితివి? నీ పెండ్లామునుగూడ దోడ్కొని రాకుండ' అని మందలింపఁగా నా దిటువరి 'ఆమె నివ సించుట కిల్లొకటి యున్నద. ఇచ్చోటున కామె నెందు కీడ్చుకొని రావలయును?' అని బదులిడెను. పార్వ త్తె కా డతనికిఁ గష్టతమమ్ములైన పనులను నియమించెను. ఇద్దఱుచేయుపని నొకనికే యిచ్చెను. నిర్ణీత కార్య మును ముగింతునను నమ్మకము లేకపోయినను బనికిఁ బూనుకొని సంజవేళ కంతయు ముగించెను. పార్వ త్తె కాఁడదిచూచి యోర్వలేక నా కష్టజీవికి నల్వురుచేయు పని నీయ నిశ్చయించుకొనెను.

ఎమిలిన్ నిజవాసంబున కిరిగెను. గృహిణి యిల్లంతయు నూడ్చి శుభ్రపఱచి, వంటకముజేసి, బల్ల యొద్ద గూరుచుండి కుట్టుపని సేయుచు, ధవుని రాకకై నిరీక్షించు చుండెను. అతఁడు రాగానే యెదురేగి తోడ్కొనివచ్చి, సిద్ధమయిన వంటకములను బల్లపై నుంచి యాతని భుజింప జేసెను. తరువాత పని విష యమై యాతని బ్రశ్నింప నందున కతఁడు 'ఆ! వారు నాకు చాల కష్టమైన పనుల నిచ్చుచున్నారు.' అని పల వించెను. దానికామె యధైర్యము నొందక 'పనిని గుఱించి నీవు చీకాకు నొందకుము. ఎంతపని చేసితిని, ఇఁక ముందెంత చేయవలెను అని వెనుక ముందు జూడక నేకాగ్రచిత్తుఁడై, కార్య తత్పరుఁడైనచో నంతయు

సరిపోవును.' అని హితముచెప్ప నతఁడు శాంత మన స్కుఁడై పవళించి నిదురవోయెను.

మరునాఁడు తెల్లవారగనే ఎమిలిఁ తన విధికృత్యమును నిర్వహింప వెడలెను. నగరు చేరఁగనే తనకు నల్పతర పనిని నియోగింపఁ బడియుండుట నెఱింగి కొంత చింతించెను. అయినను గాలయాపనము సేయక పనిలోఁ బ్రవేశించెను. ఏమి యాశ్చర్యము! సూర్యు డస్తంగతుడఁగు సరికి కృత కృత్యుండై స్వగృహమునకు రాఁగలిగెను.

ఇట్లొక వారము గడచిపోయెను. పార్వ త్తే కాఁడతనిని మోటు పనులచేఁ బీచమడంచుట కానిపని అని తలంచెను. అందుచే నాతనికి నిపుణ కార్యములను నియోగించెను. వానిని నయిత మతఁడవలీల నిర్వహించుచు వచ్చెను. వడ్రింగిపని, గృహ నిర్మాణకార్యము, శిల్పికర్మ మున్నగువాని నన్నింటిని నీళ్ళు దాగినట్లు నిర్వహించుచు వచ్చెను. ఇట్లింకొక వారముగూడ గడచి పోయెను. రాజున కమిత కోపము గలిగెను. సేవకులను బిలిపించి యాతండు 'మీరాకన్నము బెట్టి సాకుట రిత్త. రెండు వారములు కడచి పోయెను. అయినను మీ రేమియుఁ జేయలేదు. ఎమిలిన్నుఁ జేతల చేతనే సదమదం బొనరించెదమని యంటిరే, అయిన నతఁడు ప్రతిదినము సంధ్యాకాలమగు సరికి నియమిత కార్యము

లను సమగ్రముగఁ జేసినైచి యాహ్లాద సూచకముగఁ బాటలు పాడుకొనుచు నింటికిఁ బోవుచుండుట నేను కన్నులారఁ గాంచుచున్నాను. నన్ను మీరొక వెంగలిగా భావించి నట్లున్నది. నేను మీకుఁ దగిన శిక్ష జేసెద.' అని కట కటంబడి పలుక వారు భీత మనస్కులై "స్వామీ ! మాచేత నయినదంతయుఁ జేసితిమి. మోసపు పనులనిచ్చి పరిమార్ప యత్నించితిమి. నిరర్థక మాయెను. ఆపై జాణపనులనిచ్చి చూచితిమి. అవికూడ నతనికి దుస్సాధ్యము కాలేదు. అదెట్లు చేయుచున్నాఁడో యెవరికిని దెలియదు. అతనికో లేక యతనిభార్యకో మంత్రశక్తియొకటి యుండవలెను. అయ్యదివారికిఁ దోడ్పడుచుండునని భావించెదము. ఈసారి అమానుష కార్యము నొకటిని గనిపట్టి యతని కొసంగునట్లు చేయుదుము. క్షమింపుడు." అని నుడువ రాజు వల్లేయని శుద్ధాంతంబున కరిగెను. కొంతసేపైన పిదప నాభృత్యులొక యోచన చేసి మహీధవుని సమీపించి 'మహాప్రభూ! ఎమిలిన్నను బిలిపించి ఒక్కదినమునందే సౌధనిస్సరణము నందొక గొప్ప దేవాలయమును నిర్మింప వలయునని శాసింపుము. దాని నతఁడు నిర్వహింపఁజాలక పోయెనా, ఉత్తర క్షణముననే ఆతనిపై యవిధేయత జూపెనను నేరము మోపి శిరచ్ఛేదనము గావింపుము." అని సలహా నిచ్చిరి.

అంత నా పృథ్వీశుండు కర్మశీలుండైన ఎమిలిన్ను ను బిలిపించి తననూతన శాసనము నాతని కెఱింగించెను. 'నీ వీ పనిని రేపు సాయంసమయములోపల నెరవేర్పక పోయినచో నీతల నీయొడలిపై నుండదు' అని నుడువ నా యభాగ్యుండు ఖిన్నవదనుండై స్వగృహామునకు వెడలిపోయెను. ఇల్లుచేరగనే నిజజాయ యొద్దకరిగి 'నాకంత్యకాలము సమీపించినది. వింటివా, రాజాజ్ఞ. నే నొక్క దినమునందే గొప్ప దేవాలయము నిర్మింపవలయునఁట! తప్పినచో, శిరచ్ఛేదము చేయించునట. మనము పలాయితులౌదము. అది యొకటియే మనకు శరణ్యము. లెమ్ము, సిద్ధముకమ్ము' అని నుడువ నందునకామె 'ఎందులకంత భీతిలుచున్నారు? రాజున కెందఱు భృత్యులున్నారు? మన మెచ్చటి కురికినను వెతకిబట్టితెత్తురు. వారిబారినుండి మనము దప్పించుకొనలేము. శక్తియుండువఱకు విధేయులై యాజ్ఞాపాలన మొనరింతము' అని ధైర్యము చెప్పెను. అందున కతఁడు శక్తికి మీరిన పనులనిచ్చిన నేనెట్లు విధేయతఁ జూపగలను?' అని ప్రశ్నింప నామె 'ప్రాణేశా! అధైర్యమున కెడమీయకుము. సాపడి నిదురఁబొమ్ము. తెల్లవారగు సరికంతయు సరిపోవును' అని యూరడించెను. ఆపై నతఁడు భుజించి, శాంతచిత్తుఁడై పరుండి నిద్రించెను. అతని భార్య ప్రభాతమగుటకుమున్నే నిజ

వల్లభుని లేపి 'వేగిరపొమ్ము. దేవాలయము సిద్ధమయి నది. ఇచ్చ టచ్చట గొన్నిములుకులఁ గొట్టవలయును. ఆపనిని ముగింపుము. ఒకనాటి పనిమాత్రము శేష ముగ నున్నది' అని నుడివి వలసిన యుపకరణములనిచ్చి సత్వరముగ పొమ్మని నంపెను.

ఎమిలిన్ రాజ హర్మ్యమును సమీపించెను. దాని ముందుపడిన విశాలస్థలము నందొక గొప్ప దేవా లయము నిర్మింపఁబడియుండెను. అది యింకను, సంపూర్ణస్థితికి వచ్చియుండలేదు. ఆ కార్యశీలుడు సంజవేళకు దానిని పూర్తిచేసివై చెను.

రాజు నిదురపోయి లేచి, తన యంతఃపురము నుండి కిటికిలోఁ జూచెను, దేవాలయ మొకటి యుద్భ వింపఁబడ్డదియై యుండుటయు, ఎమిలిన్ ములుకులను గొట్టుచుండుటయు గాంచెను. దుఃఖితుఁడై ఆ రాజు ఎమిలిన్నును జరలోకమునకంపి అతని భార్య నపహరింప వీలు లేకపోయెకదా అని వగఁచి బంటులను బిలపించి 'ఇదిగో చూడుఁడు! ఈ యమానుష కార్యమును సహి తము వాఁడు నిర్వహించి యున్నాఁడు. మీరింతకంటె గష్టమైయుండు పని నియమించితిరా మీరు బ్రతికితిరి. లేనిచో, వీనితోఁగూడ మిమ్మును నరికి వేయించెద' అని కూర్రాజ్ఞ చేసెను. పదపడి రాజభటులు దీర్ఘా

లోచన గావించి యొక పన్నుగడను బన్ని, దొరయొద్ద కరుదెంచి మహాస్వామీ! 'ఈసారి యెమిలిన్నను బిలిపించి నగరుచుట్టును నావల పడవలతో గూడిన నది నొకటిని నిర్మింపుమని, యాజ్ఞచేయుఁడు. అతఁడు దాని నిర్వహణమునందుఁ దప్పుట ఖండితము. అవిధేయతఁ జూపెనను మిషతో నతని తల నరికివేయింపుఁడు' అని విన్నవించిరి. రాజట్లే వానిని బిలిపించి, "ఓరీ! నీకొక నూతన కార్యమును నియమించి యున్నాను. గొప్ప దేవాలయము నొక రాత్రిలో నిర్మింపఁగలిగిన, కర్మఠుండవైన నీకీ కార్యము కష్టము కాదు. రేపటిలోపల నగరుచుట్టును నొక నదియు దానిలో తెప్పలోడలును నిర్మింపవలయును. లేనిచో నిన్ను యమపురికంపెదను' అని వక్కాణించెను. ఎమిలిన్ మొగము వెలవెలఁబోయెను. బిరబిర నింటికివచ్చెను. భర్త ముఖము వాడియుండుటఁగాంచి గృహిణి 'ఏమి! రాజు మరేదైన క్రొత్తకార్యమును నియమించెనా?' అని యడుగ నందున కతఁడు 'ఈసారి తెగువవహించి తప్పక మనము కాళ్ళకు బుద్ధి సెప్పవలయు. వింటివా రాజాజ్ఞ? ఒక్క దినములో నావలు పడవలతో గూడిన నదీ నిర్మాణ మొనరింపవలయునఁట. లేనిచో, నాతల నరికి వేయించెడివాడఁట. తప్పులేకయే నా ప్రాణమును గోల్పోవలసి వచ్చును. లెమ్ము సిద్ధముకమ్ము.

ఎండైన తలఁదాచి కొందము' అని ఆతురముతోఁ బలుకఁగ నామె 'మీ మాటలు నాకు హృదయంగమము ముగా లేవు. క్షమింపుడు. రాజసైనికులనుండి దప్పించుకొనుట కానిపని. మన మెచ్చట తలదాచికొన్నను వారు వెదకిపట్టి తెత్తురు. ఆజ్ఞాధారణముదప్ప వేరు తెరువే గనుపింపదు.' నాపుఁడు, 'ఆజ్ఞాపాలన మెట్లు సాధ్యమగును?' అని యా కార్మికుండు చిడిముడిపడి యడిగెను. అందునకామె 'ప్రాణనాథా! అధైర్యము వహింపకుము. శాంతచిత్తుఁడవై భుజించి పరుండి నిదుర బొమ్ము. తెల్లవారికి లేచి పోయిచూడుము. నియమిత కార్యము నిర్ణీత సమయమునకే యయియుండును' అని యూరడించి భోజనమారగింపఁ జేసెను. ఆ రాత్రికూడ నతఁడు నిమ్మళమైన మనంబుతో శయనించెను. అరు ణోదయము కాకమునుపే, ఆతని భార్య నిదురనుండిలేపి 'లెండు నగరమునకు బొండు. అంతయు సిద్ధమై యున్నది. సౌధంబున కెదురుగా నించుక యున్నత ప్రదేశంబును సమ ప్రదేశంబుగావించిన మీ కార్యము పూర్తియగును' అని నుడివి ఖనిత్రము నిచ్చిపంపెను.

పుడమి ఱేఁడు ప్రాతఃకాలమున లేచి నగరు చుట్టును జూచెను. క్రొత్తగ నదియొకటి లోచన గోచరంబయ్యెను. తెప్పలోడలు పైకి దిగువకు వచ్చుచు

బోవుచుండెను. ఎమిలి నొక్క మిట్టును బడగొట్టి సమము చేయుచుండెను. భూవల్లభుం డిది యంతయుం గాంచి యాశ్చర్య చకితుండయ్యెను. అయిన నా నది కాని, తెప్పలోడలుకాని యతని కానందావహము లుగ నుండలేదు. ఎమిలిన్నను రూపుమాపుటకుం గారణము చిక్కకంబోయెకదా అని వ్యాకులతం జెందెను. కంకరులను బిలపించి 'వీఁడు చేయని పనియే లేనట్లు తోచుచున్నది! త్వష్టృనిపని, లేపకునిపని, శిల్పిపని, అన్నిటిలోను దక్షుండు. మీ రీసారి వీనికి దుస్సాధ్యమైన కార్యమును గనిపట్టి తీరవలయును.' అని యాజ్ఞాపించెను.

అంత నా యనుచరులు చింతించి చింతించి యొక తెరవును గనిపెట్టి, నరపాలునియొద్ద కరుగుఁదెంచి, యతనికిఁ బ్రణమిల్లి యిట్లనిరి. 'రాజేంద్రా! ఈసారి మేము చాలబుద్ధి నుపయోగించి ఒక మంచియుపాయమును గనిపట్టియున్నాము. దాని నిర్వహణములో, మీచేతి కతఁడు చిక్కఁబడుట నిక్కువము. ఆతని కీసారి మరణము ధ్రువము.' అని నుడువ నా క్ష్మాపాలుం డాతురముతో 'అట్టిపని యెద్ది? వేగర నివేదింపుడు' అని యడుగ వారిట్లు విన్నవించిరి. 'ఎక్కడికో తెలియదు, అక్కడికిఁబొమ్ము. ఏదో తెలియదు, దానిని గొనితెమ్ము.' అని ఆజ్ఞాపింపుడు. వా డెక్కడికిఁ

బోయినను ‘నీవు పోవలసిన చోటదికాదు’ అనవచ్చును. వాడేమి తెచ్చినను నేను తెమ్మనిన పదార్థమదికాదు’ అనవచ్చును. ఈ పనిలో నతఁడవిధేయతఁ జూపక తప్పదు; వాని శిరచ్ఛేదన మొనరించి మీ యభీష్టమును నెరవేర్చుకొనవచ్చును.” అని మనవిజేసిరి.

ఉర్వీశుం డీయుక్తి చాల బాగున్నదని యుబ్బి పోయెను. ఎమిలిన్నను బిలిపించి ‘ఓరీ! ఈసారి నీకొక చక్కని కార్యమును నియమింతును. ఎక్కడికో తెలియదు, అక్కడికిఁ బొమ్ము. ఏదో తెలియదు, దానిని గొని తెమ్ము. నీకు మూఁడుదినములు వ్యవధి నిచ్చియున్నాను. ఈ పనిని నీవు చేయనిచో నీ శీర్షచ్ఛేదన మొనరింతును. పొమ్ము, శీఘ్రముగాఁ బొమ్ము’ అని క్రూరాజ్ఞ చేసెను.

ఈ సంకులాజ్ఞ వినినతోడనే యతఁడు చింతాంబుధి మునింగెను. భార్య రూపవతియైనచో శత్రువుగాఁ బరిణమించునను నుడి నేడు నిజమయ్యెకదా అని విలపించెను. కష్టముతో నిల్లువచ్చిచేరి తన యర్ధాంగితో నంతయు జెప్పెను. ఈసారి యా ధీమతికూడ యోచింప మొదలిడెను. కొంతసేపైన పిదప ‘కాని మంచిది. రాజభటులెల్లైన నిన్నుఁ జిక్కించుకొననెంచి వారు తమ యేలిక కీయుక్తిని నేర్పియున్నారు. ఇప్పుడు మనము

చాల జాగరూకతతో మెలంగవలయును.' అని నుడివి భర్త కీతెఱంగున నుపదేశించెను. 'ప్రాణకాంతా! ఈసారి నీవు చాల దవ్వరుగవలయును. హాలిక సైనికుల కుభయులకును జనయిత్రీస్థానంబున నుండు వృద్ధమాతను సాహాయ్యమొనరింపుమని వేడుము. ఆ లోకజనని నీకుఁ దోడ్పడెనా, మనము బ్రతికితిమి. లేదా చెడితిమి. అన్వేషిత వస్తువును నీవు పొందగలిగినచో జక్కఁగ రాచ నగరమునకు రమ్ము. నేనందే యుండవలసివచ్చును. వారెల్లనను నన్ను నిర్బంధించి ఈసారి గొంపోదురు. అయిన నీనిర్బంధ మెంతకాలముండును! లోకమాత చెప్పినదంతయు తు, చ, తప్పకుండ నొనరింపుము.' అని యా పతివ్రతాలలామ నుడివి యాతని ప్రయాణమునకు సిద్ధపఱచెను. ఆహార సామగ్రులతోఁ గూడిన నొక తిత్తియు, దానితోఁగూడ నొక కదురును ఇచ్చి, 'ఈ కదురు నా వృద్ధమాతకిమ్ము. అప్పుడామె నీవు నా పెనిమిటివని గుర్తించును' అని చెప్పి పోవలసినత్రోవ సహితము చూపెను.

ఎమిలిన్ పయానమాయెను. ఊరంతయు గడచి పోయెను. పురాంతంబున నుండు నొక విశాల స్థలమునందు గాలరులు వ్యాయామము సేయుచుండుటగాంచెను. అచ్చటనే నిలచి వారిని జాగరూకతతోఁ జూచెను. కొంతసేపైన పిదప నా పదాతులు శరీర వ్యాయామ

మును జాలించి విశ్రమించుకొనుచుండిరి. అంత ఎమిలీను వారిని సమీపించి 'అన్నలారా! నాకించుక సాహాయ్య మొనరించెదరా? ఎక్కడికో తెలియ దక్కడికిఁ బోవుటకు త్రోవయేది? ఏదో తెలియ దర్థానిని గొని తెచ్చు టెట్లు?' అని యడిగెను. వారీమాటల నతిశ్రద్ధతో నాలకించి తుదకు 'ఈపనిమీాద నిన్నంపినవా రెవరు' అని యడుగ నందున కతఁడు 'రాజు' అని బదులిడెను. అంత వారు 'మేమే ఎక్కడికో తెలియదు, అక్కడి కరుగుచున్నా ము. ఏదో తెలియదు, అర్థానిని వెతకుచున్నాము. కాన మేమెట్టి సాహాయ్యమును నీకుఁ జేయఁజాలము' అని నుడివిరి. ఎమిలీను కొంతసే పచ్చటనే యుండి యావల ప్రయాణోన్ముఖుఁ డాయెను. చాల దూరము నడచెను. మార్గాయాసముచేఁ గాళ్ళు పోతెను. అయినను గాళ్ళ నీడ్చుకొని ముందునకు సాగెను. మధ్యాహ్న సమయంబున నొక చెట్టు పంచఁజేరి తన యిల్లాలిచ్చి యుండిన తిండి పదార్థములను మెసవి చేరువనుండిన యొక సరోవరంబున నీళ్ళుత్రాగి మరల త్రోవ నడువ నారంభించెను. ఆ మహారణ్య మధ్యంబున నొక కుటీరము దృగ్గోచర మయ్యెను. అచ్చటి కతఁ డరిగి దానిలోఁ బ్రవేశించెను. లోపల నొక ముసలమ్మ గూరుచుండి యుండుటయు నామెకంటఁ దడిపెట్టుకొను చుండుటయు గాంచెను. ఆమె నూలును వడుకు చుండెను. వడుకునపు డా

వృద్ధురాలు తన వ్రేలిని నాలుకపై నుంచి తేమ జేసి కొనుటకు మారుగ కంటి దిగువనుంచి కన్నీళ్ళతోఁ దడుపుకొను చుండెను. ఎమిలిన్నను జూచిన తత్ క్షణమే ఆ వృద్ధ స్త్రీ చిరాకు నంది 'ఇందేల వచ్చితివి' అని యాతని గద్దించెను.

ఎమిలీన్ తాఁదెచ్చిన కదురు నామె చేతికియ్యగా నుత్తరక్షణముననే నా వృద్ధ దయార్ద్ర హృదయయై యాతని గూరుచుండఁబెట్టి కుశల ప్రశ్నలనడిగి పిదప నతని భుజింపఁజేసి వచ్చినపని యేమియని యడిగెను. అప్పు డతఁడు నిజ జీవనచరిత్రములోని ముఖ్యాంశంబుల నంతయు నామెకు నివేదించెను. తా నుద్వాహంబయిన వృత్తాంతంబును భార్యాభర్త లిరువురునుఁ బట్టణ నివాసం బవలంబించిన చందంబును కష్టపడి పాట్ల బోసుకొను చుండిన రీతిని, పుడమిరేడు ప్రాసాదంబున తన్ను వైతనికునిగా నియమించిన విధంబును, అందు రాజాజ్ఞచేఁ గష్ట కార్యములను, దుస్సాధ్య కార్యములను, అమానుష కార్యములనుగూడఁ జేయించిన తెఱంగును, తుదకు భూకాంతుండు 'ఎక్కడికో తెలియ దక్కడికి పొమ్ము, ఏదో తెలియదద్దానిని గొని తెమ్ము' అని చెప్పిపంపిన దినునును, నిజభార్య ధైర్యమిచ్చి కర్షక సైనికుల కిరువురకును దల్లియగు తన్నుఁజూచి దోడడుగు డని యుపదేశించిన విధంబును, పుట భేదనంబున కీవల

నుండిన విశాల స్థలమునం దుండిన సైనికులను దా నన్వేషిత పదార్థమునుఁ బొందుటకు మార్గమెద్దియని యడిగినవితానమును, వారిచ్చిన ప్రత్యుత్తరమును అంతయు సమగ్రముగ నామె కెరుక పఱచెను. ఈ విషయముల నామె సావధానముతో విని దుఃఖమును మరలించుకొని 'నిజముగ నాయతమాసన్న మయినది' అని లోహాలించి 'మంచిది, కుఱ్ఱవాడా, నీవు భయపడ వలదు. ఇదిగో ఈ నూలుచెండును నీముందు దొరలించి అది పోవుమార్గంబు నందే నీవును బోవుము. చాల దవ్వరిగిన పిదప మీరు సముద్రపు టొడ్డును జేరుదురు. అందొక గొప్ప పట్టణమును గాంతువు. ఆ పట్టణాంతంబున నుండు మేడలో నొక రాత్రి బసనదుగుము. వెదుక వచ్చిన పదార్థమునకై అచ్చటగనిపట్టుకొని యుండుము. నీ కది లభ్యమగును' అని నుడివి యావృద్ధమాత యాతని కారాత్రి యాతిథ్యమిచ్చి సత్కరించెను. మరునా డతఁడు తెల్లవారగనే లేచి వృద్ధజనని సెలవుగైకొని తన ప్రయాణ మారంభించెను. అంతలో నాతనికొక సందియ మంకురింప వెనుకకువచ్చి, యా ముసలమ్మను సమీపించి 'అమ్మా! నాకు లభించిన వస్తువును, వెతకఁబోయిన వస్తువదియే యని ఎట్లు గుర్తించ వలయును?' అని ప్రశ్నింప నందున కామె 'తల్లిదండ్రుల వాక్కుల కంటె నెక్కుడు ప్రాముఖ్యమును వహించి తనయులనుండి

యొద్ది విధేయతను సంగ్రహించునో అదియే యది' అని డగ్గుత్తికతో వేడిగొట్టుచు నిగుడించి, యించుక మిన్నకుండి మఱల "ఆవస్తువు దొరకినంతనే నేరుగ దొరయొద్ద కరిగి యన్వేషిత వస్తువును దెచ్చినానని చూపుము. రాజది కాదనును. పిదప నీవు 'సరియైన వస్తువిది కానిచో దానిని కఱ్ఱలతోఁ జక్కఁగ మోదవలయును' అని దానిని బ్రద్దలుచేసి నదీజలంబులఁ బడవేయుము. ఆవల నీవు నీభార్యను గలిసికొందువు. నా బాష్పకణము లెండిపోవును" అని చెప్పి 'నీకు భద్రమగుగాక' అని యాశీర్వదించి యాతని గొంతదూరము సాగనంపి తాను వెనుకకు మరలెను.

అంతనాఁ గృషికుండు వృద్ధమాత వాక్యానుసారముగ నూలుచెండును తనముందు దొరలించి తదనుగామియై పోవుచుండెను. అది దొరలి దొరలి తుదకు సముద్రతీరము జేరెను. అందొక మహానగరము ఇంచుక దూరములో నుండెను. ఎమిలిన్ ఆనగర ప్రవేశ మొనరించి వీథులెల్ల గడచి, కడఁగొట్టుననుండు మేడలో నొకరాత్రి బస నడుగ, నాగృహస్థుఁడందున కియ్యకొని సమర్యాదగ నాతని కాతిథ్య మొసంగెను. ఎమిలిన్ పరుండి నిదురపోయెను. ప్రభాతము కాగనే యాతనికి మెలకువయ్యెను. ఇంటి యజమానుఁ డభ్యుదితుండైన నిజతనయుని నిద్రనుండి మేల్కొల్పుచుండుటయు, ఆ

కుఱ్ఱవాని నతఁడడవికిఁబోయి వంట చెఱుకును దెమ్మనుచుండుటయు ఎమిలిన్న వినెను. కొడుకు తండ్రిమాటలను సడ్డచేయలేదు. 'ఇంత వేగరనే లెమ్మనుచున్నావా? ఇంకను చాల పొద్దున్నది!' అని యస్పష్ట వాక్యములనుచ్చరించి, వెండియు నిదురఁబోవ మొదలిడెను. పదపడి నా యువకుని తల్లి 'నాయనా! లెమ్ము లెమ్ము ప్రొద్దైనది. వారినే కట్టెలకు బంపవలయునని నీ యిష్టమా! మీతండ్రి యొడలు నొచ్చుచున్నది. లేవుము' అని కొడుకును వేడుకొనుచుండుటయు, అందున కతఁడు చిడిముడిపడి ఆమెను గద్దించి మఱల నిదురబోవుటయు ఎమిలిన్న గాంచెను. అంతలో వీథియందొక మేఘఘుర్జనమునుబోలు శబ్దమాయెను. నిదురఁబోవుచుండిన కుఱ్ఱవాడు గ్రక్కునఁ బానుపునుండి లేచి దుస్తులను ధరించి వీథిలోనికిఁ బరుగిడెను. ఎమిలీ వాని చర్యను గాంచి, తల్లి దండ్రుల మాటలను సరకుగొనక నిదురించిన బాలుఁడు ఈ గుడుగు శబ్దము చేయుచుండిన దానికె యవిచ్ఛిన్న భక్తి విధేయతలను జూపి యుండుటను గ్రహించి, తా వెదకవచ్చిన వస్తువదియే యుండునని భావించి, తానును వీథి గుమ్మమునఁబడి యా కుఱ్ఱవాని వెంబడి పరుగిడెను. ఎవ్వడో ఒకడొక గుండ్రని పదార్థమును తన నడుమునకు గట్టుకొని కఱ్ఱలతో దానిని మోదుచుండెను. ఉరుము శబ్దముచేసిన దీపదార్థమే.

జననీ జనకుల వాక్కులకంటె నెక్కువమై తనయుని విధే యతను గ్రహించిన దీ వస్తువే. ఎమిలిన్ దాని చెంత కరిగి జాగరూకతతోఁ బరికించెను. ఇరువైపులును చర్మముతోఁగూడిన యొక చిన్న గుండ్రని పీపాయివలె నుండెను. ఎమిలిన్న దానిని మోదుచుండిన వ్యక్తిని 'ఇదియేమి?' అని యడిగెను. అందున కతఁడు 'ఇది ఢక్క' అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. 'దీనిలో నేమున్నది?' అని యడిగెను. 'ఏమియును లేదు' అని బదులిడెను. ఎమిలిన్నాశ్చర్య చకితుఁడాయెను. 'అది నాకిత్తువా?' అని యడిగెను. అందున కతఁడియ్యకొన లేదు. ఎమిలిన్ అతనిని వాపోవుటమాని యతఁడుపోయిన చోటులకెల్లఁ దానును వెంటనే పోయెను. ఒక దినమంతయు నిట్లతని వెన్నాడిన పిదప, సదురఁబోవ నాతం డొక చోట బరుండెను. ఎమిలిన్ ఆ యదనుచూచి గొబ్బున నా ఢక్కను లాగుకొని యురికెను. చక్కఁగాఁ దానుండిన పత్తనమునకువచ్చి నిజవాస స్థానంబునకు వెళ్ళి, యందు భార్యను వెదుకఁగా నామె యగుపడలేదు. ఎమిలిన్ ఇల్లు విడిచిన మరునాడే రాజామెను తన పాతివ్రత్యమును గాపాడుకొనుచు నియమిత కాలంబైన మూఁడు దినములలో మగని రాకకై యెదురుచూచుచుండెను. స్వగృహంబున భార్యను గానక, ఎమిలిన్ రాజసౌధంబున కరిగి యచ్చట నామె నిర్బంధితయై యుంట నెఱింగెను. అంత

నతఁడు అంతర్వంశికునియొద్ద కరిగి తెలియని చోటునకుఁ బంపబడినవాడును, తెలియని పదార్థమును దెమ్మని యనుపబడినవాడును వచ్చి యున్నాడనియు రాజునకు వలసిన పదార్థమునుదెచ్చి వాకిటియొద్ద నిలచియున్నా డనియు చెప్పి పంపెను. అంత వసుధాధిపుండు ఎమిలిన్నను మరునాడు రావలసినదని సందేశ మంపెను. నిరాకృతుండైనను ఎదఁగుందక నా కృషికుండు 'నేనీ దినంబుననే వలసిన వస్తువును దెచ్చినాననియు, పుడమి రేడు నాయొద్దకు రానిచో నేనే యతనియొద్ద కరుగు వాఁడ ననియు ఆతనికి నివేదింపుము' అని వెండియుఁ జెప్పి పంపెను. రా జంతట విధిలేక బయటికివచ్చి 'ఎక్కడికి పోయియుంటివి?' అని యడిగెను. ఎమిలిన్ తాఁ బోయిన చోటు నెరింగించెను. వసుంధరాధిపుం డంత 'నే బొమ్మనిన చోటది కాదు' అనెను. తరువాత 'ఏమి తెచ్చినావు?' అని ప్రశ్నింప, ఎమిలిన్ ఢక్కను జూపించెను. భూవల్లభుండు దానిని జూడనైనఁ జూడక 'నేఁ దెమ్మనిన దదికాదు' అని మొగము ద్రిప్పుకొనెను. ధిక్కృతుండైన నాదిట్ట 'సరియైన పదార్థమిది కానిచో దీనిని బ్రద్దలుచేసి దయ్యమునకుఁ బారవేయ వలయును.' అని బదులిడి, దానిని కఱ్ఱలతో మ్రోయుచు నది వంక కరిగెను. ఆ భేరీ నినాదంబు చెవిఁజొచ్చిన తోడనే రాజ సైనికు లందఱు ఎమిలిన్నుని యొద్దకువచ్చి యాతనికి

జోహారు లొనరించి వెంబడించిరి. ఎమిలిన్ ఏమియాజ్ఞ చేయునో అని నిరీక్షణా సూచకములైన దృష్టులతో నాతనిఁ జూచుచుండిరి.

అంతట నా మహీధవుండు సైన్య రహితుండై బలమేవైపు తిరిగెనో కనుగొనెను. అతనికి జ్ఞానోదయం బాయెను. సైనికులవైపు తిరిగి "మీరు ఎమిలిన్ వెంట పోవకుడని బిగ్గరగా నఱచెను. నిరర్థకమాయెను. రణభేరీప్రభావ మేమనవలయును! వసుధేశుం డంతట వక్వము చెడియుంటను గ్రహించి, ఎమిలిన్ని సతి నాతనికి వెనుక కిచ్చివేసెదననియు, నారణభేరి నాతని కియ్యవలయుననియు సందేశ మంపెను. ఎమిలిన్నా మాటలను గమనింపక 'ఈ ఢక్కను వ్రక్కలించి నదిలోఁ బడవేయ వలయునని నాకాజ్ఞ యయినది' అని నుడివి దానిని బ్రద్దలుచేసి నదీజలంబులలోఁ బడవేసెను. ఆ పిదప వెంటనుండిన యుద్ధభటు లందఱు పారిపోయిరి. మహీపతి యంతట ఎమిలిన్ ఇల్లాలిని నిర్బంధ విముక్తి గావించి యతని కప్పగించెను. అప్పటినుండి యామహీపాలుండు పరదారాపేక్షను మాని సద్వర్తనుఁడుగా మెలంగు చుండెను. ఎమిలిన్ భార్యా సమేతుఁడై సుఖముగ సంసారముచేయుచు వర్ధిల్లు చుండెను.

దయయే దైవము

పూర్వము రష్యాదేశమునందొక పట్టణంబున, మార్టిన్ నాఁబడు చర్మకారుఁ డొకఁడుండెను. అతని యిల్లు చాల చిన్నదై వెలుపలి రాచబాటకంటెఁ దగ్గు ప్రదేశము నందుండెను. దానికి వీథివైపున నొక కిటికి యుండెను. మార్టిన్ చర్మకర్మను జేయుచు వచ్చుచుఁబోవుచున్న వారి నా గవాక్షమునుండి యప్పు డప్పుడు తలయెత్తి చూచుచుండెను. నివాసము తగ్గు ప్రదేశమునందుండుటచే నాత్రోవ నడచువారి పాదములు మాత్రమే యతనికి లోచన గోచరంబులగుచుం డెను. మార్టిన్ చాలచురుకు బుద్ధిగలవాఁడు. అందు వచ్చుచు బోవుచుండు పాదచారులను వారి పాదరక్షల మూలముననే యానవాలు పట్టుచుండెను. తాఁజేసిన పాదుకల నతఁడొక క్షణములో గుర్తించుచుండెను. బహుకాలమునుండి యందే యతఁడు నివసించు చుండు టచేఁ జుట్టుపట్లనుండు వారిలో నతని కపరిచితు లెవ్వ రునులేరు. కనిష్టపక్ష మొకటి రెండుసారులైన వారి పాదుక లీతని జేతికి వచ్చియుండెను. కొన్నిఁటికి నడుగు భాగము గట్టియుండెను. మఱికొన్నిఁటికి రంధ్రము

లను గుట్టి యుండెను. ఎల్లప్పుడును శ్రేష్ఠమైన చర్మము నే యుపయోగించుచు, శ్రద్ధా భక్తులతో నతిభద్రముగా నతఁడు కుట్టుచుండెను. ఇంతియుగాక యతఁడు పణమునధికముగ నడుగక చాల మితముగఁ గష్టమునకు దగినంత మాత్రమే గైకొనుచుండెను. దానంజేసి యా గొడగరవాఁడు బహుజన పరిచితుఁడై ప్రీతిపాత్రుఁడై యుండెను. ఇంకొక విశేషము! అతఁ డెప్పటికిని, మాట తప్పి నడచుచుండలేదు. నియమిత కాలమునకు సరిగఁ బనిని ముగింపఁ గలిగిననే, యాతడు పనిని గైకొను చుండెనుగాని, యూరకే యాశతో నందఱకును మాటయిచ్చి పనులను బుచ్చుకొనుచుంట లేదు. అందుచే నాతని పని యెప్పుడును గొఱవడు చుండలేదు.

మార్టిన్ సుహృదయుండన్న పైఁ జెప్పఁబడిన సంగతులవలన విశదమగుచున్నది గదా! ముదిమి సమీపించుచుండినకొలఁది నాతఁడు జీవాత్మను, బరమాత్మను గుఱించి యోచింప మొదలిడెను. మధ్యవయస్సు దాఁటీదాఁటక మునుపే విధురుఁడయ్యెను. ఆతని భార్య యెనమండ్రు బిడ్డలను గనినను మూడేండ్ల బాలు నొకనిఁదప్ప, తక్కిన బిడ్డలను బ్రసూతికాలమునందే పోనాడియుండెను. ఈ చిన్నబిడ్డను దన యక్కయింటిలోఁ బల్లెలోవిడిచి యందు పెంచవలయునని మార్టిన్

తలంచెను కాని యూవలఁ గొంచమాలోచించి యూ కొత్తవారినడుమ నీ పసికందను వదలుట కతనికి మనస్సు రాలేదు. కాన నతఁడు నిజతనయుని తనయొద్దనే యుంచుకొని పెంచుచుఁ దనవృత్తిని సాగించుచు శాంత మనస్కుఁడై దినములు గడుపుచుండెను.

ఇట్లు దశవర్షంబులు గడచెను. బాలుఁడు శుక్ల పక్షచంద్రుని మాడ్కి దినదిన ప్రవర్ధమానుండై యుల్లారుముద్దుగఁ బెరిగి నిజజనకునికిఁ జేదోడు వాదో డుగ మెలంగుచుండెను. బిడ్డల మూలమున నా చర్మ కారునికిఁ గించినాత్రము సుఖ ముండఁగూడదను తలంపు విధాత్రునకుఁ గలదో యన నా బాలుఁడు జ్వర పీడితుఁడై యొకవారము బరుండియుండి యెనిమిదవ దినమునఁ బరలోకమున కేగెను. చర్మకారు హృదయ మున మహత్తైన సంక్షోభ ముత్పన్న మాయెను. ధైర్య సత్త్వము లొక్కటఁదూలెను. నిరాశా పూరి తుఁడయ్యెను. దేవునియందుండిన నమ్మకము సడలెను. "వృద్ధుఁడైన నన్నుఁ గొంపోక పసిబాలుని నేకపుత్రుని గొంపోయిన దైవము దుర్దైవముగాక మతేమి?" యని తర్కింపసాగెను. తన్ను వేగిర తీసికొని పొమ్మని మృత్యుదేవతను దీనముగ వేడుచుండెను. తుద కతఁడు నాస్తికుఁడై దేవళమునకరిగి యెప్పటియట్లు దైవప్రార్థన

మొనరించుటకూడ మానుకొనెను.

ఇట్లుండ నొకనాఁడు నిజగ్రామ నివాసియైన వృద్ధ స్నేహితుఁడొకఁడు మార్టినన్నను జూడవచ్చెను. అతఁ డాతని సందర్శించి పండ్రెండేండ్లయి యుండెను. ఈ నడుమఁ దనకు సంభవించిన యాపదల నన్నియును మార్టిన్ ఆతనికి నివేదించి మర్మభేదక మగునట్లు దుఃఖించెను. "మిత్రమా, నే నిక నీ ప్రపంచమున నసువులు నిలుపుకొని మనజాలను. మరణ మెప్పుడు వచ్చునా యని యత్యాతురతతో నెదురుచూచు చున్నాఁడను. అదియొకటే నా కీ ప్రపంచమున మిగిలియుండునది! దేనిపైనను నాకు మమత లేదు. నేను నిరాశా పూరితుఁడనై యీ లోకమునంతయు నొక శ్మశాన వాటికగఁ గాంచుచున్నాఁడను !! దేవుఁడెంతటి చెనఁటి వాఁడు !!! నిజముగ నతఁడు ధర్మపాలకుఁడా !!!! నీవు చెప్పుము ?" అని పరిపరివిధముల దేవుని దూఱ నారంభించెను. అంత నా వృద్ధస్నేహితుఁడు తన చెలికాని హృదయంబున నుద్భవించియుండు నాస్తికత్వమును గాంచి వగచి దానినెల్లైన మూలోత్పాటన మొనరింప నెంచి యిట్లనెను. "మార్టిన్ నీవేమో నేడు సరిగా మాటలాడుచుండుట లేదు. అలజడుల కారణముచే నీకు జిత్తవిభ్రమము గలిగినది కాఁబోలు ! దేవుని చర్యలపై న్యాయనిర్ణయముల నొనరించి తీర్పునుజెప్ప మన మెం

తేటివారము !! మనకుండు యల్పజ్ఞానముతో నా మహా
మహుని రహస్యకార్యములను నుద్దేశములను మన మర్థ
ము జేసికొనఁ గలమా ? నీవు చాల పొరపడినావు సుమా!
నీకొమారుఁడు చావవలయుననియు నీవింకను జీవించి
యుండవలయుననియు దేవునియిచ్ఛ. అతఁడేదో సదుద్దే
శముతోనే యిట్లొనరించి యుండవలయును. నీ విప్పు
డప్రసితుఁడవై చావ నిచ్ఛగించిన కోటిమానవులతో
నెట్టి సంబంధమునులేక స్వసుఖము నపేక్షించి జీవించు
వాఁడవనియు, దేవుని నిర్దేశములయం దవిశ్వాసమును
జూపువాఁడవనియు, కేవలమొక నాస్తికుఁడనియుఁ
దేలుచున్నదికదా ! ఇది నీకుఁదగునే ?” నావుడు,
మార్టిన్ యించుక యలుకఁజెంది “మఱెవ్వరి సుఖము
నకై యేను జీవింపవలయును?” అన, నావృద్ధుఁడు “నీవు
దేవుని కోసమై జీవింపవలయును. అతఁడు నీకుఁ
బ్రాణముల నొసంగెను. కాన నీ వతనికై పాటుపడ
వలయును. దేవునికొఱకై జీవధారణము చేసినానని
నీవు గ్రహించిన యుత్తరక్షణముననే నీకు జీవయాత్ర
సుగమమై కన్పట్టును. శమదమాది గుణములు నీకల
వడును. తృప్తమనస్కుఁడవై యుందువు.” అనవుడు
మార్టిన్నామాటల నాలకించి కొంచెమునే పూరకుండి
పదపడి యిట్లుపలికెను: “నెయ్యుఁడా’ దేవునికై
జీవించుట యననెట్లు? నాకుఁదెలియదు” నా, నాసన్మ

గ్గుఁడు "మార్టిన్ నీకుఁ జదువనువచ్చునా?" అని యడుగ నందులకతఁడు "వచ్చును" అని బదులిడెను. అంత నా ముసలివాఁడు "అట్లైనచో, మొదలు నీవు సువార్తలను గొని పఠియింపుము. అందు దేవునికై మానవుఁడు జీవించుటయనఁగా నెట్లను నంశము వివరింపఁబడియున్నది." అని నాశీర్వదించి, మార్టిన్ సెలవుఁగైకొని, వెడలనుద్యుక్తుఁ డయ్యెను. తనయింట నాతిథ్యమందుమని మార్టిన్ యెంత వేడినను నతఁడు నిలువఁడాయె. అంత మార్టిన్ యతని నొకింతదూరము సాఁగనంపి మఱలివచ్చెను. స్నేహితుని హితవాక్యంబు లతనిమనంబున నించుక లోతుగఁ జొచ్చెను. ఆదినమే పెద్ద యక్షరములతో ముద్రింపఁబడిన సువార్తలను గొని చదువ నారంభించెను.

తొలుఁదొల్త నాగ్రంథము నతఁడు సెలవు దినములలో మాత్రము పఠింప వలయునని నిర్దేశించెను. అయినఁ జదువఁగఁ జదువఁగ నందలి ప్రబోధము లత్యంతానంద జనకములై యుండినందున నతఁడు ప్రతి దినమును దానిని బఠియించువాఁడుగ నలవరించుకొనెను. ఒక్కొకరేయి యతఁడు చాలపొద్దు చదువుచుఁ గూరుచుండి యెుడ లెఱుంగక తైలాభావముచే దీపమారిపోవు వఱకుఁ బారాయణము చేయుచుండెడివాఁడు! అర్థగ్రహణ మయినకొలఁది నాసక్తి మెండయ్యెను. దేవుని కొఱకు జీవయాత్ర సలుపుటయన నేమో యిప్పుడతఁ

నికిఁ గరతలామలక మాయెను. మొదలు చిత్తమును గలంచిన నిరాశా వ్యాకులత లతనిని వదలి పోయెను. వాని స్థానమునఁ దృప్తియు శాంతియు నెలకొనెను. ఆదియం దతఁడు నిదురయేమో యెఱుఁగక నిజతనయుని స్మరించుచు వేడి నిట్టూర్పులు నిగుడించుచు సెజ్జపైఁ బరుండి రేలంతయు నలమటించుచు చుండెను. ఇప్పుడన్ననో యతఁడు దేవుని స్మరణజేయుచు నాతని మహిమలను గీర్తించుచు 'హా, దేవా! అంతయు నీ యిచ్ఛప్రకారము జరుగనిమ్ము" అని నిర్మలమైన మనంబుతో శయనించు చుండెను. అప్పటి నుండియు నాతని జీవయాత్రయందొక గొప్పమార్పు కలిగెను. మున్నతఁడు సత్రములకును ఫలాహార మందిరములకును నేగి యందుఁ దేనీరును కాఫీని దఱుచుగఁ ద్రాగుచుండెడి వాఁడు. ఒకొకప్పుడు స్నేహితులతో జతఁ గూడినప్పుడతఁడు ద్రాక్షారసము మున్నగు మత్తు ద్రావకములను సయితము వలదనుచుండ లేడు. మద్యపానముచే శౌండుఁడై సంపూర్ణముగఁ బ్రజ్ఞాహీనుఁడు కాకపోయినను నతఁడు పలుమారు తన్మూలమున నావేశముతోను జిత్త విభ్రమముతోను నస్పష్టములైన మాటలనాడుచు, పాటలఁ బాడుచు, జనులతో నకారణముగ వాగ్వాదములకు దిగుచు, కొన్ని వేళలందుఁ గఠినోక్తులతోఁ గలహించుచు, నిల్లుఁ జేరు చుండెను. ఇప్పుడా చెడునడవడు

లన్నియు నాతని వదలిపోయెను. జీవన మతనికిప్పుడు శాంతమయమై సంతృప్తి సంయుతమై సంతోషావహమై యుండెను. దినమంతయుఁ గష్టించి పనిచేయును. రాతిరి వేళలందు 'సువార్తల'ను బఠించి శాంతచిత్తుఁడై నిదుర పోవును.

ఇట్లుండ నొకనాఁడు మార్టిన్ పద్ధతి ప్రకారము రేయి చాలప్రొద్దు మేల్కాని చదువుచు 'లూక్' సాధువు వ్రాసిన సువార్తలలో నారవసంధి కేతెంచెను. అందీ పంక్తుల నతఁడుతిలకించెను. "నిన్నెవ్వఁడైన చెంప మీఁద గట్టిగ నప్పళించిన రెండవ చెంపనుగూడ వానికిఁ జూపుము. నీ యంగ వస్త్రమును గైకొనిన వాఁడు నీ యంగరకమును సయితము లాగుకొన నుద్యుక్తుఁడైనచో నాతని నడ్డగింపకుము. అడిగిన వానికి లేదనకుము. నీ వస్తువులను దీసికొనిన వానిని "నా వస్తువులను వెనుక కిమ్మ"ని యడుగకుము. మఱియు నితరులు నీకే తెఱంగునఁజేయ నిచ్ఛగింతువో నీవుకూడ నట్లేవారి విషయమై వర్తింపుము" ఆవల నేసు పలికిన నీమాటలం దుండెను. "నన్ను మీరు కర్త కర్తయని పిలుచుచునే నేఁజెప్పినట్లుమాత్ర మేలచేయరు? నాయొద్ద కరుదెంచి నామాటలువిని వాని నాచరణలో నుంచువాఁ డెవ్వని వలె నున్నాఁడని యెంచితిరి? అతఁడు శిలాస్తి భారముతో భద్రముగఁ గట్టబడిన గృహముం బోలును.

ప్రళయకాలమునందుఁ బ్రవాహ మాగ్రహము నన్ని వైపులను జుట్టుకొన్నను నది కదలక చిరస్థాయిమై యుండును. ఐన నావాక్కుల నాలకించియు, వాని నాచరణలోఁ బెట్టనివాఁ డెవ్వనివలె నుండునని తలంతురో, అతఁ డిసుకపైఁ గట్టబడిన గృహము చందంబున నున్నాఁడు! ప్రళయ సమయమునందుఁ బ్రవాహ మతి రభసముతోఁ దాకఁగా నది కూలిపోవును. ఆనాశ మెంత మహత్తర మైనది!!"

ఈమాటలను మార్టిన్ పునశ్చరణ మొనరించెను. అవి చాల మనోజ్ఞములుగ నుండెను. కంటియద్దములను దీసి పాత్రముపై నుంచెను. శిరమును కరయుగళములం దుంచి మోచేతులను బల్లపై నూని దీర్ఘాలోచనలో మునింగెను. స్వీయజీవిత మీ మాటల కెంతవఱకు సాదృశ్యమౌనో చూచుకొనెను. "నీ యిల్లు ఱాతి మీఁదనా, లేక యిసుకమీఁదనా, కట్టఁబడియుండునది?" అని తన్నుదాఁ బ్రశ్నించుకొనెను. "ఱాతిమీఁద నైనచో మంచిదే; యిసుక మీఁదనైనచో నీగతియేమి? చదువునపుడును, వినునపుడును నంతయు నతి సులభముగఁ దోచుచున్నది. దైవాజ్ఞను బరిపాలించుచున్నట్లే యగుపడుచున్నది. అయిన నుత్తరక్షణముననే యజ్ఞానాంధకారమువచ్చి క్రమ్ముకొనును. ఓ దేవా! నాశక్తి కొలఁది ప్రయత్నించెద. నీవు నాకుఁ దోడ్పడుము.

నాకేమో యానందము కలుగుచున్నది. నూతన చైతన్యము వచ్చినట్లున్నది." అని యిత్తెఱంగున నతఁడు పర్యాలోచించుచుఁ, బఠించుచు, నిద్రాకాల మతిక్రమించినను బుస్తకమును వదలకయుండెను. ఆవల నతఁడేడవ సంధికివచ్చెను. ఏసా శతసైనిక భటాధి పతి గృహంబునకరిగి, విషమావస్థలో నుండిన యాతని సేవకుని రోగమును నివారణమొనరించి, వానిని బ్రతి కించిన విధంబును, నేకపుత్రమరణమునకై దుఃఖించు చుండిన యొక విధవనుగాంచి యా యబల సంకటమును బోనాడిన చందంబును, స్నాతకుండైన యోహానుని శిష్యుల కా మహామహుండొసంగిన ప్రత్యుత్తరపు ఫక్కిని, పిదప మదముతోఁ గ్రుళ్ళుచున్న ఫరీసాయుని యింటికరిగి యందొక మలిన శీలయైన యంగన భక్తి శ్రద్ధలతోఁ జేసిన సేవనుగైకొని యామెను పాపవిముక్త రాలుగ జేసినరీతియు, నంతయుఁ జదివెను. ఆ సమయ మునం దేసు నోటనుండి వెలువడిన వాక్కులను బునరు చ్చారణ మొనరించెను. పాపిష్ఠయైన యాయువిదను జూపి సైమన్నుతో నేసు ఇట్లనెనట. "చూచితివా, యీస్త్రీని నేను నీ యింటిలో నడుగిడినపుడు నీవు నాకాళ్ళకు నీళ్ళ నియ్యలేదు. ఈ స్త్రీ యన్ననో తన కన్నీటితో నా పాదములను గడిగి నిజ చికురములతోఁ దుడిచినది. నీవు నన్ను ముద్దిడలేదు. ఈమె యన్ననో, నేనీ గృహాము

బ్రవేశించిన దాదిగా నా పాదములను ముద్దిడుట మాన లేదు. నీవు నాశిరముపై లేపనమును బూయలేదు. ఈ యబల యన్ననో నాపాదములకు లేపనమును బూసినది." మార్టిన్ ఈ మాటలను మననము జేసెను. తన నేత్రదర్పణములనుదీసి పుస్తకముపై నుంచెను. ఆవలఁ దనలోఁ దా నీ తెఱంగున దర్కించుకొనెను. "ఈ ఫరీసాయునివలెనే నేనుకూడ నున్నాను కదా! నావలె నతఁడు స్వసుఖాపేక్షియై తేనీరుద్రాగుటయు వెచ్చగా హాయిగా బరుండి నిద్రించుటయు మాత్రము గమనించెను. ఆగంతుకుని యోచనయే యాతనికిఁ గలుగ దాయె. లోకకర్తయే యీ యభ్యాగతుండై నప్పుడిట్టి యనాదరణ మొనరించి పాపమునకు గురియయ్యెను గదా! ఆ పుష్కలుండగు నేను క్రీస్తుకవేళ నా సదనమున కరుగుదెంచినను నేనుకూడ నిట్లే చేయువాఁడను గదా!!" అని పరిపరి విధంబులఁ జింతించుచుఁ జేతులలోఁ దలనుంచుకొని యట్లే మేనెఱుంగక నిదురవోయెను. అంత డబ్బాటున నానిద్రాణుని చెవిలో నెవ్వరో "మార్టిన్" అని పలికినట్లాయె. మార్టిన్ ఉలికిపడి లేచెను. "ఎవరక్కడ" అని బిగ్గరగ నఱచెను. ఎవ్వరును గంటికగుపడలేదు. వీధి వాకిటివైపుఁ జూచెను. అంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. కూరుచున్నట్లే మఱల మైమఱచి నిదురించెను. మఱియొకసారి యాతని వీను

లలో "మార్టిన్, మార్టిన్, రేపు వీధి గుమ్మమువైపు నీవు చూచుచుండుము. నేను వచ్చెదను" అను నుడువులు పడెను. మార్టిన్ మేల్కాంచి చుట్టును బరిశీలించెను. కనులను బులిమెను. కుర్చీ నుండి పైకిలేచి యన్నివైపులఁ జూచెను. సద్దు చప్పుడులేదు ! శ్రుతవచనంబులు నిక్కవంబుగ నొరులనుండి వెలువడినవా, లేక స్వప్నములోఁ దనమనస్సులోనే యుత్పన్నము లయినవా యని యనుమానించెను. దీపము నార్పి పడకజేరి శయనించెను.

ప్రభాతమాయెను. అప్పుడు చలికాలముగా నుండెను. ఇనుని తేజమును మందగింపఁజేయుచు మంచు మిక్కుటముగఁ బడుచుండెను. వీధిలో జనులు నఖశిఖ పర్యంతము దుస్తులను ధరియించి తమతమ యుద్యోగములపై వెడలుచుండిరి. మార్టిన్ లేచి స్నానాది కృత్యములను ముగించుకొని, దైవప్రార్థన మొనరించి, వంటకమును బ్రారంభించెను. పొయ్యిలో నిప్పునంటించి తేనీటిని యన్నమునుసేయ మొదలిడెను. కోసుగడ్డ పులుసునుజేయ నుద్యుక్తుఁడయ్యెను. చలి కాచుకొనుచు గడ్డను దరుగుచుండెను. ఆతని మనస్సంతయు వెనుకటిరేయి నడచిన సంఘటనలతో నిండియుండెను. నిజముగ నవి యొరుల మాటలా, లేక కలలోని పలుకులా, యిదమిత్థమని నిర్ధరింప లేకపోయెను. "ఇట్టి

సంఘటనలు కూడ నడచినవి" అని యనుకొని తరిగిన గడ్డను మఱొక పాత్రములోనుంచి పోయిమీఁద నిడి పులుసును జేయ మొదలిడెను. పదపడి యతఁ డచటనే యూరకఁ గూరచుండ నెందులకని యోచించి వీధి గవాక్షమున కెదురుగాఁ గూరుచుండి పాదరక్షలను గుట్టుచు నున్నవన్నుఁడై వీధివైపు బలుమారుచూచు చుండెను. అతని కాదినము కృత్రికర్మకంటె నీకార్యమే యతిశయించెను. క్రొత్తపాదుక లగుపడిన ద్విగుణీకృతమైన యౌత్సుక్యముతో వంగివంగి చూచుచు నఖశిఖ పర్యంతము బరిశీలించు చుండెను. మొట్టమొద లా యింటిఁ గావలివాఁడు వచ్చెను. అతఁడు క్రొత్త మేజోళ్ళను దొడిగియుండెను. మార్టిన్ వాని కాళ్ళనే గాక ముఖమును సయితము బరికించెను. ఆవల నీళ్ళవాఁ డరుదెంచెను. ఆ పిదప చినిగిన పాదుకలను ధరియించి యొక వృద్ధుఁడు వచ్చెను. అతఁడు సనికెతో మంచు నూడ్చుచుండెను. అతనిపేరు స్టీఫన్. ప్రాయముండినపు డతఁడు సైన్యములో నొక బంటుగా నుండి యిప్పుడు నివృత్తుఁడై యుండెను. ప్రక్కయింటి కావలి వానికిఁ దోడ్పడుచు నతఁడేమైన నిచ్చిన దానితో బొట్టపోసికొను చుండెను. సమీపముననే యొక వర్తకుని గృహములో నుచితముగ నియ్యఁబడిన ఒక చిన్న గదిలో నతఁడు వాసము చేయుచుండెను. మార్టిన్

యింటి ముందఱ నుండిన మంచునంతయు నతఁడు శుభ్రముగ నూడ్చుచుండెను. చలిబాధ కోర్వలేక యతఁడు సనికె నొకప్రక్క గోడకానించి మార్టిన్ యింటి పంచ నొదిగి నిలచి యుండెను. మార్టిన్ అతని నొకటి రెండు సారులు తలయెత్తి చూచెను.

"వీఁడు స్టీఫన్నే కదా! నాకీ వృద్ధాప్యమునందు బుద్ధి వికల్పము గలిగిన ట్లున్నది! స్టీఫన్ మంచునూడ్చుచుండగా నేను క్రైస్తువచ్చెనని తొంగి తొంగి తిలకించుచున్నాను!! నే నెంతటి ముసలిగొడ్డై పోయితి!!!" అని తన్నుఁ దాఁ బరిహాసించుకొనెను. కుట్టుపనిని మఱలఁ బూనెను. అయిన నతఁడు మనస్సు నిలుకడలేమిచే వెండియులేచి తేనీటిని సిద్ధపఱచి గవాక్షముకడ కరిగి చేతితోఁ జప్పుడు చేసెను. స్టీఫన్ తిరిగి చూచెను. మార్టిన్ అతనిని చేతి సన్నతో లోపలికి రమ్మని పిలచి వీధి వాకిలి దీసి "స్టీఫన్ రమ్ము; బిరబిర లోనికిరమ్ము; నీ యంగములన్నియుఁ జలికి వంకరలు పోవుచున్నవే" అని నుడివెను. స్టీఫన్ లోపలికరుగుదెంచి "దేవుడు నీకు మంగళ మొనరించుగాత; నిజముగా నా యెముకలు చలిబాధ సహింపఁజాలక నొచ్చుచున్నవి!!!" అని వక్కాణించి, గడగడ వణకుచు తన పాదముల కంటుకొని యుండిన మంచునంతయు దుడువఁ బోయెను. అయిన

దేహపటుత్వము చాలమి యట్లు చేయుటలో నతఁడు నేలపైఁ బడిపోవు చుండెను. మార్టిన్ అతనికి కేలూత యొసంగి "నేలను నేనావల శుభ్రపఱచు కొందును లెమ్ము. నీవు త్వరితముగ పోయి పక్కగూరుచుండి చలికాచుకొనుము" అనిచెప్పి యతనిని పొయ్యిచెంత గూరుచుండఁ బెట్టెను. ఆవల వీధివాకిలి వేసివచ్చి తే నీటి నొక గిన్నెలోఁబోసి త్రాగుమని వేడెను. తానును నొక గిన్నెలో నా పానీయమును గైకొని త్రాగ మొదలిడెను. స్టీఫన్ వేగిరనే త్రాగివైచి గిన్నెను బోరగిలించి పడిన పంచదారముక్కలనుదీసి దానిపైనుంచి కృతజ్ఞతా సూచకములైన చూపుల నతనిపై బ్రసరింప జేసెను. స్టీఫనున కింకను దృప్తికాలేదని యతని ముఖభావము వలన విశదమగు చుండెను. మార్టిన్ అతని యింగితము నెఱింగి గిన్నెను సరిగనుంచి తే నీటిని బోసి త్రాగుఁడని వేడెను. స్టీఫన్ దానినికూడ త్రాగివైచి మొదటియట్లే గిన్నెను బోరగిలించి చక్కెర ముక్కలనేరి దానిమీఁద నుంచి తన కృతజ్ఞతను దెలిపెను. మార్టిన్ వీధి గవాక్షమునందు పలుమారు చూచుచుండుటను స్టీఫన్ చూచి "ఏమి? ఎవరినైనను ఎదురుచూచు చున్నావా?" అని యడిగెను. అందుల కతఁడు "స్టీఫన్, యేమిచెప్పుదు! నీకీ సంగతిని దెలుపుటకు నాకు సిగ్గగు చున్నది. నే నెవ్వరిని యెదురుచూచు

చున్నానని ఖండితముగఁ జెప్పలేను. అయిన నిన్న రేయి నా చెవిలో నెవ్వరో "నేను రేపు వచ్చెదను; నాకై చూపెట్టుకొని యుండుము" అనినట్లాయె! ఆ మాటలు నిక్కవంబులా, లేక కలయాయని నిర్ధరింప లేను సుమా!!" అని బదులిడి "మిత్రమా, నీ కేసుక్రీస్తు విషయము తెలిసినదే కదా. నే నెప్పటియట్లు నిన్న రాత్రి 'సువార్త'లను జదువుచు నామహామహుం డొన రించిన మహిమలను గుఱించి యోచించు చుంటిని. నీవు చదువగలవా?" నా, నావృద్ధుఁడు "నాకుఁ జదువను రాదు. కాని ఏసువిషయమై వినియున్నాను" అని బదులిడెను. పిదప మార్టిన్ "నెయ్యుఁడా, చెప్పెద నాలకింపుము. ఆ జగద్రక్షకుండైన ఏసు ఫరీసాయుని యింటి కొకనాడు పోయెనట. అప్పు డాపాపాత్ముఁ డేసుకు స్వాగతమొసంగుటకు మారుగ నిర్లక్ష్యము నగు పఱచెనట. మానవ ప్రపంచమునే కాపాడవచ్చిన నా తండ్రికి సన్మాన మొసంగవలయునని యాతనికి బుద్ధి వొడమలేదే! ఆతనిచిత్తవృత్తి యెట్టిదో!! నేనే యొక వేళ నాఫరీసాయుని స్థానమునం దుండియుండినచో నా లోకైకనాథుని కెంతగౌరవముఁ జూపియుండినను నయ్యది కొఱవడియే యుండును గదా!!! అట్లే చింతించుచు గూరుచుండి యుండగాఁ గంటికి నిదురపట్టెను. నిద్రలో నెవ్వరో "మార్టిన్" అని పిలచినట్లాయె. ఉలికిపడి

లేచితిని. ఎవ్వరూ కనుపింపరైరి. మగుడ నిదురించితిని. తిరుగ నల్లే "మార్టిన్, నేను రేపువచ్చుచున్నాను; కాచుకొని యుండుము" అను పలుకులు నా వీనులఁ జొచ్చెను. క్రిమ్మఱలేచి నలుదైపులఁ జూచితిని. ఎవ్వరును గానరారైరి. సంగడీఁడా! నీవు నమ్ముదువో, లేవో, ఈమాటలు నాహృదయములోఁ బ్రవేశించినవి. నేనెంత వారించినను ఏసు వచ్చునను తలంపు నన్ను వదలి పోలేదు సుమా!!" అని నివేదించి, మిన్నకుండెను. ఈ యుత్కీర్తనమును వినిన స్టీఫన్నును మిన్నకుండెను. మార్టిన్ మఱియొక గిన్నెడు తేనీరు నతనికొసంగి "సంపూర్ణముగఁ దృప్తియగువఱకుఁ ద్రాగుము" అని వచించి తనకథను ముందుసాగించెను. "నేస్తకాఁడా, చూచితివా! ఏసు బ్రతికియుండినపుడు డెవ్వరిని నసహ్యచేయలేదు. సామాన్యజనులలోనే యతఁడు చాలవఱకుఁ గలసిమెలసి తిరుగుచుండి వారికే బోధించుచుండెను. మనబోటి పాపిష్ఠులును, కూలిచేసి పొట్టపోసుకొనువారును, నతనికిఁ బ్రియతములు. వీరినుండియే యతఁడు తనశిష్యవర్గము నేర్పఱచుకొనెను. ఆ మహాత్ముని యమూల్య వాక్యలను వినియున్నావా! చెప్పెద నాలకింపుము. "ఎవఁడు తానందఱకంటె కనిష్ఠుఁడని భావించుకొనునో వాఁడందఱకంటె శ్రేష్ఠుఁడగును. ఎవఁడు తా నందఱకంటె శ్రేష్ఠుఁడని భావింప నిచ్చగించునో యాతఁ

డంబాలకును సేవకుఁడై మెలంగవలయును; లొంగవల యును. నన్ను మీరు 'కర్తా'యని పిలుతురు. అయిన నేను మీ పాదములను గడిగెదను. బీదవారును, సంబ అకును లొంగువారును, దయాళువులును, నెల్లప్పుడును దేవునికిఁ బ్రీతిపాత్రులు." ఈ వాగ్ధోరణిలో స్త్రీ ఫక తేనీరు త్రాగుట మఱచిపోయెను. అతఁడు స్వాభావి కముగఁ జాల మృదులహృదయుఁడు. మీఁదు పండు ముసలివాఁడు. అందుచే నాతనికన్నులనుండి యశ్రుకణ ములు దొరలి చెక్కులపై నిలచియుండెను. మార్టిన్ అతనిని "తేనీటిని ద్రాగుము" అని హెచ్చరించెను. అయిన నతఁడు దానినిగైకొనక "నాకు కడుపునిండినది; నీవు నాయుదరమునకేగాక మనస్సునకుగూడ నమృత తుల్యమైన యాహారము నొసంగితివి. నీకు నేను కృతజ్ఞతా పూర్వకములైన వందనముల నర్పించుచున్నాఁడను" అని నుడివి వెడల నుద్యుక్తుఁడయ్యెను. మార్టిన్ అత నితో "మఱల రమ్ము. నీవు నాయింటి కెప్పుడువచ్చినను సంతసమే" అని చెప్పి, యతనిని సాగనంపెను. పదపడి మార్టిన్ మిగిలియుండిన తేనీరును త్రాగి, కిటికీచెంతఁ గూరుచుండి పాదరక్షలను గుట్టుచుండెను. అయిన నా గొడగరవాని మనస్సంతయు నేసుతోను, నతని మహిమలతోను నిండి యుండెను. ఆ దినము ఏసు తన సదనము నలంకరించు ననియే యా చర్మకా

రుని నమస్కరము. ఆ క్షణమున నతఁడు గవాక్షము వంకఁ గుతూహలాయత్త చిత్తుఁడై చూచు చుండుట మాన లేదు. ఇరువురు సైనికు లాతోవను వచ్చిరి. అందొకఁడు మార్టిన్ చేత చేయఁబడిన పాదుకలనే దొడిగియుండెను. ఇంకొక్కఁడు ప్రభుత్వమువారి పాదరక్షలను ధరించియుం డెను. తరువాత ప్రక్కయింటి శ్రీమంతుఁడు మెఱుఁగు మేజోళ్ళను దొడిగి వడిగ వెడలిపోయెను. అటుపిమ్మట రొట్టెల నమ్మువాఁడు పెద్ద బుట్టను మోసికొని యక్క డక్కడ విక్రయించుచు ముందునకు సాగుచుండెను. అప్పు డొక పేదరాలు జీర్ణ వస్త్రములను ధరియించి శిశు సమేతయై యచ్చోటికివచ్చి గోడప్రక్క నిలచి సీతమా రుతము నుండియు ఎండుచు నుండియు బిడ్డను మరుగు చేయు చుండెను. ఆమె వలువ లతిసామాన్యములై వేసవి కాలమునకుఁ దగినవై యుండెను. ప్రాతవడిన మోటు చెప్పులను గిలించి యుండెను. మార్టిన్ కిటికీలోఁ దొంగి చూచెను. ఆ పట్టణమున కాయనద నూతనా గంతుకయని గ్రహించెను. బిడ్డ యేడ్చుచుండుటయుఁ దల్లి యెంత యోదార్చినను నా పసిపాప యేడ్పు నిలుప కుండ నుండుటయు గాంచెను. ఆ యనాథ యుండిన దీనస్థితినిఁజూచి మార్టిన్ కరుణగల వాఁడాయెను. సత్వ రముగ గవాటమునుదీసి, యామెను సంబోధించి, "అమ్మా రమ్మ; బిడ్డనెత్తుకొని మంచులో నెందులకు నిలచి

యున్నావు? లోనికివచ్చి యించుక చలికాచుకొనుము. బిడ్డకును శాకమునిమ్ము. అది యూరడిల్లి యేడ్పును నిలుపును" అనవుడు, పరపురుషుడు పిలచినందుల కామె యచ్చెరువొంది మౌనముగా నుండెను. అయిన, నాహ్వానించిన వ్యక్తి, కంబళిని గప్పుకొని కంటి యద్దములను ధరించి యుండు వృద్ధుఁడై యుంట యెఱింగి, ఆ స్త్రీ తప్పుగాఁ దలఁపక యతని యింటిలోనికి వెంబడించి పొయ్యి ప్రక్కన గూరుచుండి చలికాచుకొను చుండెను. చంటి బిడ్డకును వేడిమి నొసంగెను. అయిన నాపాప డేడ్పును నిలుపఁడాయె. మార్టిన్ బిడ్డకుఁ బాలనిమ్మని వేడెను. అందులకా బీదరాలు "నాయనా, నేను భోజనముచేసి యొక్క దినము మధ్యాహ్నమును నయినది. పాలులేదు." అని వచింప మార్టిన్ విని వ్యసనముతోఁ దల యూచెను. పాలులేకపోయినను నా కృశాంగి బిడ్డకు స్తన్యమునీయు మొదలిడగా నయ్యది యేడ్చుచునే యుండుట మార్టిన్ చూచి, వేగిర నొక తట్టలో నన్నము నుంచి తాఁ జేసియుండిన కోసుగడ్డ పులుసునువేసి బల్లపై నుంచి యామెను భుజింపుమని వేడెను. బిడ్డను దా నెత్తుకొని "నేనును బిడ్డలను గన్నవాఁడనే. బిడ్డల నాడించుట నాకుఁ జక్కగ వచ్చును" అనిచెప్పి, యా స్త్రీ బోనము నారగించు నపుడు మార్టిన్ కంద నాడించుకొను చుండెను. వ్రేళ్ళతోఁ జిటికెలు వేసెను. ఆశిశు

వేడ్పు నిలుపలేదు. దానినోటఁ దనవ్రేలినిఁ బెట్టుచు గ్రక్కున లాగుచుండెను. ఇట్లు పలుమా రొనరించు సరికా బిడ్డడేడ్పుమాని కిలకిల నవ్వసాగెను. దానితోఁగూడ తానును బోక్కనోరును దెఱచి మార్దిళ నవ్వుచుండెను. భుజించునపు డా స్త్రీ స్వకీయ విషయములను గుఱించి యిత్తెఱంగున జెప్పెను. "నేనొక సైనికోద్యోగినిఁ జేపట్టితిని. దాదా పొక సంవత్సరము క్రితము నాభర్తను యుద్ధమున కంపిరి. అప్పటి నుండి యతని జాడయే తెలియదు. నాకు జీవనోపాయము లేకపోవుటచే, గర్భిణిగానుండినను, నొక గృహస్థుని యింటిలో వంటచేయ నిలచితిని. కొన్ని నెలలు యోచన లేక కడచెను. ఆవల నీ బిడ్డఁడు జననమందెను. అంత నాయింటి యజమానురాలు చంటిబిడ్డతో నన్నుంచుకొన నిష్టములేదనియు, వేఱొక వంటకూలిదానిని నియమించుకొనెదననియు, నాకుఁ దెలియఁజెప్పి నన్నుఁ బొమ్మనెను. ఈ విశాల ప్రపంచమునం దేను నిలువ నీడలేక పరితపించుచు గొన్నిదినములు గడపితిని. చెంత నుండిన వస్తువుల నన్నియు నమ్మియో, లేక కుదువఁ బెట్టియో, కొంతడబ్బునుదెచ్చి యసువుల నిలుపుకొన గలిగితిని. ఎవరో శ్రీమంతులొకరు తల్లిలేని బిడ్డకు స్తన్యమునిచ్చు చంటిబిడ్డతల్లి కావలయునని చెప్పియుంటను విని నే నచటికిఁబోతిని. వారు నా కృశశరీర

మును జూచి వలదుపొమ్మనిరి. నా నొసటివ్రాఁతకుఁ బలవించుచు, నొకయింటిచెంత గూరుచుండియుండగా నాగృహిణి నాపై జాలిగలిగి తనయింటిలో బాడుగలేక యొకగదిని నాకొసంగెను. నే నిప్పుడచ్చట నివసించుచున్నాను. ఉదరంభరణమునకై యేదైన యుద్యోగమును వెదకుచుండగా మాపల్లెకుజేరిన స్త్రీయొక తె నాకంటఁబడెను. ఆమె యొక సౌధములో నీళ్ళుమోయు పని చేయుచున్నదట. అదే సౌధములో నొక చిన్న పని ఖాళీగానున్నదని విని యచటికే నిప్పుడు పోయియుంటిని. నాదురదృష్టవశమున నాగృహిణి పని యేదియును నిప్పుడులేదనియు, నొకవారము గడచిన పిదప మఱల రావలయుననియు జెప్పి పంపివేసెను. ఆ పుణ్యాత్మురాలి మేడ చాలదూరముననున్నది. నేను వెడలినపుడు మంచు విశేషముగఁ బడుచుండలేదు. అయిన మధ్యమార్గమునకు వచ్చుసరికి యయ్యది యత్యధికముగఁ బడఁజొచ్చెను. నిన్నటినుండి యన్నము లేక పోవుటచే నాఁకలిబాధ యొకవైపు, బిడ్డపాలులేక చలికి జిక్కి చనిపోవునేమోయను దిగులొకవైపు. ఎంతయోదార్చినను నేడ్పునిలుపకుండ నుండిన బిడ్డను చలినుండి కాపాడనెంచి మీయింటి గోడప్రక్క నిలచితిని.” అన, నావృద్ధచర్మకరుఁ డత్యంత విషణ్ణహృదయుఁడై “యమ్మా, నీకు వెచ్చగాఁ దొడుగుకొనుటకు బట్టలు

లేవా ?" యని యడిగెను. అందులకా దౌర్భాగ్యురాలు "లేవు, తండ్రీ! నాకెక్కడనుండి వచ్చును? నాచెంతనుండిన నొకటే శాలువను గతవారమైదణాలకుఁ గుదువఁబెట్టి వచ్చిన పైకముతో రెండుమూడు దినములు గడపితి." నా, నాముసలివాని హృదయ మినుప గుదియతోఁ జీల్చినట్లాయె. వడిగఁబోయి తన బట్టల పెట్టెలో వెదకి యొకయంగినిదెచ్చి, ఇదిగో, దీనిని గైకొమ్ము. ఇది చాల పాఁతది; ఐనను కొంచెము వెచ్చగఁ దొడుగుకొనవచ్చును." అని నుడివి దాని నామెకిచ్చి మదిసంతసించెను. ఆమె యాజీర్ణవస్త్రమునే పరమపావనముగ నెంచి, దానిని బుచ్చుకొని యానంద బాష్పములను రాల్చెను. ఆవల నామె "దీనిని నా బిడ్డకు వెచ్చగగప్పెద. దీనరక్షకుండైన యేసువే నన్ను మీయింటి గవాక్షముచెంత నేడు నిలఁబడునట్లు చేసెనోపు! ఆ మహానుభావుఁడే కిటికీలోఁ జూచునట్లు మీకు బుద్ధిఁబుట్టించెనేమో!! నేఁడు మీరు నాకొనరించిన మహోపకారమును నాప్రాణాంత పర్యంతము మఱువను. చలిలోఁ జచ్చుచుండిన బిడ్డను మీరు నేడు కాపాడి యపారమైన పుణ్యమును గట్టుకొంటిరి." అన నావృద్ధుఁడు "తల్లీ కారణములేకయే కార్యముపుట్టదు. నేనుద్దేశపూర్వకముగానే గవాక్షముం దీదినము చూచుచుంటిని. ఏసు నిన్నరేయి నాతోఁజెప్పియే యుండెను."

నావుడు, నాసాధ్వి "ఏసు మీకెట్లు తెలియఁజేసెను, నా రాక" అని యడుగ నందులకా గొడగరవాఁడు వెనుకటి దినము రాత్రి జరిగినదంతయు నామెకు పూసగ్రుచ్చినట్లు తెలిపెను. దాని నాలకించి యా వనితారత్నము భక్తి భావ సమన్వితంబైన ముఖభావంబుతో నిట్లనెను. "తండ్రీ యిట్టి సంఘటనలు కేవలము మనోకల్పితము లుగాక నడచియే యున్నవి." అంత నామె యిల్లు వెడల నుద్యమించెను. మార్టిన్ తనపెట్టెలో నుండిన పైకములో నైదణాలనుదీసి యామె చేతిలోనుంచి, "అమ్మా నీకుండిన యొకటేశాలువను గుదువఁబెట్టితి నంటివే! దాని నీపైకమునిచ్చి విడిపించుకొనుము." అని వచించి, యా యిల్లాలిని సమర్యాదగ సాగనంపెను. పిదప నతఁడు శేషించిన యన్నమును భుజించి క్రమ్మఱఁ గుట్టుపని సేయుచుండెను. గవాక్షమున నాగంతుకులను గాంచుట మఱువఁడాయె. మెండుగా జనులు వచ్చుచు బోవుచునుండిరి. ఇంచుక నీడపడిన గొబ్బునఁ దలయెత్తి చూచుచుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము గడచెను. అంతలో నొక ఫలములనమ్ము వృద్ధస్త్రీ యచ్చటికి వచ్చెను. తాను విక్రయించుచుండిన సేబు పండ్లలో ముక్కాలు మువ్వీసము నమ్మి, శేషించిన వానిని గంపలోనుంచుకొని, తలమీఁద పెట్టుకొని యుండెను. మఱొక గంపలో నామె మానుతుండ్లను నింపుకొని దానిని చంకలో

నుంచుకొని యుండెను. ఆ మానితుసకల నామె యొందో నూతనగృహ నిర్మాణ మగుచోటఁ బోవుచేసి వంటకము వండుటకై తీసికొని పోవుచుండెను. అది చాల బరువుగ నుండుటచే దానిని తలమీఁదఁ బెట్టుకొననెంచి సేబుపండ్లుంచిన దానిని దిగువకు దించెను. కనుమూసి తెఱచు నంతలో నెక్కడినుండియో యొక తుంటరి బాలుఁడు చినిగిన యంగరకముతోను మాసిన టోపీతోను 'సర్రని' వచ్చి యొక సేబును లాగుకొని యుఱుకు చుండెను. అంతలో నాముదుసలి చాల యనుభవజ్ఞ యగుటచే మార్గని తునకల గంపను నేల గూలించి బాలుని వెంబడించి వాని యంగరకమును గట్టిగ బట్టెను. ఆకుఱ్ఱ డంత యంగరకము నందే వదలి వేసి పలాయన మాయెను. వెంటనే యాస్త్రీ వానిని వెన్నాడి, వాని టోపీని బట్టెను. దానినికూడ వాఁడు విడిచి పార నుంకింప నామె వాని జుట్టునుబట్టి నిలిపి చెంపలమీఁదఁ దనశక్తి కొలఁది నప్పళించెను. బాలుఁడు కడు దీనుఁడై తాను సేబును ముట్టలింప లేదనియు నిర్దోషియనియు నొట్టుపెట్టి రోదనము సేయుచు విడువుమని వేడుచుండెను. మార్టిన్ ఈ యేడ్పును విని, కిటికీలోఁ దొంగిచూచెను. పండ్ల ముసలిది బాలుని ముడిఁబట్టి చెంపలపై మోదు చుండుట గాంచెను. మార్టిన్ హృదయమున సంతాపము కలిగెను. వడిగ

వెడలి, బాలుని రక్షింప నెంచెను. అంతలో నతఁడు మెట్లపైఁ దాటిప్రిలి, కంటి యద్దములను బడవేసికొనెను. అయినను వానిని గమనింపక, మొదలు బాలునియొద్ద కరిగి, వానిని విడువుమని యాస్త్రీని వేడెను. "వీఁడు తెలియని బాలుఁడు; క్షమింపుము" అని మార్టిన్ యెంత బ్రతిమాలినను నామె కోపాగ్ని చల్లారలేదు. "వీఁడు చాల దుష్టుఁడు. వీనికిఁ దగిన బుద్ధిని నేర్పవలయు. రక్షక భటుల కప్పగించిన వారు వీనిని సరియయిన విధమున సన్మానింతురు. వారి యొద్దకు వీని నిప్పుడే యీడ్చుకొని పోయెద" నని చెప్పుచు వాని నామె లాగుచుండెను. మార్టిన్ ఆమెను కోపము నాపుకొనుమని ప్రార్థించెను. అంత నామె కుఱ్ఱని వదలెను. బోయని వలనుండి తప్పించుకొనిన పక్షివలె నాబాలుఁడు గ్రక్కునఁ బారనుంకింప, మార్టిన్ వాని చేఁబట్టి "ఓరీ! నీవు పండును దొంగలించిన దేను కన్నులార గాంచితిని; ముసలమ్మ క్షమాపణను వేడుము." అని మందలింప, భీత మనస్కుఁడై యా బాలుఁడామె క్షమాపణ వేడెను. మార్టిన్, ముసలమ్మగంపలో నుండిన మఱియొక సేబును దీసి వానికిచ్చి, మందహాసమును గనుబఱచెను. ముదుసలిది మార్టినును జుఱ జుఱఁ జూచెను. ఆమె మనోభావము నతఁడు గ్రహించి "దాని విలువను నేనిచ్చి వేసెదను లెమ్ము" అని మార్టిన్ పలుక, నందుల కామె

"మీరిట్టి దుష్టులను బోత్సహించుచునది. రక్షక శాఖ వారు వీనికిఁదగిన పారితోషకము నిత్తురు. ఒక్క వారము దినములు పిరుఁదులూరి నేలపైఁ గూరుచుండ వలను పడనట్లు చేతురు!" నా, నావృద్ధుఁడామె విత్త వృత్తికై వగచి, యిట్లెఱింగున మనవిచేసెను. "అమ్మా, యట్టిపని నెన్నఁటికిని చేయకుము. మనదృష్టిలో నిట్టి శిక్షలు సూక్తములని తోపవచ్చును. అయిన దేవుని దృష్టిలో నివి సరికావు. ఒక సేబుపండును దీసికొనిన దానికై రక్తముకారి చర్మము లేచునట్లు కొరడాతోఁ గొట్టించిన, మనము నిత్యమొనరించు పాపకార్యములకై యెంతెటి కఠిన శిక్షల ననుభవింపవలయునో యించుక యోచింపుము." అన, నా ముసలమ్మ నిరుత్తరయై నిలువఁబడెను. తదుపరి మూర్టిక్ వారికొక చిన్నకథ నిట్లు చెప్పెను: "పూర్వమొక రాజుండెను. అతఁడొక వర్తకునికి విశేష ద్రవ్యము నప్పుగా నిచ్చియుండెను. ఋణము నిచ్చివేయవలసినదని రాజతనిని యడుగగా నందులకా వర్తకుఁడు "నాయొద్ద నొక చిన్నికాసైనను లేదు; నన్ను క్షమింపుఁడు" అని మనవి చేసెను. రాజా తని మన్నించెను. పిదప నా వర్తకుఁడు తనకుఁ గొంచి ద్రవ్యము నప్పు నీయవలసి యుండిన యొక బీదవాని యొద్దకరిగి యా నిర్గతికుని డబ్బునిమ్మని కట్టడిచేసి యడి గెను. అతఁడు చేతఁ బైకము లేదనెను. ఆవల నిచ్చెద

ననెను. అయినను నా వర్తకుఁ డాదారిద్ర్యాభిక్షుని న్యాయస్థానమునకీడ్చి యతనిని జెరసాలకుఁ బంప నుంకించెను. రాజీసుద్దిని విని, వర్తకుని బిలపించి 'ఓరీ బహుద్రవ్యము నీయవలసిన నిన్ను నేను క్షమించియుండగా, స్వల్ప ఋణము నీయవలసిన నా నిరుపేద నేల న్యాయస్థానమున కెక్కించితివి? నీవెట్టి ఖలుఁడవు" అని చీవాట్లు పెట్టగా నా వర్తకుఁ డపుడు సిగ్గుచెంచి, 'మహాప్రభూ, క్షమింప వలయును. నేను చేసినది తప్పు' అని వేడెను. రాజా వర్తకుని క్షమించెను. ఈ కథను వినిన వృద్ధ స్త్రీ నిట్టూర్పువిడచి, తలయూచి, 'ఔను, మీరు చెప్పున దేమో సరియేగాని యీ కాలపుఁ గుఱ్ఱవాండ్రు చాల చెడిపోయినారు.' అన, మార్టిన్ అందులకు "వారిని సరి దిద్దు కర్తవ్యము పెద్దవారయిన మనది కదా!" అని వాక్రుచ్చెను. దానికా ముదుసలి 'నేఁ జెప్పునదియు నదియే' అని వక్కాణించి, స్వీయ సంసార సంబంధము లైన విషయముల నిట్లు తెలుపసాగెను: "నాకును పది మంది బిడ్డలుండిరి. ఒక యాఁడుబిడ్డ తప్ప తక్కిన వారందఱును మృత్యువువాతఁ బడిరి. ఈ వృద్ధాప్యమునం దే నా బిడ్డ యింటనే నివసించు చున్నాను. నాకు ముగ్గురు మనుమరాండ్రను, నొక మనుమడును గలరు. వారికి నాపైఁ బట్టరాని ప్రేమ. వారి ముచ్చటలు కూర్పు మాటలు వినుచుండిన నన్నపానాదులు సయితము నాకుఁ

గాఁబట్టెను. నన్ను వారు 'ముద్దవ్వ, చిన్నవ్వ, మాయవ్వ' అని వివిధములుగ సంబోధింతురు." ఇట్లామె యానంద పరవశయై చెప్పుచుండ, మార్టిక్ ఆమెతో నిట్లనెను: "ఈ పసిబాలుఁడుకూడ వారి వలెనేగదా". నిష్కల్మషమైన మనస్సుతో నా వృద్ధాంగన "అయ్యో పాపము, వానికేమి తెలియును? వాఁడుగు పసిబిడ్డఁడే! దేవుఁడు కాపాడుగాత" యని దీవించెను. అంత పండ్లపుటికె నెత్తుకొని మార్టిని ముక్కల గంపనుకూడ కష్టసాధ్యముతో నెత్తుకొను చుండెను. బాలుఁడది గాంచి, "అవ్వా, నేను నీకుఁ దోడ్పడెదను. ఈ గంపను నేను మోసుకొని వచ్చెద; నీవు సమ్మతించిన నేనా త్రోవనే పోవువాఁడను" అని నుడువగా, నందులకామె తన యంగీకారమును సూచించుచు తలయూచెను. అంత నాకుఱ్ఱవాఁడు గంపను తన శిరముపై నుంచుకొని ముసలమ్మ జతలో నరిగెను. వారిద్దరును వైమనస్యము మాని సంతోషముగా సంభాషణ మొనరించుచు త్రోవనడచుచుండిరి. మార్టిక్ బాలుని కొసంగిన సేబుపండు విలువ నడుగుటకు నయితే మా వృద్ధస్త్రీ మఱచి పోయెను. మార్టిక్ వారిరువురను కన్నుమఱుగగు వఱకు జూచుచునే యుండి యావల నింటికి మఱలెను. ఇంటి మెట్లపైఁ బడవేసికొని యుండిన ముక్కద్దములను పైకెత్తి చూడఁగా నవి యించుకైనను బగిలి యుండలేదు.

పిదప నా గొడగరవాఁడు మునుపటివలెనే పాదరక్షలను కుట్టుచు గవాక్షమున కెదురుగఁ గూర్చొనెను. ఇట్లు కొంతకాలము గడచెను.

అంత దినకరుండు జలధిం గ్రుంకెను. ఆకసమున సంధ్యారాగంబు క్రమక్రమముగ జారుచు, చీఁకటుల కెడమిచ్చుచుండెను. పక్షులు కలకలారావంబుతో గూండ్లను జేరుచుండెను. పసుల మందలు పగలంతయు విపినమున కసువును మెసవి సరగు సరగున నిజస్థానంబుల కరుగుదెంచుచు దమ పాదధూళిచే వీథుల నింపుచుండెను. గోపబాలకు లాహ్లాద సూచకంబులైన గీతంబులను సుశ్రావ్యముగఁ బాడుచు వానిని నెంబడించుచుండిరి. కార్మికులు తమ దినకృత్యంబులనుండి విముక్తులై నిజ నివాసంబుల కతిత్వరితగతినిఁ బోవుచుండిరి. వీధి దీపములను వెలిగించువాఁడు శీఘ్రముగ దీపములను వెలిగించుచు ముందుకు సాగుచుండెను. మార్టిన్ కూడ తన పనిని చాలించి దీపమును వెలిగించెను. ఆ దినము తాఁ జేసిన పాదరక్షలను నెరతనమున ద్రిప్పిత్రిప్పి చూచెను. అది నిర్దోషముగ నుండెను. తోలు ముక్కలను తదితర యుపకరణములను బ్రోవుజేసి యొకచోట భద్రపఱచెను. ఆవల నతఁడు వాడుక చొప్పున భుజియించి 'సువార్తల'ను జదువుచుఁ గూరుచుండెను. వెనుకటి రాత్రి యేభాగమునందు జదువుట

నిలిపియుండెనో, యందు సంకేతార్థమై తోలుముక్క నొకటినియుంచి యుండెను. ఏమిచోద్యమో కాని, యా తోలుముక్క వేరొక భాగమునందుండెను. తన పూర్వానుభవముల నన్నియును మఱల నతని మనశ్చక్షువుల యెదుట వచ్చి నిలచెను. తటాలున నాయింటి యందుఁ గాలిచప్పుడు వినవచ్చెను. మార్టిన్ ఎవ్వరో యని తిరిగిచూచెను. ఎవ్వరును నగుపడరైరి. అయిన నాగృహమునందుఁ జీకటిగానుండిన నొక మూలలో నెవ్వరో నిలువఁబడియుండు నట్లుండెను. అవి యస్పష్టములైన యాకారములుగా నుండెను. అంత మార్టిన్ చెవిలో "మార్టిన్, మార్టిన్ నీవు నన్ను గుఱుతుపట్ట లేదా ?" అను మాటలు వినఁబడెను. "ఎవ్వరది" అని మార్టిన్ అడిగెను. ఆ యాకార మించుక ముందునకు వచ్చి "నేను" అని బదులిడెను. ఆయాకారము స్టీఫన్నును బోలియుండెను. అంత నారూపము మందహాసమును మోమున నగుపఱచుచు నదృశ్యమాయెను. రెండవరూపమును నట్లే ముందునకరుగదెంచి "నేను" అని వక్కాణించెను. అయ్యది శిశుసమేతమై వచ్చియుండిన స్త్రీని బోలియుండెను. ఆమెకూడ మందస్మితవదనయై కిలకిల నవ్వుచుండిన చంటిబిడ్డనెత్తుకొనియుండెను. ఉత్తరక్షణముననే యామె కనుల మరుగై పోయెను. ఆపిదప పండ్లనమ్ముచుండిన

వృద్ధస్త్రీయు బాలుఁడును ముందునకరుగఁదెంచి "నేను, నేను" అని వచించి చిఱునవ్వుతోఁ గూడిన ముఖములతో మాయమైరి. మార్టినునకు బ్రహ్మానందము కలిగెను. దేవునికి దీనుఁడై మ్రొక్కెను. నేత్రదర్పణములను ధరియించి సువార్తలలో సంకేత ముంచఁబడియుండిన భాగమును దీసి చదివెను. అందీమాట లుండుట గాంచెను. "నే నాఁకలి గొనియుంటిని; నీవు నాకన్న మిడితివి. నేను దప్పిగొనియుంటిని; నీవునాకు త్రాగను పానీయ మొసంగితివి. నే నపరిచితనైనను నన్నాహ్వానించి నా కాతిథ్యము నొసంగితివి."

ఆవల నాపుటలోనే తుదిభాగంబున నీమాటలతనిఁ గంటపడెను. "మానవులలోఁ జాలనికృష్టులని భావింపఁబడు నా సోదరులకు నీవు గౌరవముతో నాతిథ్యము నొసంగితివి గాన నయ్యవి నాకుఁజెందినవి."

ఆదినము నిక్కువముగా నేసుక్రీస్తు తనయొద్దకరుగుదెంచి యుండెననియుఁ, దాఁగనిన కల కల్లకాదనియు మార్టిన్ గ్రహించెను.

శ్రీ సాధన ప్రెస్, అనంతపురం.